

Pošten
denarni priročnik
Mitja
Glavnik

100

5

10

1

KAJ MORATE
VEDETI O
USTVARJANJU
DENARJA

Namen te knjige je poučiti ljudi o stvareh, ki jih omenja naslov. Vendar se zakoni spreminjajo in ker je vsaka situacija drugačna, bi morali določene nasvete prikrojiti določenim okoliščinam. Zato bralcu svetujemo, naj se glede na lastne situacije vseeno posvetuje s svojim svetovalcem.

Avtor je knjigo pazljivo pripravil in verjame, da so dejstva, navedena v njej, točna glede na čas pisanja. Vendar pa ne avtor ne založnik ne sprejemata odgovornosti za morebitne napake ali manjkajoče podatke. Avtor in založnik se še posebej odrekata kakršnikoli odgovornosti zaradi ravnanja po napotkih v tej knjigi. Informacije v tej knjigi niso pravni nasveti, ki bi se nanašali na posamezne situacije.

PRIROČNIKU NA POT...

Priročnik sistematično odkriva in prikazuje čudoviti svet osebnih financ na povsem nevsiljiv in prijeten način. V naše domove prinaša veliko koristnih nasvetov in informacij za vsakodnevno življenje. Delo je zasnovano tako, da uporabnik tega priročnika ni samo naključni bralec, ki si pridobi nekaj koristnih informacij, ampak resnični uporabnik, ki mu priročnik naenkrat postane nekaj več, dnevni spremljevalec pri reševanju finančno življenjskih situacij.

Preko poznanih problemov osebnih financ oz. še huje, preko poznanih posledic reševanja izzivov, nam avtor ponudi in predlaga ustrezne rešitve. Ob vsem zbranem znanju so izrazito opazne avtorjeve praktične izkušnje na obravnavanem področju financ. Ob tem ohranja veliko mero realnosti in celo opozarja pred čustvenim ravnanjem z denarjem.

Verjetno je vodenje družine ena od naših najbolj zahtevnih vsakodnevni nalog, ki vključuje tudi ravnanje z osebnimi financami, vodenje in upravljanje z družinskim premoženjem. Pomagalo, kot je priročnik pred vami, svetuje, da se lahko lažje in bolje spopademo z izzivi življenja. Prav tako nas lepo usmerja, da svoj življenjsko-finančni cikel zaključimo, ne da bi pri tem komur koli škodovali.

Priročnik nas nenehno opozarja na ekonomske elemente varčevanja in investiranja, predvsem na donose in tveganja, ki so sestavni del osebnih financ. Ob tem avtor nenehno poudarja na razliko med umetnim in naravnim standardom. Priročnik se nevede kar sam od sebe ponuja: uporabljajte me in pričakujte boljše življenje. No, vsaj večjih finančnih problemov ne boste imeli.

Nasveti prihajajo ob pravem času, še posebno zaradi tega, ker je Evropa na področju osebnih financ mnogo pred nami. Dejstvo je, da je bila večina državljanov šolana v prejšnjem sistemu za takratne razmere, in da večina državljanov ni seznanjena z vsemi možnostmi, ki jih nudi današnji trg. Dejstvo je tudi, da Slovenci nimamo prav veliko izkušenj na tem področju in prav toliko malo zgledov iz domačega ognjišča. Imamo pa verjetno veliko izkušenj pri varčevanju s porabo dobrin.

Prepričan sem, da bo skrbnemu družinskemu gospodarju priročnik koristil tako za lastne potrebe, kot za šolanje njegovih naslednikov.

Vsem Vam, bralcem, uporabnikom in avtorju želim še veliko lepih in uspešnih trenutkov, ko Vam bije srce za osebne finance.

Dr. Janez Balkovec

MOJA BESEDA

To ni priročnik, ki bi opisoval, kako v trenutku obogateti. Tudi ni priročnik za najbogatejše, ki bi jim svetoval, kako davčno optimizirati premoženje. To je priročnik za vse, ki hodite v službo ali drugače služite denar in vsakodnevno, čeprav morda nevede, upravljate svoje finance.

Dejstvo je, da je finančno stanje posledica razmišljanja in preteklih dejanj. Zato priročnik govori o tem, kako se soočiti s finančnimi posli, ki vas v življenju zagotovo čakajo. S pokojnino, zavarovanjem, varčevanjem, zadolževanjem in investiranjem. Govori o tem, kako se z občasnim razmislekom in posvetovanjem izognete napačnim finančnim odločitvam in se uspešno upokojite z zajetnim zneskom na računu. Govori o tem, kako postaviti lastno finančno strategijo in izkoristiti možnosti, ki se vam ponujajo.

Koliko lahko zaslužite, ste preveč zadolženi, kako se ustrezno zavarovati, komu zaupati, katera naložba je za vas najprimernejša, so vprašanja, pri katerih vam bo priročnik v veliko pomoč. Po tem, ko boste prebrali priročnik, boste v vseh pogovorih s finančniki povsem enakovreden sogovornik. Še več. Natančno boste vedeli, kaj potrebujete in se tako zavarovali pred napačnimi odločitvami ali slabo ponudbo.

In najpomembnejše. Nasveti, kako enostavno in hitro do pravilne izbire naložb, zavarovanj, varčevanj in svetovalcev, so plod večletnega dela s strankami, finančnimi strokovnjaki in finančnimi institucijami, katerim sem na enostaven način pomagal do boljših rezultatov. Pred vami je torej pošten vodnik do zdravih financ.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem, ki ste mi podarili del vašega časa, mnenje, (pre)izkušnjo ali sem se s pomočjo vaših dejanj lahko izpopolnil in ste tako prispevali k nastanku Poštenega denarnega priročnika. In hvala moji ljubezni, da me je vzpodbudila, da napišem priročnik tako, kot ga čutim - življenjsko, ne finančno.

Mitja

P.S. Upam, da sem se s priročnikom naučil dovolj.

NAVODILO ZA UPORABO

Priročnika se lahko lotite kjerkoli. Na naslovnici, na sredi, na hrbtni platnici, v vsakem primeru tam, kjer najdete nasvet ali opombo, ki jo trenutno potrebujete!

METODOLOGIJA

Da ne bi odstopali od uveljavljenega načina finančnega načrtovanja in hkrati na vsakomur razumljiv način podali kritične življenjske in finančne trenutke, je priročnik sestavljen po mednarodno uveljavljeni metodologiji finančnega načrtovanja, ki jo uporabljajo finančni svetovalci po vsem svetu, tudi v Evropi. Metodologija finančnega načrtovanja povzema analizo finančnega stanja z določitvijo kratkoročnih in dolgoročnih finančnih ciljev in izbiro primernih naložb, ki ustrezajo vaši finančni strategiji.

NAMEN UPORABE

Kot velja za vse prave stvari v življenju, je tudi namen priročnika zelo preprost. Poiskati vaši finančni strategiji primerne naložbe. Ne skrbite. Tudi če finančne strategije nimate, jo imate.

KAKO POGOSTO UPORABLJATI DENARNI PRIROČNIK

Seveda dnevno. Priporočajte ga tudi prijateljem, njim večkrat dnevno... Ko ga boste potrebovali, vas priročnik pričakuje s pravim nasvetom. Verjemite!

UPOŠTEVAJTE NASVET STROKOVNJAKA

Vsega znanja tega (finančnega) sveta nisem vsrkal. Zato vam ga tudi ne morem posredovati. Osnovnim informacijam o posameznem problemu in naložbah priporočam še nasvet strokovnjakov, ki se na posamezni tip naložbe najboljše spoznajo. Obvladajte svojo finančno strategijo in se posvetujte s strokovnjakom. Tudi te vam naštejemo.

DELNO ALI V CELOTI

Priročnik je sam po sebi postopek, kako upravljati vaše finance, vaše osebno premoženje. Če ga odprete na strani, ki govori o pokojnini, pač potrebujete samo ta nasvet. Torej brez skrbi uporabite celoto, del ali nič. Posledice boste tako ali tako nosili sami.

STRANSKI UČINKI

Stranskih učinkov finančnih nasvetov pravzaprav še nisem zasledil. Morda kakšno ločitev, vendar je bil finančni nasvet le vžigalna vrstica na sodu smodnika. V glavnem sta posledici finančnega svetovanja dve. Prva je izboljšanje finančnega in osebnega stanja, druga pa je poslabšanje finančnega in osebnega stanja. Izberite sami!

DA NE BI IZGUBLJALI ČASA...

Je vsako poglavje razdeljeno v tri sklope. Prvi pojasni, kaj problem pomeni, drugi, kakšen učinek ima na vaše osebne finance in tretji, kako izbrati primerno naložbo ali poiskati pomoč pri upravljanju osebnega premoženja.

LEGENDA IKONIC:

Pojasnilo je bolj tehnični (suhoparen) opis problema.

Razlaga določene vsebine, da je tema bolj razumljiva.

Vredno prebrati. Verjetno razlagam o kakšni, ne tako splošno znani, a pomembni stvari.

Konkreten primer.

Kako lahko uporabite.

Kam po nasvet.

SESTAVINE DENARNEGA PRIROČNIKA:

Nasveti, ki vam pridejo vedno prav	11
Bližnjica do bogastva.....	11
Vodnik skozi različne življenjske situacije.....	13
Trije načini upravljanja premoženja	27
Nekaj osnov in kakšna je vaša vrednost	31
Osebnne finance.....	31
Osebno premoženje	32
Ustvarjanje osebnega premoženja.....	34
Osebna ekonomska vrednost	37
Osebna socialna varnost (napisal dr. Janez Balkovec).....	39
Otroci in denar	45
Pred investiranjem	48
Tveganje.....	50
Odnos do tveganja - Vprašalnik	53
Posojilo za naložbo?	55
Finančni načrt in pomembnejši cilji	59
Varčevanje ali zadolževanje	59
Varnostna rezerva	62
Pokojnina in renta	64
Ustrezno zavarovanje.....	70
Odkupi in prekinitve zavarovanj.....	79
Nakup in najem nepremičnine.....	84
Določanje finančnega cilja.....	90
Kako izbrati prave naložbe, zavarovanja	93
Kako izbirati naložbe.....	93
Depoziti in vezane vloge	96
Zakladne menice in potrdila o vlogi.....	97
Denarni skladi	98
Obveznice	99
Delnice	100
Vzajemni skladi	102
Klasične mešane in rentne police.....	110
Naložbene police	111
Riziko police	113
Hedge skladi	115
Obdavčitev zaslužkov in naložb	117

Kam po nasvet	121
Kako izbrati in preveriti finančnega svetovalca	121
Finančni svetovalci.....	126
Premoženjski svetovalci.....	126
Zavarovalni zastopniki	126
Zavarovalni posredniki.....	127
Borzni posredniki	127
Upravljavci premoženja	127
Trženje točk vzajemnih skladov	127
Posredniki bančnih storitev.....	128
Kalkulatorji	129
Mesečno varčevanje	129
Enkratni polog.....	130
Obrok dolgoročnega posojila	131
Ustrezna zavarovalna vsota	131
Koliko varčevati za pokojnino	132

NASVETI, KI VAM PRIDEJO VEDNO PRAV

BLIŽNJICA DO BOGASTVA

Ljudje smo nagnjeni k iskanju bližnjic. Le redki so, ki stvari naredijo po »daljši«, običajno tudi težji poti. Z bližnjicami načeloma ni nič narobe in če se da, jih je dobro izkoristiti. Morda vam kakšna bližnjica pride prav tudi pri ustvarjanju premoženja. Zato vam v nadaljevanju podajam oporne točke, ki vam bodo pot prek varčevanja do bogastva bodisi skrajšala bodisi olajšala.

Vzemite finance v svoje roke

Ne čakajte, da vas dogodki življenja prehitijo. Ne čakajte težav ali večje krize, da bi vzeli vajeti v svoje roke. Preberite priročnik, naredite finančni načrt in ga začnite izvajati.

Ne kupujte stvari (oblek, avtomobilov, počitnic ...), ki skozi čas izgubljajo vrednost

Z dolgom financirajte (kupujte) le stvari, ki skozi čas pridobivajo na vrednosti. Take so izobrazba, nepremičnine, podjetje...

Ne uporabljajte kreditnih kartic za zadolževanje

Če ste navajeni do konca izkoristiti limit na kreditni kartici, potem se jih raje znebite. Uporabljajte gotovino in gotovinske kartice.

Živite skladno z zmoglostmi in ne tekmuje s sodelavci, sosedi

Mnogi zamenjujejo potrošnjo, s katero se postavljajo ali enačijo s sosedi, s svojo varno prihodnostjo. Nemaokrat prekmalu končajo v bankrotu.

Prihranite in investirajte vsaj 5 - 10 odstotkov vaših prihodkov

Največjo, čeprav nepriznano, moč imajo majhni mesečni prihranki. Skozi delovno dobo si tako lahko prihranite pravo bogastvo (od 250.000 EUR naprej), predvsem pa si tako zagotovite finančno svobodo.

Raziščite, preden kupite

Nikoli ne vložite denarja na podlagi oglasa ali nasveta prodajalca, ki dobi odstotek od prodaje. Vedno se pozanimajte, kaj podobnega a cenejšega, lahko dobite.

Izogibajte se finančnim produktom z visokimi provizijami in vstopnimi stroški

Institucije, ki prodajajo z agresivnimi prodajnimi tehnikami, imajo običajno najslabše produkte z najvišjimi stroški.

Ne investirajte v finančni produkt, ki ga ne razumete

Vedno veliko sprašujte in primerjajte ponudbo z drugimi ponudniki. Predvsem ne vložite denarja, če vam naložba kljub izdatnim pojasnilom ni jasna.

Večino dolgoročnih sredstev investirajte v lastniške naložbe, kot so delnice, vzajemni skladi, nepremičnine, lastniški deleži v podjetjih, ki imajo potencial za rast

Ko vlagate v bančne depozite ali obveznice, jim preprosto posojate denar, pri čemer zaslužene obresti zelo verjetno ne pokrijejo inflacije in davčnega bremena.

Ne sprejemajte čustvenih odločitev

Za primer lahko navedem panično prodajo delnic ob prvi večji korekciji na trgu. S tem se zamudi dobra nakupna priložnost. Včasih pa večje življenjske spremembe (npr. ločitev, zamenjava zaposlitve ...) zahtevajo odločitve, v čustveno zelo napetih trenutkih.

Investirajte na osnovi dolgoročnih potreb in trenutnega premoženja

Preslišite napovedi in nasvete ki vam jih ponujajo vedeževalci. Verjemite - nihče nima steklene krogle. Prav tako se ne odločajte na podlagi časopisnih naslovov.

Imejte dom v svoji lasti

Če začenjate od začetka iz nič, se na dolgi rok lastništvo nepremičnine bolj izplača kot njen najem. Razen če celo življenje plačujete fantastično nizko najemnino.

Zagotovite si široko zavarovanje proti finančnim katastrofam - izpustite zavarovanja za malenkosti

Če ste poročeni, se z zakoncem pogovorite o skupnih ciljih in skrbih

Bodite odprti tudi za parterjeve finančne navade. Naučite se skupnega načrtovanja in sprejemanja kompromisov.

Pripravite se na spremembe v življenju

Bolj kot živite pod svojimi zmožnostmi, manj vas bodo pretresale življenjske spremembe (izguba zaposlitve, ločitev ...) in spremljajoča čustva.

Upoštevajte mnenje medijev z visokimi standardi, ki jih ni strah izraziti mnenja o finančnih produktih in predlagati za vas ugodne rešitve

Določite finančne cilje in delujte v smeri njihove izpolnitve

Bodite potrpežljivi in se osredotočite na postopno doseganje dolgoročnih ciljev. Učite se iz napak!

Najprej najemite sebe

Nihče vas ne pozna tako dobro, kot poznate sami sebe. Zato ste svoj najboljši svetovalec. Ko pa potrebujete nasvet, se obrnite na finančnega svetovalca, ki vam posvet zaračuna in ni nagrajen od provizije pri prodaji ponujenega finančnega produkta.

Vlagajte vase in v najbližje

Vlagajte v svojo izobrazbo, zdravje in odnose z drugimi ljudmi. Denar sam po sebi ni vreden veliko, če zadovoljstva ne morete deliti z drugimi. Vlagajte svoj denar in energijo v stvari, ki prispevajo k izboljšanju sveta.

VODNIK SKOZI RAZLIČNE ŽIVLJENJSKE SITUACIJE

Nekatere življenjske spremembe - situacije nastopijo nenadno, tako kot potres. Druge se približujejo počasi in so predvidljive. Kako boste prebrodili življenjske spremembe, je v veliki meri odvisno od tega, kako ste na predvidljive ali nepredvidljive situacije pripravljeni.

Preden pregledamo posamezne situacije, navajam nekaj osnovnih nasvetov, ki pridejo prav v katerikoli situaciji.

Ohranjajte dobro finančno kondicijo

Športnikov uspeh na velikih tekmovanjih je odvisen od priprav. Ravno tako je pri vas. Bolj kot so zdrave vaše finance v začetku, lažje boste prebrodili katerokoli življenjsko situacijo.

Spremembe zahtevajo spreminjanje

Tudi če so vaše finance popolnoma zdrave, vas večja življenjska situacija pripravi k pregledu financ in vaših finančnih navad. Družina, nakup nepremičnine, ustanovitev podjetja, ločitev, upokojitev so situacije, ki

narekujejo spremembe v dohodkih, trošenju, potrebi po zavarovanju in sprejemanju finančnega tveganja.

Ne zapravljajte

Z večjo spremembo na vidiku je zapravljanje lahko zelo drago. Lahko si po nepotrebnem nakopljete draga posojila, lahko ste podzavarovani (zavarovalna vsota je nižja od možne škode) in sprejemate nepotrebna tveganja. Če se pripravite vnaprej, boste rešeni te nadloge.

Stres in čustva imejte pod nadzorom

Vse življenjske situacije spremljajo čustva in stres. Njihov vpliv se lahko odraža pri odločitvah, zato odločitev ne sprejemajte na vrat na nos. Vsaj ne, dokler nimate čustev pod nadzorom. Nato se dobro informirajte o vseh relevantnih podatkih o situaciji in odločitev sprejmite po tehtnem razmisleku. Izobrazite se in najemite strokovno pomoč. Vendar odločitev ne prepuščajte svetovalcem. Ni nujno, da so vaše potrebe najvišje na njihovi prioritetni listi.

NA ZAČETKU - PRVA ZAPOSILITEV

Prvo zaposlitev spremljajo višji prihodki in nižji stroški šolanja. Razpoložljiva sredstva se tako povečajo, s tem pa možnost porabe denarja. Zato bi marsikdo pomislil, da mladi ne zabredejo v finančne težave. Vendar se to lahko zgodi, predvsem zaradi finančnih navad, ki jih dobijo doma ali v družbi. Nekaj napotkov, kako je finančno dobro začeti:

Ne najemajte potrošniških posojil in ne uporabljajte kreditnih kartic

Najem potrošniškega posojila in uporaba kreditnih kartic lahko vodi v dolgoročne finančne težave. Seveda si želite novega pohištva, avta, počitnic, vendar vse to stane veliko denarja. Da bi začeli pravilno, si ne privoščite stvari, ki jih ne morete plačati v celoti. Preprost nasvet, kako vam bo uspelo: **NE UPORABLJAJTE KREDITNIH KARTIC IN NE NAJEMAJTE POTROŠNIŠKIH POSOJIL.** Uporabljajte gotovinske kartice in gotovino.

Navadite se varčevati in investirati

Če se nadejate lepe hiše in predčasne upokojitve, bo potrebno varčevati dolga leta. Dobra pokojnina in lep dom za razliko od avta, dobrih počitnic in dobre zabave nista na vrhu prioritet mladih ljudi. Vendar druge, dolgoročno uspešne, poti kot varčevanje ni. Mnogi sprašujejo, kdaj je potrebno začeti z varčevanjem. Odgovor je enak kot na vprašanje, kdaj je potrebno začeti čistiti zobe. Takrat, ko jih dobite. Ko začnete prejemati plačo, začnite varčevati. Najprej 5 % ali 10 %, kasneje tudi več. Če vam ne uspe varčevati, zapravljate preveč in resno razmislite o spremembi te navade.

Poskrbite za zavarovanja

Velikokrat se nekaj tisočakov mesečno prihrani na zavarovanju. Ko si mlad in zdrav, si samega sebe drugače skoraj ne moreš predstavljati. Vendar sta bolezen in nesreča zelo nepredvidljivi in lahko pustita resne posledice. Tudi če se pozdravite relativno hitro, vas lahko udari velik račun za zdravstveno oskrbo. Lahko pa se zgodi najhujše. Poleg visokega računa izgubite sposobnost za služenje denarja. Zato sta zdravstveno in nezgodno zavarovanje za primer trajne invalidnosti nepogrešljiva.

Nadaljujte z izobraževanjem

Verjetno ste (bili) ob zaposlitvi presenečeni, prav tako kot mnogi drugi, kako malo praktičnih (uporabnih) znanj ste se skozi formalni izobraževalni sistem pridobili. In na drugi strani, koliko se še morate naučiti (npr. upravljanja svojega premoženja), česar vas šola ni nikoli naučila. Učite se, berite in vlagajte v osebno rast in razvoj. Neprestano izobraževanje bo pomagalo pri napredovanju, razvoju kariere in pri uživanju vsega, kar se nahaja okoli vas.

MENJAVA ZAPOSLOTITVE ALI PODROČJA DELA

V vaši aktivni dobi boste zelo verjetno nekajkrat zamenjali zaposlitev ali celo področje dela. Moja želja je, da bi zaposlitve menjali po svoji volji in izbiri. Vendar se ne gre slepiti. Zaposlitev ni zagotovljena, kot je bila v času naših staršev. Odpuščanja ne prizanesejo niti najboljšim.

Zato bodite pripravljeni na menjavo zaposlitve. Tudi če ste sami zelo zadovoljni s sedanjo službo, vam bo misel, da se vaš svet ne bo podrl, tudi če jutri ostanete brez nje, prinesla občutek varnosti in vam odprla zaposlitvena obzorja. Če menjate zaposlitev iz potrebe ali želje, vam bodo koristili naslednji napotki:

Uredite premoženje tako, da si lahko privoščite izpad dohodka

Zapraviti manj kot zaslužite je tako ali tako osnovno vodilo k ustvarjanju premoženja, je pa v situaciji, ko želite menjati ali ste sredi zamenjave zaposlitve toliko bolj pomembno. Še posebej, če menjate področje dela ali ustanavljate lastno podjetje. Takrat lahko pričakujete manjše prihodke kar nekaj časa. Restriktivna navada ima to prednost, da se lahko zaradi nje odločate bistveno bolj svobodno.

Druga zgodba je nenadna izguba zaposlitve. To pa ne pomeni, da lahko izgubite nadzor na financami. Zelo verjetno boste primorani znižati življenjske stroške, vendar to ne bo pretežno, če boste objektivno pregledali vse svoje izdatke. Preglejte, koliko porabite za prehrano, koliko v nakupovalnih centrih ... Posebej se v tem času izogibajte vzdrževanju življenjskega sloga s tem, da najamete potrošniška posojila ali obremenite kreditne kartice do limita.

Oblikujte varnostno rezervo

V primeru selitve zaradi zaposlitve pretehtajte celotno finančno sliko

Morda menjava zaposlitve ali področja dela od vas zahteva selitev v drugo mesto ali vožnjo v oddaljeni kraj. Preden se dokončno odločite, poskrbite, da boste pri odločitvi upoštevali vse finančne posledice. Ne primerjajte zgolj plače sedanje in bodoče zaposlitve, ampak tudi življenjske stroške z eno ali drugo zaposlitvijo. Stroški naj vključujejo izdatke za hrano, najemnino ali obrok posojila, oblačila, zabavo in druge večje izdatke.

POROKA

Če ste se odločili ustaliti ob ljubljenem partnerju - čestitam. Upam, da boste uživali dolgo, zdravo in veselo skupno življenje. Ob vseh moralnih in čustvenih zvezah in obvezah, boste v zakonu imeli tudi nekaj finančnih. Te znajo biti, ravno tako kot čustvene, veliko jabolko spora. Zelo verjetno ima vaš partner drugačne finančne navade od vaših, v zakonu pa skupaj sprejemata ključne finančne odločitve. Kljub enakim ali podobnim življenjskim in finančnim ciljem je upravljanje skupnega proračuna in življenja drugačno kot upravljanje premoženja in življenja enega.

Pogovorita se, ali res sodita skupaj

Mnogi pari se pred poroko ne pogovorijo o ciljih in načrtih, ki jih ima vsak posameznik. Zato razpade marsikateri zakon, pri čemer so finance le eno od področij, o katerih se velja pogovoriti. Ostala področja predstavljajo pričakovanja o otrocih, kariera, sorodniki ... Obstaja mnogo svetovalcev (duhovniki, psihologi ...) s katerimi se lahko pred poroko posvetujete o lepih straneh in obveznostih v zakonu. Predvsem vam bodo pomagali razkriti razlike med vami in partnerjem, da jih boste lahko zavestno sprejeli. Vsekakor pa je ljubezen dobra podlaga za zakon. Glede financ morda ne bo odveč, če s finančnim svetovalcem pripravite vsaj okvirni finančni načrt, ki zajema nakup nepremičnine, oskrbo otrok, zagotavljanje dodatne pokojnine.

Razmislite o davkih, prispevkih in subvencijah

Čeprav sta obdavčena ločeno, je učinek na skupni proračun lahko drugačen. Nadalje se mnogi pari ne odločijo za poroko, ker so lahko na ta način stroški vzdrževanja otrok nižji (na primer stroški vrtca), prav tako so lahko upravičeni do (višjih) subvencij.

Pogovorite se o skupnih ciljih

Tudi po poroki vam bo pogovor o skupnih ciljih koristil. Lahko le enkrat letno. Ker se življenjske situacije spreminjajo, prav tako pa se spreminjamo ljudje, so taki pogovori dobrodošli, saj veste, ali se s partnerjem še trudita v isti smeri ali ne.

Skupne ali ločene finance

Nekateri pari se odločijo, da bodo imeli finance ločene, drugi, da so finance skupne. Z vidika zakona kot partnerstva so skupne finance bolj smiselne. Kljub temu se mnogi odločijo, da oba prispevata v proračun, vendar kljub temu ohranita del zaslužka zase in ga porabita, kakor jima ustreza, ne da bi se o tem posebej posvetovala. Za ločene finance se odločijo posamezniki, ki so se že kdaj ločili in bi ob ponovni ločitvi bolj jasno delili denar in premoženje. Kakorkoli se odločite, zavoljo zdravega zakona ne skrivajte vaših prihodkov in izdatkov pred partnerjem in če je vaš dohodek višji od partnerjevega, ne izkoriščajte tega kot argument moči in nadvlade.

Preverite potrebo po življenjskem in nezgodnem zavarovanju

Če sta s partnerjem vsak s svojim dohodkom samostojna, potem razmislita o dolgoročnem nezgodnem zavarovanju za primer trajne invalidnosti, če pa sta v celoti ali delno odvisna drug od drugega, pa poleg nezgodnega zavarovanja sklenita življenjsko zavarovanje (več o tem v poglavju svojimi o zavarovanjih).

Napišite ali uskladite oporoko

Če oporoke še niste sestavili, je poroka pravi trenutek za to. Še posebej, če želite del premoženja, razen zakoncu, zapustiti še komu drugemu. Na drugi strani pa se s poroko vaše želje glede dedovanja spremenijo in želite večji del premoženja zapustiti zakoncu, ki ga v prejšnji oporoki niste predvidevali kot dediča.

Določite upravičence za vaše investicije in zavarovalno vsoto pri življenjskem zavarovanju

Pri pokojninskem varčevanju in življenjskem zavarovanju ob sklenitvi navedete upravičence, ki naj prejmejo sredstva oz. zavarovalno vsoto, če vi umrete. Ker se ta sredstva izplačajo samo upravičencu, ne glede na dedno pravo, dobro razmislite, komu namenjate ta sredstva.

NAKUP NEPREMIČNINE

Po statistiki smo Slovenci radi lastniki svojega doma. To pomeni, da ga bomo prej ali slej kupili. Za finančni uspeh lastništvo svojega doma ni pogoj, ima pa lahko kar nekaj prednosti (poglejte poglavje o nepremičninah). Skozi dolgo obdobje bo nepremičnina zelo verjetno pridobila na vrednosti. Dodatno si dolgoročno znižujete stroške bivanja, če namesto najemnine odplačujete posojilo. Na drugi strani se stroški najemnine z inflacijo dolgoročno zvišujejo.

Ko razmišljate o nakupu nepremičnine:

Uredite svoje finance

Preden se odločite za nakup, preglejte trenutni denarni tok, koliko dolga si lahko dolgoročno privoščite in vaše dolgoročne finančne cilje. Prepričajte se, da vaši novi stroški domovanja ne ogrozijo varčevanja za pokojnino in druge dolgoročne finančne cilje. Ne kupujte doma pod pogoji, ki jih ponujajo ljudje, ki služijo z nepremičninami. Preberite priročnik in kupite dom skladno z vašimi potrebami.

Ugotovite, ali je sedaj pravi trenutek

Finančno gledano se redko izplača kupiti nepremičnino, če v njej ne boste stanovali vsaj od tri do pet let, z ozirom na nove pogoje obdavčitve lahko celo deset let. Še posebej, če nepremičnino kupujete prvič. Prodaja in nakup nepremičnine sta povezana z visokimi stroški, ki se izničijo, če imate srečo, v petih letih. Z nakupom nepremičnine počakajte, če se vam obeta znižanje prihodkov ali če vas v kratkem čaka velik finančni zalogaj, kot je ustanovitev podjetja ...

Več o nepremičninah v poglavju Najem ali nakup nepremičnine.

IMETI OTROKE

Racionalno opišemo odgovornega odraslega kot osebo, ki ima zaposlitev, pravočasno plačuje račune in skrbi za svojo finančno prihodnost (čustvene in duhovne navade so izpuščene). Enačba se vam podre, ko ji dodate neznanke - otroke. Potem ugotovite, da redki dobrini - prosti čas in denar, postaneta še redkejši ali celo izgineta. Bolje kot upravljate čas in denar, mirnejše in srečnejše je lahko vaše starševstvo.

Nekaj napotkov pred in po otrocih:

Določite prioritete: Težko boste naredili in imeli vse hkrati

Kot pri vseh finančnih odločitvah zahteva odločitev za razširitev družine nekaj razmisleka in načrtovanja. Uspešna kariera od vas zahteva od 10 do 12 ur dnevno. Seveda dobro zaslužite. Na drugi strani od vas zahteva 24 ur na dan in vam znatno poviša stroške. Kaj je vaša prioriteta? Zadovoljen, zdrav in vesel otrok ali uspešna kariera? Ali življenje na visoki nogi, v luksuznem okolju, odtehta sproščene ure, ki jih preživite z družino in se posvetite svojim otrokom? Manj stresno življenje vam da več časa in hkrati zniža vaše življenjske stroške s tem, ko jeste zunaj, se manj družite, manjkrat zavijete v čistilnico, manj porabite za varstvo.

Poglejte globoko v vaš proračun

Če ste komaj dohajali stroške, preden ste imeli otroke, potem zagotovo preglejte, kako se bodo spremenili vaši dohodki in izdatki po rojstvu otroka. Poleg previjanja in krajšega spanca otroci prinesejo višje izdatke za stvari, za katere sploh niste vedeli, da obstajajo. Dodajmo še stroške višjega zavarovanja, višjih stroškov domovanja, varstva, izobrazbe ... Poleg tega bo vaš dohodek, če želite res aktivno spremljati otrokov razvoj, nižji. Ob višjih stroških računajte tudi na nižje prihodke.

Ameriška vladna statistika pokaže, da ima gospodinjstvo s šoloobveznimi otroki približno 20 % višje stroške od gospodinjstva brez otrok.

Preverite zavarovalne vsote

Mnogi sklenejo življenjsko in nezgodno zavarovanje, ker so slišali, da je to dobro ali so jih v to prepričali zavarovalni agenti. Dejstvo je, da je mnogo ljudi podzavarovanih. To pomeni, da so njihove zavarovalne vsote prenizke. Ustrezni zavarovalni vsoti za primer smrti in trajne invalidnosti sta izračunani na podlagi vašega dohodka, zato preverite, ali so zavarovalne vsote na vaših policah primerno visoke.

Napišite ali uskladite oporoko

Če oporoke še niste sestavili, je rojstvo otroka pravi trenutek za to. Poseben poudarek gre določitvi skrbnika za otroka. Če ga ne boste določili vi, ga bo določilo sodišče.

Razmislite o varčevanju na otrokovo ime

Ena od primarnih starševskih skrbi je varčevanje za otrokovo prihodnost. Sem sodi varčevanje za šolanje, avto, nakup nepremičnine in drugo. Obstaja razlika, ali za otroka varčujete na vaše ali otrokovo ime. Če se odločite za dolgoročno varčevanje v vzajemnih skladih, delnicah ali obveznicah, boste za vnovčenje sredstev pred otrokovo polnoletnostjo potrebovali dovoljenje centra za socialno delo.

Ne priganjajte in ne razvajajte otrok

Vsak dan je na voljo več možnosti za dodatno izobraževanje in zabavo vaših otrok. Umetnostna vzgoja, razni športi, ples, krožki, vse to zelo obremenjuje vaš proračun in čas, otroci pa običajno ne uživajo v vseh dejavnostih. Nekateri sledijo zgledom, kako vzgajajo otroke njihovi starši ali predpostavljeni. Mnogi se bojijo, da otrokom ne nudijo vsega, kar bi jim lahko. Zanimivo, ampak tisto, kar je pomembno, je zastonj. Otroci potrebujejo veliko vašega časa in pozornosti. Zato je potrebno ločiti med materialnimi, čustvenimi, duhovnimi in družinskimi vrednotami.

Življenje bo otroke prej ali slej seznanilo in potegnilo v nakupovalno mrzlico, ki smo ji priča. Zato ni nobene potrebe, da jih s tem predčasno seznanjate s svojimi dejanji. Navadite otroka na tedensko ali na mesečno žepnino, s katero lahko samostojno razpolaga. Pri dobivanju občutka odgovornosti priskrbite otroku občasno zaposlitev, kjer si bo denar zaslužil sam.

USTANOVITEV LASTNEGA PODJETJA

Razmišljati o dobrem občutku, kako lepo je biti sam svoj šef, je daleč od tega, da resnično zapustite zavetje »varne« službe, da bi dosegli svoje sanje. Odreči se varnosti, dodelanemu poslovnemu sistemu in mreži znancev ali sozaposlenih je za večino ljudi težko dejanje. S psihološkega in finančnega vidika. Podjetništvo ni primerno za vsakogar, vendar se ne smete prepustiti varnosti in omejujočim vzorcem. Odločite se in pogumno stopite tršemu, a boljšemu življenju naproti. Ponujam vam nekaj napotkov za lažji začetek in dolgoročni uspeh:

Zapustiti službo?

Zapravite vse ali skoraj vse, kar zaslužite? Mnogo ljudi v takšni situaciji nikoli ne zapusti službe, da bi uresničila življenjske sanje, ker se počutijo odvisne od plače. Predlagam, da začnete živeti kot Špartanci, in naberete čimveč sredstev, hkrati pa razvijete navado - stisniti pas, ki vam bo v zgodnji podjetniški dobi, ko prihodki še niso visoki in pride do kriznih obdobj, pomagala prebroditi začetne težave. Če je mogoče, začnite vaše podjetje kot dodatno dejavnost vaši zaposlitvi.

Naredite poslovni načrt

Razmišljanje o poslovanju vas pripelje do poslovnega načrta, v katerem ni veliko neznank. S tem znatno znižate poslovno tveganje. Z dobro razdelanim poslovnim načrtom boste lažje prepričali potencialne investitorje. Predvsem pa boste veliko bolj samozavestni. Poslovni načrt naj dobro opiše poslovno idejo, tržne razmere, načrt trženja in predvidenih prihodkov in izdatkov.

Oblikujte varnostno rezervo

Poskrbite za ustrezna zavarovanja

Škoda, ki bi nastala, če bi izgubili sposobnost za delo, bi bila v primeru novoustanovljenega podjetja višja kot škoda za vašega prejšnjega delodajalca. Zato poskrbite, da imate vi in vaša družina ustrezno zavarovalno kritje za primer vaše smrti (poleg izpada dohodka so pomembne vaše obveznosti) in trajne invalidnosti, ki bi utegnila prekrižati vaše načrte.

Davčne olajšave

Raziščite davčne ugodnosti v pokojninskih in zavarovalnih produktih. Na žalost se naša država ne zaveda pomembnosti malega podjetništva. Drugače si ne znam razlagati dejstva, da davčne olajšave, ki veljajo za vsakega zaposlenega državljanu Republike Slovenije, ne veljajo za samostojne podjetnike in deležnike podjetij. Tudi to, žal za podjetnike neugodno dejstvo, je potrebno upoštevati.

LOČITEV

Znaki o ločitvi, ki jih običajno razpoznata oba zakonca, se pokažejo že veliko pred samo ločitvijo. V nekaterih primerih pa eden od zakoncev dejansko preseneti drugega z željo po zaključku skupnega zakona. Če je ločitev načrtovana ali ne, upoštevajte naslednje nasvete:

Podvomite v ločitev

Za nekatere pare je ločitev res najprimernejša odločitev, medtem ko drugi odnehajo prehitro. Skupno življenje ne uspeva brez ustrezne nege. In če te nege ni bilo v sedanjem razmerju, je zelo verjetno tudi v naslednjem ne bo.

Veliko zakonskih preprirov se začne zaradi denarja ali morda razmerja, v katerem zakonca prispevata v skupni proračun. Denar žal predstavlja nekakšno premoč ali prevlado zakonca, ki zasluži več. Preden se dokončno odločite za ločitev, poizkusite poiskati pomoč. Investicija v uspeh zakona vas lahko nagradi z neprecenljivo doživljenjsko rento.

Ločite čustva od finančnih vprašanj

To je sicer lažje reči kot narediti. Emocionalna obravnava finančnih vprašanj in maščevalni odnos do partnerja sta pogosta, vendar povzročita samo veliko škodo in napolnita odvetniške žepe. Ločitev izpeljite učinkovito in s čim večjim dostojanstvom. To je največja zmaga za oba zakonca.

Pripravite spisek premoženja in prioritet

Pripravite pregled celotnega premoženja. V spisek vključite vse naložbe, premičnine, nepremičnine in na drugi strani vse obveznosti, ki jih imate. Ko

sestavite celotno sliko premoženja, razmislite o postavkah, ki so za vas pomembne. Finančno in drugače.

Izobrazite se o financah in pravu

Znanje obeh področij vam bo v času ločitve zelo koristilo. Na voljo vam je nekaj pravne in finančne literature, iz katere se lahko naučite osnov. Lahko pa se odločite za obisk seminarjev ali delavnic.

Previdno izberite svetovalce in odvetnike

Najemite pomoč, ko jo resnično potrebujete. Vsakega svetovalca in odvetnika morate plačati. Manj znanja kot imate, bolj kot ste sprti z, za sedaj še, zakoncem, dražja bo pomoč.

Preverite svoje potrošne navade

Stroški gospodinjstva samske osebe so nižji od stroškov skupnega gospodinjstva. Vendar so nižji tudi prihodki. Veliko ločencev nekaj let po ločitvi živi bolj na tesno. Obema bo koristilo, če se pogovorita o navadah, ki sta jih imela v zakonu in življenjskih stroških po ločitvi. Morda se boste zaradi tega bolj pravično pogodili.

Preverite potrebe po zavarovanju

Predlagam, da v trenutku ločitve ločite tudi vsa zavarovanja. Razen če ste zavarovani preko zakonca in ste se dogovorili, da bo kritje veljalo še naprej. Velja predvsem za kolektivna nezgodna zavarovanja. To je pravi trenutek, da ločite tudi življenjsko zavarovanje, če imate sklenjeno vzajemno polico. Morda boste zaradi nižjih obveznosti potrebovali nižje zavarovalne vsote in obratno.

Pokojninski načrt

Življenjski cilji se ob oz. po ločitvi spremenijo, zato preverite tudi potrebo po dodatni pokojnini.

HITRO OBOGATETI

Žarek sreče lahko zadene prav vsakega. Lahko dedujete, lahko zadenete glavni dobiček na loteriji, uspete z lastnim podjetjem. Kar naenkrat imate bistveno, bistveno več denarja, s katerim pa je, če ga ne želite še hitreje izgubiti, potrebno ravnati preudarno.

Vzemite si čas za izobraževanje

Upravljanje premoženja zahteva znanje. In če še niste imeli velikega premoženja, verjetno tudi znanja o upravljanju nimate. Ni potrebno vsega investirati takoj. Predlagam, da denar vložite na banki ali v denarne sklade. To je najboljša kratkoročna rešitev, s katero pridobite čas za izobraževanje.

Pazite se odličnih priložnosti

Presenetljivo veliko ljudi vas poišče ali pokliče po telefonu. In vsak ima odlično investicijsko priložnost. Najprej si vzemite čas za finančno izobraževanje. Zapomnite si: »Ključne odločitve vedno sprejemajte sami, na podlagi temeljitega razmisleka in šele takrat, ko raziščete več naložbenih možnosti in se pogovorite z več strokovnjaki!«

Spoznajte čustveno plat hitrega bogatenja

Mnogim se »utrga«, ko prejmejo veliko denarja. Pogosti beremo o srečnežih, ki zadenejo milijonske zneske na loteriji, vendar jim uspe vse zapraviti v naslednjem letu ali dveh. Življenja na veliki nogi si zaželi večina, vendar so stroški takega življenja izredno visoki.

Drug primer je dedovanje. Izgube ljubljene osebe ne nadomesti noben denar. V takem primeru vam je lahko podedovano premoženje v veliko breme in grenak spomin.

Spet tretji primer, ko se vam investicija v podjetje končno izplača in sedite na kupu denarja, vendar sami. Žalostno, ampak med vsem trudom in odpovedovanjem ste ostali osamljeni, brez prijateljev in družine.

Odplačajte dolg

Najboljša in prva investicija, ki jo lahko naredite, je odplačilo dolga.

Razpršite

Vseh jajc se ne nosi v eni košari. Isto velja za premoženje. Imate veliko možnosti, da investirate v vzajemne sklade, nepremičnine, delnice, deleže podjetij ...

Izkoristite priložnost

Večina ljudi celo življenje živi od plače do plače. Z veliko denarja imate

priložnost, da uživate življenje. Da delate stvari, ki vas veselijo, se posvečate najbližjim. Pred vami je odlična priložnost da zamenjate zaposlitev, poklic ...

UPOKOJITEV

Nič več nadležnega šefa, pritiska in stresa, dolgočasnih sestankov, zgodnjega vstajanja. Neomejeno časa za potovanja, hobi, zabavo. Zveni zelo dobro, mar ne? Tako si idealizirano predstavljamo življenje po upokojitvi. Pa je res tako, ali bo za večino drugače, posebej za tiste, ki ne planirajo?

Načrtujte življenje in finance

Če ste usmerjeni predvsem na kariero in varčevanje, vas ob upokojitvi čaka hud udarec. Ogromno časa, nobenih prijateljev, nobenega hobija in nobene ideje, kako porabiti denar. Raziščite že prej, s čim bi lahko smiselno zapolnili ves prosti čas.

Bodite si na jasnem, koliko sredstev imate

Veliko ljudi skrbi, ali imajo dovolj sredstev, da bi zmanjšali napore v službi ali se upokojili. Vendar si nikoli ne izračunajo, ali sredstva ki jih imajo, oz. nameravajo privarčevati, zadoščajo za življenjski stil po upokojitvi (glej poglavje o pokojnini).

Preverite potrebe po zavarovanju

Upokojitev predstavlja prelomnico, ko namesto aktivnih dohodkov (za katere morate aktivno delati) začnete prejemati pasivni dohodek - pokojnino. Zato potrebe po zaščiti dohodka ni več. Pokojnino boste prejeli do konca življenja. Res pa je zaradi povišanih stroškov, v primeru poškodb pri nezgodi, priporočljivo ohraniti nezgodno zavarovanje. Življenjsko zavarovanje pa potrebujete, če imate odprte obveznosti. Dopolnilno zdravstveno zavarovanje pa je praktično obvezno.

Razmislite, kako boste živeli, če boste potrebovali nego

Stroški domače nege so vedno višji, zato ne bo odveč razmisliti o možnosti preselitve k sorodnikom ali v upokojensko naselje, kjer je poskrbljeno tudi za nego. Seveda če se pripravljate na upokojitev, ta razmislek ni prvi, ki ga naredite, vendar vseeno razmislite o možnostih.

Kaj boste z denarjem iz dodatnega pokojninskega zavarovanja

Predvsem se bo potrebno odločiti ali želite z računa dvigniti vsa sredstva in jih prenesti v katero drugo obliko. Morda želite denar iz naslova življenjskega zavarovanja investirati na trg kapitala. Morda se odločite in vse naložite v banko. Možnosti je veliko in vsaka finančna ustanova bo vesela vašega denarja, ki ga ob upokojitvi naj ne bi bilo malo. Pozanimajte se, kdo vam da dolgoročno najboljše pogoje.

Renta

Vprašanje, ki je povezano s prejšnjo točko, je, kako dolgo želite prejemati rento. 10 let, 20 let, doživljenjsko? 10-letna je najvišja, vendar preneha najhitreje. Zveni, kot bi vas nekdo vprašal, koliko časa še želite živeti. Vsem strankam vedno svetujem, naj si zagotovijo večno rento. To je renta, ki se izplačuje iz donosa, glavnica pa ostane nedotaknjena. Tako ste lahko mirni, da boste do konca življenja prejeli primerno visoko rento, v nasprotju z doživljenjsko. Pri doživljenjski renti namreč vi sprejmete tveganje, da boste umrli prekmalu, izplačevalec rente pa, da boste živeli predolgo, zato se z nižjo rento postavi na (svojo) varno stran.

Uredite premoženje

Nikoli ne veste, vendar boste enkrat po upokojitvi zapustili ta svet. Ponovno preučite oporoko in če želite komu zapustiti del svojega premoženja, lahko to storite, še preden umrete. Lahko postopoma in tako znižate davčno breme.

TRIJE NAČINI UPRAVLJANJA PREMOŽENJA

Vsakdo ima možnost izbire med tremi načini upravljanja premoženja: ne upravljati, upravljati sam ali za upravljanje najeti pomoč.

Ne upravljate

Ta način ima izredno veliko privržencev, ki jih bolj kot lastno premoženje zanima, kaj se novega dogaja, kdo je danes slaven, kaj si ljudje mislijo o njih. Predstavlja skupino ljudi, ki živijo ležerno življenje in se s prihodnostjo ne ukvarjajo veliko.

Vendar je nevarnosti, ki prežijo tej populaciji zelo veliko. Če problemov ne rešujete, se kopičijo. Zato je za njih značilno, da do upokojitve ne privarčujejo dovolj, jih presenetijo dogodki, ki povzročijo škodo, sami pa zavarovanja nimajo urejenega ali je pre nizko, dolg se kopiči iz meseca v mesec...

Če ste bili navdušeni nad tem pristopom, verjamem, da od tega trenutke niste več. Prebirate namreč priročnik in prav je tako. Nadaljujte z branjem in vzemite finančno usodo v svoje roke.

Upravljate sami

Ta pristop zahteva nekaj osnovnega znanja in poznavanja finančnih trgov in finančnih instrumentov. Seveda je potrebno vložiti nekaj časa in energije, da to znanje pridobite, vendar je nagrada, informirano odločanje o lastni finančni prihodnosti, zelo velika.

Nekateri vzamejo upravljanje premoženja za svoj hobi, ki mu posvečajo veliko časa. Drugi se upravljanja lotijo sistematično in učinkovito. Vložijo toliko, kot je potrebno. Načeloma vam upravljanje ne bi smelo vzeti več kot dve uri vsak mesec. Najtežji del za vsakega pa je nadoknaditi zamujeno, kar pomeni, da z odpravo preteklih napak, pridete do točke, ki jo v tem trenutku finančno zmorete. To pa s pomočjo priročnika ni težko.

Mnogi gradijo mit okoli upravljanja premoženja, ki naj bi bilo tako zahtevno kot operacija srca. Vendar še zdaleč ni tako. Veliko ljudi je zelo uspešnih predvsem zaradi dveh dejstev:

- v resnici jih še najbolj skrbi lastno premoženje in
- nimajo konflikta interesov, ki je značilen za mnoge finančne strokovnjake.

Za upravljanje najamete pomoč

Pravo olajšanje je lahko spoznanje, da lahko za urejanje in upravljanje premoženja najamete finančno pomoč. Nekaj ur in nekaj sto evrov za najem kompetentnega finančnega svetovalca je tudi za posameznike s skromnimi dohodki malo, v primerjavi z več deset tisoči evri, ki vam jih pomagajo ustvariti s tem, ko preprečijo odločitve za napačne naložbe.

Finančni svetovalci zaslužijo na tri načine:

- zaslužijo provizijo od prodanih finančnih produktov,
- zaračunajo odstotek vašega premoženja, ki ga upravljajo,
- zaračunajo svetovalnino oz. urno postavko

... ki zaslužijo provizijo od prodanih finančnih produktov

Pravzaprav so to najprej prodajalci, čeprav se skrivajo za imeni, kot sta finančni svetovalac ali premoženjski svetovalac. Prodajalec avtomobilov Toyota zasluži od prodaje avtomobilov Toyota. Zato vam ne bo govoril lepih stvari o BMW-jih, Mercedesih in avtomobilih drugih znamk, razen če ne prodaja tudi teh. Nima pa nobenega interesa, da bi vam predlagal uporabo drugih, alternativnih transportnih sredstev.

Prodajalci in brokerji, zakrinkani kot finančni in premoženjski svetovalci, imajo jasen interes. Ponujajo določene produkte, od katerih največ zaslužijo. Veliko raje vas prepričujejo, da se odločite za investicijo, kot predlagajo, da najprej odplačate drago posojilo ali investirate v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki vam prinese davčne olajšave.

V preglednici navajam najpogostejša primera zaslužka, ki ga lahko realizira prodajalec finančnih produktov. Poleg tega stroška nekateri premoženjski svetovalci obračunajo še stroške upravljanja in svetovanja v nerazumno visokih zneskih.

Zaslužki pri prodaji finančnih produktov

Finančni produkt	Zaslužek v evrih
Življenjsko zavarovanje (klasično, naložbeno), zavarovalna vsota 30.000 evrov, trajanje 25 let, mesečna premija 100 evrov	900 - 1500
Vzajemni sklad, investicija 20.000 evrov	600

... ki zaslužijo odstotek od sredstev ki jih upravljajo

Plačilo odstotka od sredstev v upravljanju je boljša rešitev od plačevanja začetnih stroškov in prodajnih provizij. V Sloveniji je tak način nagrajevanja značilen za upravljalce v borznih družbah in samostojne upravljalce. Še vedno pa so najbolj znani predvsem upravljalci vzajemnih skladov, ki vas bremenijo z vstopnimi provizijami in dodatno upravljalško provizijo. Tako ste pravzaprav dvojno obremenjeni.

Z razvojem finančnega trga lahko pričakujemo širšo ponudbo upravljalcev, ki zaračunavajo le upravljalško provizijo. Vendar ima tudi ta način svoje slabosti. Upravljalec vam bo le stežka predlagal naložbo v nepremičnine, saj le ta zniža višino sredstev v upravljanju. Iz istega razloga vam ne bo svetoval poplačila dragega dolga, čeprav je to pametno storiti. Nasvet pospremi z razlago, da bodo vaša sredstva upravljali tako dobro, da boste z investicijo zaslužili več, kot vas stane posojilo.

Iz naštetega lahko razberete, da »upravljalce« zanima predvsem upravljanje denarja strank, ki ga imajo zelo veliko, saj je le tako odstotek od sredstev izražen v denarju dovolj velik in zanimiv. Tako izključijo vse ostale.

... ki zaračunajo svetovalnino oz. urno postavko

Glede finančne pomoči ste na najbolj varnem pri svetovalcih, ki zaračunajo porabljeni čas. Objektivnost zagotavljajo s tem, da ne prodajajo finančnih produktov. Zato lahko vas in vaše premoženje gledajo kot celoto in vse možnosti (posojilo, naložba, nepremičnina ...) obravnavajo enakovredno.

Kljub temu pa ni vsak svetovalec, plačan na čas, tudi dober. Vaše največje tveganje je nezadovoljivo ali slabo znanje finančnega svetovalca. Zato obvezno preverite, kakšne reference ima, in se tudi sami pred tem poučite o osnovah upravljanja premoženja in finančnih trgov. Naslednje tveganje izvira iz nejasno opredeljenega namena in ciljev svetovanja, kar povzroči neproduktivno zapravljanje vašega časa in denarja.

Povsem drugače je, če ne upoštevate ali niste dosledni pri izpolnjevanju načrta, ki ga s finančnim svetovalcem izdelate. Takrat plačate za opravljeno delo, ki pa je za vas brez vrednosti. Če morda niste povsem odločeni, ali sploh želite upravljati in spremeniti svoje premoženje, potem se najprej obrnite na ponudnike tovrstnih storitev.

Kakorkoli, finančnega svetovalca - načrtovalca lahko najamete za izdelavo celotnega finančnega načrta, za izdelavo določenega dela finančnega načrta (npr. pokojninski načrt) ali pa se naročite na posvet o določeni finančni temi ali naložbi.

NEKAJ OSNOV IN KAKŠNA JE VAŠA VREDNOST

OSEBNE FINANCE

Osebnе finance določа več dejavnikov

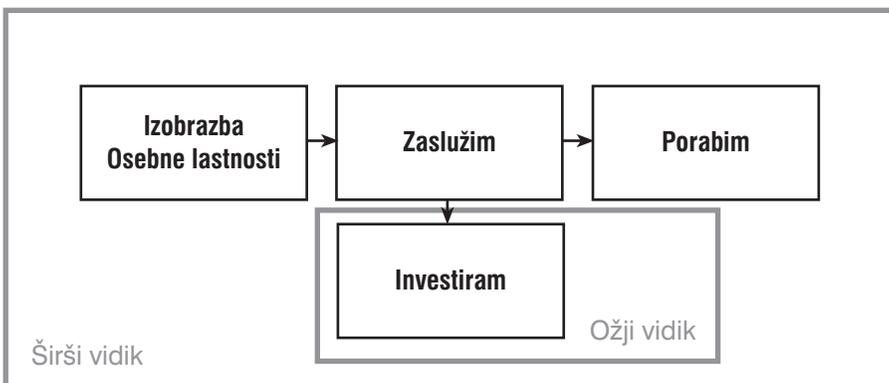
Osebnе finance so preplet notranjih in zunanjih dejavnikov. Med notranje dejavnike, na katere lahko vedno vplivate sami, spadajo vaše osebnostne lastnosti in vaš potencial za služenje denarja. Zunanji dejavniki, na katere neposrednega vpliva nimate in se jim morate prilagajati, predstavljajo širšo gospodarsko situacijo, stanje gospodarske panoge, ki vas zaposljuje, šolski sistem in sistem poklicnega usposabljanja.

Širši in ožji vidik osebnih financ

Upravljanje osebnih financ ima lahko širše ali ožje vidike. Ko vas zanima samo investiranje presežkov, govorimo o ožjem pogledu, ko vas zanima tudi kako spremeniti svoje obnašanje in dejanja, da do presežkov pridete, pa govorimo o širšem pogledu na upravljanje osebnih financ.

Za doseganje maksimalnega uspeha je potrebno na finance gledati širše, saj na ta način vzpodbudite svoje pozitivne osebnostne lastnosti, ki odločilno vplivajo tako na sposobnost služenja denarja, pozitivne odnose do sebe in okolja kakor tudi na učinkovito investiranje presežkov. V tem primeru govorimo o celoviti obravnavi osebnih financ, ki jo najlažje predstavimo z osebno ekonomsko vrednostjo, ki pove, koliko ste sposobni zaslužiti in z osebno bilanco, ki pove, kako učinkovito upravljate zaslužen denar.

Na sliki je prikazan preplet osebnih financ.

Vzemimo primer, da se v prostem času dodatno izobražujete, da bi v službi napredovali. Seveda morate biti motivirani. Motivacija, da se odpoveste popoldanskemu pivu s kolegi in dvema urama spanca dnevno, je boljši zaslužek, več prihrankov in bližja finančna svoboda.

Nov miselni vzorec, ki ga uporabite namesto starega, vam prinese napredovanje in višji osebni dohodek. Resda vas kolegi gledajo postrani, češ, saj se ti je zmešalo. Da te partner ali družina v to sili. Vendar je kasneje zadovoljstvo večje, saj vam na koncu meseca ostaja več denarja, kot znaša povišica. Ker več časa prebijete z družino, je vaš odnos s partnerjem in otroci boljši. Več iskrene ljubezni tako odtehta vrček piva po službi. Zaradi novih delovnih navad in osebnega zadovoljstva imate zelo dobre možnosti za nadaljne napredovanje ali menjavo službe.

Ker se zanimate za različne investicijske možnosti, ste pridobili nova znanja in prijatelje. Druženje z njimi oplemenitite z ustvarjenimi dobički in zagotovljeno varnostjo za vašo družino. Z vsakim zaključenim krogom ste višje v finančni spirali. V nasprotnem primeru bi kmalu začeli drseti po spirali navzdol, se vedno bolj zadolževali in finančno propadali.

Osebnostne lastnosti

Ste odprti ali zaprti, družabni, komunikativni, kako sprejemate svoje odločitve, česa se bojite, kako podjetni ste? Ali sprejemate življenje kot dano ali ste se pripravljene spreminjati, izboljševati, odpravljati negativne miselne vzorce...

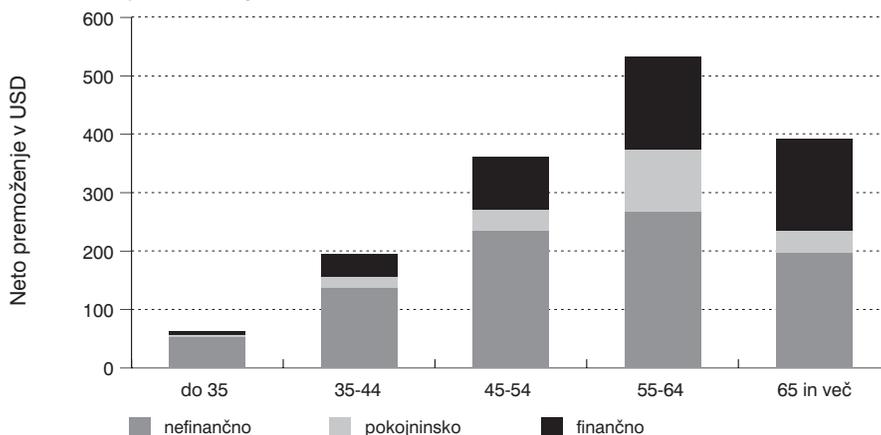
Psihologa
Motivatorja
Osebnega svetovalca
Finančnega svetovalca

OSEBNO PREMOŽENJE

Osebno premoženje sestavljajo vse premičnine, nepremičnine in naložbe, ki v različnih odstotkih predstavljajo premoženjsko piramido. V premoženje pa štejemo tudi sposobnost služenja denarja, ki jo izraža osebna ekonomska vrednost in jo podrobneje predstavim v posebnem poglavju.

Premoženjska piramida

Razdelitev premoženja

Primer premoženjske sestave gospodinjstva v ZDA

Osebnemu premoženju lahko rečemo tudi osebna bilanca. Je prikaz finančnega stanja, ki zajema pregled mesečnih prihodkov in izdatkov ter pregled vašega osebnega premoženja in dolga.

Kako dobro upravljate svoje premoženje, pokažeta dve formuli:

Mesečni prihodki - Mesečni izdatki = Neto denarni tok

Tržna vrednost premoženja - obveznosti = Neto premoženje

Če sta oba rezultata pozitivna, to pomeni, da dobro upravljate svoje premoženje. V primeru, da je kateri od rezultatov negativen, pa je to opozorilo, da morate korenito spremeniti upravljanje. Ko je neto denarni tok negativen, se to pokaže tudi v neto premoženju. Delež dolga v premoženju se viša. To je lahko začetek dolgoročnih težav, saj počasi, a vztrajno drsite v kreditno spiralo.

Iz situacije negativnega neto premoženja, ko je dolg večji od premoženja, se lahko rešite le na en način. Poskrbite, da bo vaš denarni tok pozitiven in počasi sanirajte svoj dolg. Več o tem v poglavju o varčevanju in zadolževanju.

Še nekaj o osebni bilanci

Osebna bilanca je pomembna, ker prikaže vaše trenutno razmišljanje in odnos do denarja. Pove vam, kako dobro upravljate svoj denar in premoženje. Osebna bilanca vam pove, ali lahko uresničite svojo ekonomsko vrednost. Ekonomska vrednost pove, koliko ste sposobni zaslužiti v svoji aktivni dobi. Če ste dobro izobraženi, vendar mesečno porabite več kot zaslužite, ne morete in ne boste dosegli svojega potenciala, izraženega v ekonomski vrednosti. V nasprotnem primeru, če živite skladno z zmožnosti, porabite manj kot zaslužite, boste svoj potencial skoraj gotovo dosegli.

Finančni svetovalec

USTVARJANJE OSEBNEGA PREMOŽENJA

Upravljanje osebne premoženja je sicer enostavno, pa vendar. Kdo je kdaj izračunal, koliko zasluži, koliko rabi za plačilo položnic, koliko za varčevanje in koliko lahko potroši? Malo kdo. Ko bodo enkrat te številke na papirju, lahko začnete ustvarjati premoženje. Če izračuna nimate, pa vse počnete stihijsko, iz dneva v dan, ko zmanjka sredstev, pa greste po kredit!

Koliko torej zaslužimo

Preden se lotite upravljanja premoženja, morate znati upravljati z dohodkom. Vse v življenju ustvarite z dohodki, zato so prav ti temelj premoženja. Ali so temelji trhli ali stabilni, pa je vprašanje dobrega upravljanja. Če porabite več kot zaslužite, je vaš temelj trhel, če porabite manj kot zaslužite, pa je temelj zdrav in soliden.

Dohodek, ki je temelj premoženja, je treba zaščititi pred izpadom. Dohodek izpade zaradi poškodbe, bolezni, izgube zaposlitve ali smrti, ko človek ne more več opravljati poklica. Z ustreznimi zavarovanji (www.zavarujte.si) je torej treba prihodke ustrezno zaščititi, saj so osnova za socialno varnost. Torej je treba najprej skleniti ustrezna zavarovanja, potem pa se lahko ostanek denarja vlaga v druge finančne produkte.

Ustvarjanje premoženja je torej sila preprosto opravilo, če sledite dvema napotkoma:

- Porabite manj, kot zaslužite, ne zadolžujte se prekomerno, presežke pa dolgoročno varčujte.
- Dolgoročno investirajte v naložbe, ki prinesejo obresti, višje od statistične inflacije, še boljše v naložbe z donosom, ki omogoča ohranjanje standarda (delnice, lastniški deleži, nepremičnine).

Denar je sredstvo in naj ne bo vaš cilj

Morda bo zvenelo čudno, ampak denar je duhovna dobrina. Več pozitivnih misli boste sproščali o denarju, več ga boste imeli. In obratno. Vzpostavite pozitiven odnos in pozitivno razmišljajte o denarju. Denar je le sredstvo, s katerim si omogočite ugodnejše življenje. Sredstvo, s katerim kupite stvari. Moj prijatelj pravi: »Denar sam po sebi sploh ni problematičen. Hudo je, če ljudje na denar obesimo svoj značaj.« Denar tudi ni zagotovilo za srečo. Da bi našli srečo se boste morali spopasti s svojim značajem in ne tekrovati za denar in z denarjem.

Najprej plačajte sebi

To je zlato pravilo finančne svobode. Najprej plačajte sebi. Ko prejmete plačo, nakažite del denarja na varčevalne račune. Potem poravnajte vse (tekoče) obveznosti, preostanek plače pa porabite za prehrano, zabavo, obleke ... Tako boste vedno porabili manj, kot zaslužite in zgradili trden temelj vašega premoženja. Ker je tudi denar le energija, ki kroži, boste z rednim plačevanjem položnic in ostalih obveznosti odprli pot novemu denarju, ki bo pritekal v vaše življenje. To je temeljni gradnik zdravih financ. In še nekaj. Ko plačujete položnice, omogočate tudi drugim kakovostno življenje, saj denar tudi na njihov račun pride pravočasno.

Ohranjajte realno vrednost denarja

Realna vrednost pove, koliko enakih stvari lahko kupite za enak znesek; naprimer 10.000 tolarjev danes oziroma čez pet let. Običajno lahko čez pet let kupite manj. To razliko naj bi prikazala statistična inflacija. In tudi jo - s potrošniško košarico. Vendar to ni dovolj. Najbolj prikriti in nevarnejši uničevalec premoženja se imenuje **ohranjanje življenjskega standarda**.

Po podatkih www.bankrate.com (stran na kateri potrošniška organizacija ZDA objavlja raziskave trga) je ohranjanje življenjskega standarda za 6 do 8 odstotnih točk višje od statistične inflacije, ki se v ZDA giblje med 1 in dvema odstotkoma. To pa pomeni, da mora vaše premoženje prinašati 8 do 10odstotne letne donose, vkolikor želite s svojim premoženjem ohranirati realno vrednost svojega denarja in svoj življenjski standard. Katere naložbe izbrati in katera so z njimi povezana tveganja, preverite v poglavjih o naložbah.

Življenjski standard in potrošnja

Življenjski standard in njegovo ohranjanje sta tudi vir drugega ali za marsikoga največjega uničevalca premoženja. Potrošnje. Življenjski standard je tako samoumeven, da zapravljate kar vsevprek. Nove gospodinjske aparate kupite tudi, če prejšnji še dobro opravljajo svojo funkcijo. Nakupi novih oblek, ker je prispela nova kolekcija, kozmetika, prosti čas, potovanja in druge stvari naj bi vas uvrščale na zasluženno pozicijo družbene lestvice. Vse skupaj pripelje do tega, da premoženja sploh ne začnete ustvarjati, ker vam vsak mesec zmanjka za prvi obrok varčevanja. Druge poti do premoženja pa ni.

KAKO DO PREMOŽENJA

- 1. Ustvarjanje premoženja se začne in konča v vaši glavi.**
- 2. Živite pod svojimi zmožnostmi in ustvarjajte presežke!**
- 3. Naslednji korak je pametna naložba privarčevanega denarja. Pri tem bodite pozorni tako na statistično inflacijo kot tudi ohranjanje standarda. Iščite dolgoročne naložbe, pri katerih lahko pričakujete vsaj 6 odstotno letno donosnost. Naložbe na trg kapitala so tvegane, vendar so za razliko od varnejših nepremičnin, dostopne in na dolgi rok je njihovo tveganje sprejemljivo. Sploh če pogledate, kaj imate sicer na izbiro. Počasno kopnenje premoženja.**
- 4. Vztrajajte pri ustvarjanju premoženja.**

Finančni svetovalec
Premoženjski svetovalec

Konflikt interesov

Bodite pozorni, ker je premoženjski svetovalec plačan od provizije za sklenjene posle in nas bo zelo verjetno potihoma napeljeval k sklenitvi le-teh.

OSEBNA EKONOMSKA VREDNOST

Ekonomsko vrednost je današnja vrednost vseh vaših bodočih zaslužkov. Poenostavljeno predstavlja vse plače, ki jih boste zaslužili. Če imate visoko izobrazbo ali znanja, ki vas uvrščajo v višji plačni razred, je vaša ekonomska vrednost višja.

Drugi del ekonomske vrednosti pa pove, kako dobri ste pri varčevanju. Kolikšen del zasluženega denarja dejansko prihranite, ali bolj učeno, kapitalizirate.

Če zapravite več kot zaslužite, potem znižujete (svojo) ekonomsko vrednost. Imate sposobnosti za služenje denarja, vendar se dolgoročno finančno uničujete. Nasprotno, v primeru ko mesečno privarčujete del zaslužka, dolgoročno ustvarjate premoženje. Ustvarjanje premoženja naj bi bil osnovni finančni cilj vsakega posameznika.

Ekonomsko vrednost (EV) ravnokar zaposlenega diplomiranega ekonomista, ki prejema osebni dohodek približno v znesku 1.000 evrov, znaša 478.000 evrov.

$$EV = NPV(40 \text{ let, } 12.000 \text{ EUR, } 2,75 \%) = 478.000 \text{ EUR}$$

To pomeni, da sedanja vrednost vseh njegovih prihodnjih zaslužkov znaša skoraj pol milijona evrov. Ta vsota zajema njegovo nepremičnino, varčevanje za dodatno pokojnino, izdatke za prosti čas, družino, šolanje otrok ... Načeloma ekonomska vrednost pove, da tak človek v svoji aktivni dobi ne more zaslužiti in zapraviti več kot današnjega pol milijona evrov.

Ekonomska vrednost ravnokar zaposlenega ekonomista s srednješolsko izobrazbo, ki prejema plačo približno 700 evrov, znaša 334.600 evrov.

$$EV = NPV(40 \text{ let, } 8.400 \text{ EUR, } 2,75 \%) = 334.600 \text{ EUR.}$$

	Mesečna plača	Ekonomska vrednost
Dipl. Ekon	12.000	478.000
Ekonomist	8.400	334.000

Iz tega primera vidimo, da bi se investicija v visoko izobrazbo, ki trenutno znaša približno 10.000 evrov, izplačala, saj bi na ta račun v delovni dobi zaslužil približno 140.000 evrov več.

Sestavine ekonomske vrednosti, možnost služenja denarja

Preverite, koliko denarja imate na različnih računih (v banki, zavarovalnih policah, vzajemcih in vrednostnih papirjih ...), koliko v nepremičninah, koliko let boste še aktivni, koliko zaslužite danes in koliko lahko zaslužite v prihodnosti (zaradi boljše službe, boljše izobrazbe ...). Ko seštejete prihranke in prihodnje zaslužke, dobite svojo ekonomsko vrednost.

KAJ POMENI EKONOMSKA VREDNOST

1. Zgornjo mejo vaše varčevalne in kreditne sposobnosti.
2. Dosegljive življenjske cilje
3. Ustrezne zavarovalne vsote za življenjsko, nezgodno in druga zavarovanja.

Finančni svetovalec

OSEBNA SOCIALNA VARNOST (NAPISAL DR. JANEZ BALKOVEC)

Vsak mora poskrbeti zase

Družbene spremembe so prinesle nov družbeni red in tudi spremenile družbene vrednote. Državljeni so se pričeli takoj prilagajati na nove tržne zakonitosti, s tem pa so sprejeli tudi nove možnosti. Ravno tako kot v preteklosti pa je tudi danes potrebno sprejeti breme in odgovornost življenja v svoje roke. V kapitalizmu velja nenapisana zakonitost, da mora človek najprej poskrbeti zase, šele nato lahko pomagamo sočloveku.

Poslovanje družine

Družina, kot osnovna človekova socialna celica ni imuna na dogajanja v okolici (družbi). Če ne prva, sigurno pa med prvimi področji v vsaki družini je področje družinskih financ. Družinsko poslovanje postaja vse bolj zapleteno in s tem zahtevno človekovo področje, ki zahteva, da družina pri družinskih finančnih opravilih uporabi vsa razpoložljiva znanja ekonomije, organizacije, poslovanja ... Gre za resnično dokaj veliko mero znanja, izkušenj in volje, saj lahko družinsko poslovanje preseže poslovanje manjšega podjetja. (Gledano na obseg poslovanja, vsekakor pa obstajajo bistvene razlike v poslovanju.)

Vodenje družine je verjetno najtežji posel vseh poslov. Šolanja za vodenje družine ne obstaja. Vsak je prepuščen lastnemu znanju in izkušnjam, zgledu staršev, nasvetom znancev, sorodnikov... Le malokdo si poišče pot k raznim svetovalcem oziroma ustreznim državnim službam. Običajno šele takrat, ko potrebuje pomoč in takrat je običajno že prepozno za enostavno rešitev.

Socialna varnost je dosežena takrat, ko je posamezniku, družini zagotovljeno, da zadovoljuje osnovne družbene življenjske potrebe. Država zagotavlja svojim državljanom osnovno socialno varnost. Da bi pa posameznik ali družina lahko zagotavljala sebi oziroma družinskim članom primerno osebno socialno varnost, pa mora v današnji družbeni ureditvi poskrbeti sama.

Družina, ki razpolaga z določenimi mesečnimi prihodki, le te porablja za svoje tekoče stroške, del denarja pa namenja tudi za doseg srednjeročnih in dolgoročnih ciljev. Poleg tega mora aktivno skrbeti za družinski kapital. Zelo pomembno za management družine pa je tudi, da poskrbi za svojo varnost.

Ravno tu na segmentu osebne socialne varnosti pa beležimo zelo turbulentne čase. Pojavljajo se nove možnosti, nove situacije, nova tveganja in nova skrb, kako managirati osebno socialno varnost.

OPREDELITEV SOCIALNE VARNOSTI

Osnovna socialna varnost, ki jo nudi država, izhaja iz pravice do dela in je namenjena delovno aktivnim ljudem, ki si zagotavljajo pravice zase in za svoje družinske člane za primer začasne ali trajne izgube delovne sposobnosti in za čas po aktivni delovni dobi.

Pomembni družinski cilji

Današnje dejstvo je, da se zaradi izginevanja blaginjske družbe oziroma države osnovna socialna varnost vse bolj prelaga na posameznike oziroma družine. Socialna varnost je tesno povezana z osebnim premoženjem, je del njega.

Današnji cilji družine so:

1. delovno aktivni ljudje morajo poskrbeti za zaščito v primeru izpada njihove delovne sposobnosti,
2. hranitelji družine morajo poskrbeti za ustrezno lastno zaščito in zaščito svojih družinskih članov,
3. posameznik in družina si morajo ustvariti lastno nepremičnino,
4. potrebno je primerno izšolati otroke,
5. potrebno je poskrbeti za dodatno rento,
6. prisotna je stalna skrb za ohranjanje lastnega standarda,
7. potrebna je skrb za lastno finančno varnost,
8. potrebna je skrb kako investirati denar in kapital.

Kaj je za socialno varnost dobrega v finančni ponudbi

Finančne institucije na trgu nudijo posameznikom in družinam raznovrstne finančne-zavarovalne programe, katere le ti koristijo ne da bi vedno natančno vedeli, kaj jim prinašajo, kakšno varnost jim nudijo.

Finančno-zavarovalni produkti lahko prinašajo ljudem veliko dobrega, seveda če to potrebujejo, poleg tega pa skrivajo veliko raznih pasti. Zato je potrebno temeljito analizirati osebno življenjsko in materialno situacijo vsakega človeka oziroma družine, šele nato pa sestaviti osebni individualni socialno premoženjski-zavarovalni načrt.

V novem tisočletju se v celotni Evropi, sploh tranzicijski, srečujemo z omajanimi socialnimi sistemi. Povsod je problem v premajhnih in nezadostnih sredstvih za socialno pomoč in varnost. Na nasprotnem koncu pa se srečujemo s podjetji, družbami in konzorciji, ki ustvarjajo milijonske dobičke za delničarje oziroma lastnike. Med obema pa je država, ki skuša z ustavo, zakoni, podzakonskimi akti in podobnim, urejati človekovo, državljanovo socialno varnost.

Kako je za nas poskrbela država

Državljeni imajo pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti. Država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje. Kakor koli gledamo, pa ne moremo mimo dveh pomembnih dejstev:

1. Država dandanes prelaga breme osnovne socialne varnosti vse bolj na državljane oziroma družine. Posredniki pri tem pa so finančne institucije kot so: banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje...
2. Socialna varnost je vedno pogojena z denarnimi sredstvi. Socialno ogroženim lahko pomagamo samo, če imamo denarna oziroma materialna sredstva. Namenoma smo se ogradili od vprašanj sočustvovanja in srčne kulture, ker sta lahko samo pobudnika ali spremljevalca finančne socialne pomoči.

Osnovne socialne pravice, ki jih državljani pridobivamo iz naslova zaposlitve pri delodajalcu ali samostojnega opravljanja dejavnosti, so poznane in naj bi zagotavljale preživetje danes in pa tudi na starostna leta. Vendar se moramo vprašati, zakaj potem veliki pomisleki in kritike te varnosti v Evropi?

Nekaj sto tisoč (Nemčija) ovdovalih in invalidov živi na robu eksistenčnega minimuma. Kljub temu, da so bili prej redno zaposleni in imeli sklenjeno dodatno zavarovanje, niso pa imeli pravilne zaščite svojega dohodka ob izpadu delovne sposobnosti. Bili so nepravilno oziroma neprimerno osebno zavarovani.

Kako zgraditi socialno varnost

Postavljata se osnovni vprašanji: Kaj sploh je socialna varnost? Kako organizirati osebno socialno varnost? Osnovno socialno varnost državljani gradijo iz naslova zaposlitve oziroma opravljanja samostojne dejavnosti. Poleg tega pa je potrebno poskrbeti še za dodatno socialno varnost preko

bank, zavarovalnic, družb za upravljanje, oziroma preko drugih individualnih kapitalskih možnosti.

Definicije sodobne socialne varnosti so različne in segajo od težnje po varnosti v najširšem smislu do ožjega pravnega pojma. Sinfield jo opisuje kot stanje popolne zaščite zoper izgubo virov, Berghman pa kot stanje popolne zaščite zoper škodo, ki jo človek lahko utрпи. Glede na obe definiciji pa lahko ugotovimo, da osnovno socialno varstvo ne pokrije vseh nastalih škod in ne nadomešča vseh izpadlih virov dohodkov. Če želimo vse to imeti tudi po škodnem dogodku, moramo imeti kar nekaj osebnega kapitala ali pa se moramo ustrezno zavarovati (ali vsakega nekaj).

Kako voditi družinsko poslovanje

Če potegnemo vzporednice med podjetji in posamezniki ali družinami, ugotovimo, da imajo dobra podjetja aktiven inteligentni management, ki vodi in upravlja premoženje podjetja ob tem, da dopolnjuje svoje aktivnosti z aktivnostmi zunanjih svetovalcev za različna specialistična posamezna področja. Za razliko od podjetij pa posamezniki in družine tako pomembno področje, kot je njihovo lastno premoženje in osebna socialna varnost, prepuščajo svojemu "laičnemu" znanju in (ne)izkušnjam. Prav zaradi tega obstajajo izobraženi in izkušeni svetovalci za osebno premoženje, ki posameznikom in družinam svetujejo, kaj je osebno premoženje in kako upravljati z njim. Zelo pomembno vlogo imajo taki svetovalci tudi na področju postavljanja osebnih ciljev, ki so vezani na socialno varnost in osebno premoženje.

Osnovna prednost takega svetovanja je kompleksen pregled posameznikove in družinske življenjske situacije ter široko večstransko svetovanje za različne finančne produkte. Svetovalec za osebno premoženje svetuje finančne produkte različnih finančnih družb, ki so si med seboj v konfliktu interesov (si nasprotujejo). Predstavi prednosti in slabosti posameznih institucij. Priporoča za posamezen osebni primer najboljše izbrane ponudbe.

Obdobje socializma je pri naših državljanih iz razmišljanja izbrisalo skrb za osnovno socialno varnost, kar je tudi razumljivo iz dveh bistvenih razlogov:

1. za osnovno socialno varnost je poskrbela država, tako rekoč od zibelke do krste (koncept blaginjske družbe oziroma države 20-tega stoletja),

2. ni bilo vseh današnjih zakonskih možnosti za ustvarjanje produktivnega kapitala preko svobodnega podjetništva in trga vrednostnih papirjev (proces lastninjenja državnega premoženja).

Praktično zasledimo iste probleme v celotnem vzhodnoevropskem prostoru. Poleg tega pa se je v dobi sprememb pojavilo veliko potrošniških želja; novi avtomobili, potovanja, dvig standarda in podobno. Ravno tako pa nikjer ne zaznamo tako močne želje po hitrem bogatenju kot ravno v teh državah. Ta želja pa je mnoge pripeljala v špekulativne vode naložb, kjer so hitro zapravili svoj privarčevani denar. Nekateri pa so se posluževali tudi nezakonitih poti pridobivanja denarja in kapitala.

Osnovno socialno varnost in osebno premoženje ne moremo obravnavati po posameznih elementih za vse ljudi enako, ampak mora biti pristop individualen v skupnem enotnem problemu, poiskati enostavno in celovito rešitev za vsakega posameznika oziroma družino. Upoštevati je potrebno dinamiko, ki nastaja skozi različne življenjske in finančne situacije. Poleg tega je prisotno tudi dejstvo, da se človekovi cilji s časom (staranjem) menjajo. To pa pomeni še dodatno upoštevati fleksibilnost finančnih programov, ki človeka kasneje ne omejujejo pri postavljanju in doseganju novih ciljev. Obstaja namreč velika možnost in nevarnost, kar se v praksi potrjuje, da stari finančni programi omejujejo človeka pri realizaciji novo postavljenih ciljih.

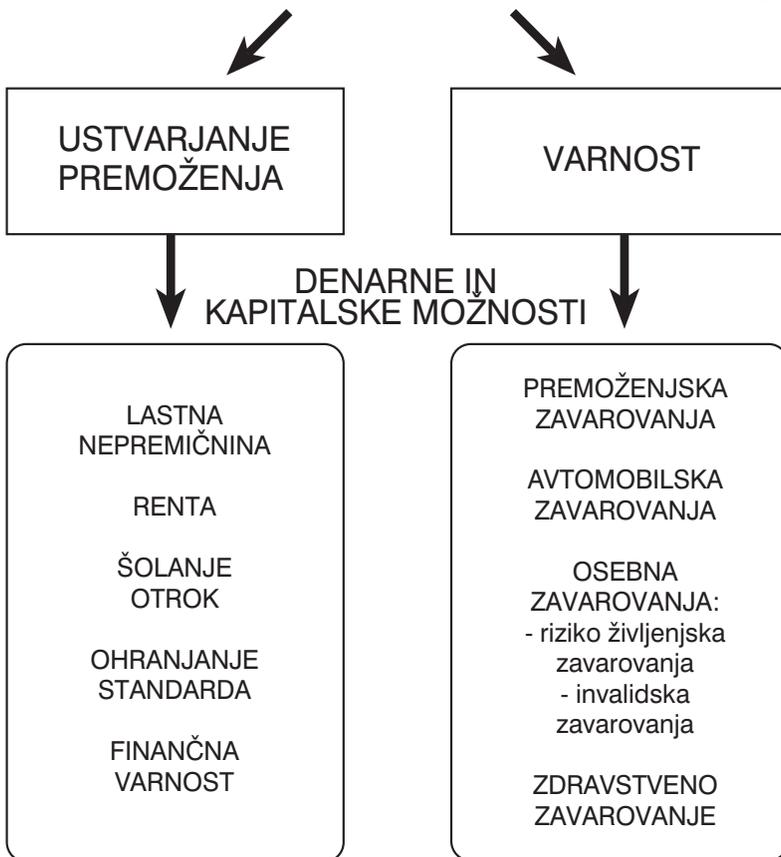
Pričakovati je, da bo v bodoče socialna varnost organizirana oziroma samoorganizirana predvsem na individualnih zasnovah in da bodo pri tem različne oblike življenjskega zavarovanja temelj bodoče vizije zagotavljanja sredstev po izstopu posameznika iz njegovega aktivnega življenja. Aktivno življenje se lahko zapusti zaradi procesa staranja, upokojitve, ali pa zaradi nezgode, kjer je posledica invalidnost, kakor tudi trajne telesne okvare, ki so posledica bolezni ali dela.

ELEMENTI OSNOVNE SOCIALNE VARNOSTI

Elementi osebne socialne varnosti:

1. Zaščititi izpad delovne sposobnosti,
2. Zaščita družinskih članov,
3. Poskrbeti za lastno nepremičnino,
4. Poskrbeti za šolanje otrok,
5. Poskrbeti za dodatno pokojnino,
6. Ohranjanje osnovnega standarda,
7. Finančna varnost in stabilnost.

BANKE, ZAVAROVALNICE, DRUŽBE ZA UPRAVLJANJE

BORZNO POSREDNIŠKE HIŠE, FINANČNI INŽENIRINGI,
NEPREMIČNINSKE AGENCIJE, NAKUP ŽLAHTNIH KOVIN,
NAKUP DRAGIH KAMNOV, POSOJANJE DENARJA,
NAKUP UMETNIN, ZBIRKE&.

1. ZNANJE
2. ČAS
3. INFORMACIJE

Model osebnega premoženja

OTROCI IN DENAR

Otroci včasih upoštevajo, kar jim rečemo, vedno pa posnemajo to, kar delamo.

O otroškem varčevanju

Ne morem vam povedati, koliko denarja je primerno dati petletnemu otroku, koliko deset- in koliko petnajstletniku, da bi se naučil pravilno ravnati z njim. Ali je prav, da mu kupite vse, kar si želi, ali je prav da mu ne kupite ničesar? Tudi tega vam ne morem povedati. Edini koristen nasvet, ki vam ga lahko ponudim je: »Navadite otroke na pozitiven odnos do denarja in jim bodite dober zgled!«

Odnos do denarja

Vaš odnos do denarja bo v največji meri zaznamoval otrokovega. Če mislite, da denar pokvari ljudi, da se obogati samo s prevarami, ali da imajo denar samo prevaranti, potem si tudi vaš otrok ne bo želel imeti denarja. Če z denarjem povežete negativne lastnosti, denarja v vašem življenju zagotovo ne bo. Le kdo bi hotel biti prevarant, ali se spremeniti v pokvarjenca?

Pa vendarle nasvet

Da bi se otrok naučil ravnati z denarjem, ga mora imeti, mora ga občutiti. Dajte mu ga nekaj in mu razložite njegov namen. Tudi otrok naj najprej nameni nekaj varčevanju, ostanek pa porabi po vaši in lastni presoji.

Žepnina ali zaslužek

Med starši je pogosta polemika, ali otroku dati žepnino ali naj otrok denar zasluži s pomočjo pri gospodinjskih opravilih. Obe možnosti imata svoje prednosti in slabosti. Če mora otrok denar zaslužiti, bo dobil občutek, da mora nekaj narediti, da bi nekaj dobil. To ga počasi navaja na realnost, ki ga čaka, ko odraste, vendar ga že v zgodnjih letih navadi na trgovanje in iskanje koristi. Pravila ni, zato ravnajte, kot se vam zdi najprimernejše. Morda izberete kombinacijo. Žepnina za stvari ki ste mu jih tako ali tako namenili in zaslužka, s katerim si kupi stvari, ki si jih zelo želi in niso predvidene v vašem načrtovanem proračunu.

S tem se odpira novo vprašanje. Ali se z otrokom dogovoriti, katere stvari naj z žepnino ali zaslužkom kupuje sam in tako z razporejanjem izdatkov skozi mesec gospodari z denarjem ali naj z denarjem prosto razpolaga. Zagovarjam pristop, naj se otrok najprej nauči varčevati. Manjši del denarja naj nameni hranilniku, varčevalni knjižici ali kateri drugi obliki varčevanja. Tako si zagotovi sredstva za večje nakupe, za katere starši nimamo posluha, in so pogosto vzrok grdih pogledov, besed in sploh slabe volje pred očmi ostalih obiskovalcev trgovine. Na ta način otrok razvije občutek, da ne more dobiti vsega takoj, kar je razvada starejših, ki jih rada pahne v dolgove, temveč mora malo počakati, se kakšnemu nakupu odpovedati in nenazadnje izbrati med dvema ali tremi predmeti poželenja.

Drugi del denarja nameni nakupu priljubljenih slaščic ali potrebščin, ki mu jih vi kupujete dnevno. Tretji del denarja pa naj porabi po lastni presoji. To je način, ki bo otroku že zgodaj naredil največjo uslugo. Porabil bo manj, kot dobi, torej bo imel zdrave finančne temelje.

Kakšne so možnosti varčevanja za otroke

Ker so otroški varčevalni zneski nižji od zneskov, ki jih varčevanju namenjate starši, je temu prilagojena tudi ponudba bank in drugih finančnih ustanov. Glavni načini otroškega varčevanja so avtomati, v katere otroci vstavljuje kovance, osebni računi, na katerih lahko varčujejo poljubne denarne zneske, vse bolj priljubljeni vzajemni skladi za dolgoročna varčevanja in tudi juniorska zavarovanja, ki so z nekaterimi omejitvami primerna možnost za varčevanje.

Skratka, prepustite se pozitivnemu denarnemu toku, ustvarjajte presežke in bodite dober zgled. Če boste ob tem vsak mesec tarnali, koliko vam zmanjka, bo otrok težko razumel, zakaj mu lažete.

Katere naložbe so primerne za otroška varčevanja:

Varčevanje	Koliko časa	Komentar
Otroški avtomati za kovance	Do pol leta	So nadomestilo hranilnikov za zbiranje drobiža in seznanjajo otroka z opredmetenimi plačilnimi sredstvi (kovanci, bankovci, kartica).
Osebni in varčevalni račun	Do treh let	Vsaka banka ima v svoji ponudbi račune za najmlajše, prve račune in podobno, pri katerih običajno ponudijo kakšno nagrado ali darilce, ki otroka dodatno motivira za varčevanje in obisk banke.
Vzajemni skladi	Vsaj tri do pet let	Ker se najnižje posamezno vplačilo v vzajemni sklad giblje med 300 in 15.000 tolarjev, je večina slovenskih vzajemcev dosegljiva tudi za otroški žep. S takim varčevanjem otrok pridobi novo, neotipljivo dimenzijo dolgoročnega varčevanja, ki mu bo kasneje zelo dobro služila, ko bo v začetku delovne dobe pričel s pokojninskim varčevanjem. Ker bo navajen, mu ne bo težko odvajati majhnega mesečnega zneska za zelo oddaljen cilj, kar predstavlja problem, s katerim se sooča večina zaposlenih.
Juniorska zavarovanja	Več kot 10 let	So primerna le za starše, ki nimajo urejenega svojega zavarovanja. Sicer predlagam druge načine varčevanja

PRED INVESTIRANJEM

Zdravi temelj

Vem, da zveni izrabljeno, pa vendar. Preden investirate, zagotovite trdne temelje vašemu premoženju. Zdravo premoženje, čeprav manj donosno, je prvi pogoj dolgoročnega uspeha. Posebno težavo predstavljajo dolgoročne investicije, ki jih morate predčasno prekiniti, zato ker nimate varnostne rezerve, temelja zdravega premoženja, iz katere vzamete denar ko ga nenadoma potrebujete. Namreč v primeru dolgoročnih naložb, ki bi jih zaradi trenutne potrebe po denarju prekinili, lahko prekinitev zelo drago stane.

Za primer vzemimo prostovoljno pokojninsko varčevanje. Če privarčevana sredstva izplačate preden izpolnujete pogoje za redno upokojitev, morate najprej vrniti vse davčne olajšave, potem pa še plačati stroške predčasnega izplačila. Nekatere dolgoročne naložbe pa so take, da denarja pred iztekom sploh ne morete dvigniti.

Ker je osnovni namen investiranja ustvarjanje dobička in ne izgube, predstavljam šest korakov, ki jih je dobro prehoditi, preden se odločite za investiranje. Odgovori vam povedo, ali ste že pripravljeni na donosne dolgoročne investicije.

Vprašanje:

1. Ali imate izdelan načrt investiranja?.

DA - Preverite še druga vprašanja pred investiranjem.

NE - Preden investirate, izdelajte načrt. Cilj bo oprijemljiv in lažje dosegljiv.

2. Ali imate dovolj sredstev za investiranje? Ali imate trenutno dovolj denarja za naložbo ali bi si morali del sredstev za investicijo izposoditi?

DA - Lahko investirate, vendar razmislite, v kakšnem odstotku sredstev se boste izpostavili tveganju. Star pregovor pravi, da se ne nosi vseh jajc v eni košari.

NE - Če si morate izposoditi, je investicija verjetno prevelik zalogaj za vaše trenutne zmožnosti. Investiranje odsvetujem, razen v primeru nakupa nepremičnine, v

		kateri boste živeli ali jo aktivno oddajali in tako pokrili stroške posojila.
	Ali je mesečni ostanek večji od zneska, ki ga želite mesečno varčevati?	DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Varčujte le v znesku, ki vam mesečno ostaja. Najprej znižajte izdatke, pokrijte dolg, nato investirajte.
3. Ali ste poskrbeli za varnostno rezervo (3 - 24 neto plač)?		DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Najprej poskrbite za rezervo. Če prekinete dolgoročno varčevanje zaradi denarne stiske (trenutna potreba po denarju), lahko veliko izgubite.
4. Ali imate urejena ustrezna zavarovanja?	Ali ste vi in vaši najbližji preskrbljeni, če izpade vaš dohodek?	DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Najprej poskrbite za ustrezna zavarovanja, ki jih predstavim v posebnem poglavju
	Ali bi v primeru izpada dohodka bili prisiljeni razprodajati premoženje za poplačilo obveznosti?	DA - Obvezno uredite zavarovanja, saj bodo breme sicer nosili vaši najbližji NE - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro.
5. Ali poznate svoj odnos do tveganja?	Ali veste, kaj pomeni naložbeno tveganje in katerim drugim tveganjem ste izpostavljeni z investicijo?	DA - Določite svoj odnos do tveganja in investirajte. NE - Seznanite se z vsemi vrstami tveganja, ki jih predstavlja naložba.
	Ali poznate svoj odnos do tveganja?	DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Določite svoj odnos do tveganja, nato investirajte.

6. Ali ste se seznanili z vsemi lastnostmi naložbe, za katero se odločate?	Ali je naložba poslovno smiselna, ali vrne pozitivne obresti?	DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Ponovno preverite smiselnost naložbe, s katero bi imeli izgubo.
	Ali gre za znano vrsto naložbe in ponudnika ali posrednika, ki ima vsa ustrezna dovoljenja?	DA - Investirajte, prej pa preverite vse možnosti, ki jih imate na izbiro. NE - Predlagam izbiro naložbe, ki je legalno dosegljiva, pri kateri lahko preverite ponudnika.

Finančni svetovalci
Premoženjski svetovalci
Tržniki vzajemnih skladov
Borzni posredniki

Konflikt interesov

Morda vam zaradi provizije ne razkrijejo vseh lastnosti naložbe in pomena zdravih temeljev.

TVEGANJE

Varnost je veliko bolj priljubljen izraz kot tveganje. Vendar je del vsake naložbe tudi tveganje, zato si pred njim ne gre zatiskati oči. Popolne varnosti, v smislu da dobite glavnico in pripadajoče obresti, vam tudi banka ne more zagotoviti. Zlasti v primeru, ko gre vse narobe. Takrat so vam vsa vrata zaprta. Bančna vrata, vrata upravljavcev in tudi vsa druga vrata. Nihče ne more izplačati obljubljenih sredstev, ker denarja preprosto ni. Vsi so jih naložili drugam in jih ne morejo takoj pretvoriti v denar, da bi vam jih izplačali. Čas, v katerem lahko resnično pridete do svojega denarja, imenovan likvidnost, je zato zelo velik dejavnik tveganja. Investirajte le sredstva, ki jih lahko pogrešate zelo dolgo časa.

Tveganje je sestavljeno iz dveh elementov. Negotovosti in nestanovitnosti. Nestanovitnost pomeni, da se vrednost vaše naložbe spreminja, recimo tečaj vrednostnega papirja se dvigne za 20 odstotkov v enem mesecu ali pade za 15 odstotkov. Takega

→ tržnega tveganja pri vezavi na banki ni, zato so tudi donosi na banki bistveno nižji. Večji kot je nihaj, večje je tveganje in obratno nižji kot je nihaj, manjše je tveganje. Temu tveganju pravimo sistematično tveganje in ga lahko upravljate ali se mu izognete.

Drugo tveganje pa predstavlja nepredvidljivost in tega ne morete niti upravljati niti se mu izogniti. Je kot neka nevarnost ali grožnja, da se vedno lahko zgodi še nekaj, na kar niste računali. To je tisto tveganje, pri katerem, če se uresniči, vsi zaprejo svoja vrata.

Vrste tveganj

Tveganja, ki so povezana z naložbami na finančnih trgih, lahko v grobem strnemo v naslednje večje skupine:

Tržno tveganje	Tveganje spremembe vrednosti naložbe (delnice, obveznice, točke vzajemnega sklada, nepremičnine)
Valutno tveganje	Tveganje spremembe tečaja valute, v kateri investirate, če to ni vaša domača valuta. Npr. če investirate v ameriških dolarjih, vaša domača valuta pa je evro, je vrednost vaše naložbe odvisna tudi od menjalnega razmerja dolar/evro.
Obrestno tveganje	Ali tveganje spremembe obreste mere. Npr. če ste najeli posojilo z obrestno mero Euribor + 3 %, ste vedno izpostavljeni spremembi referenčne obreste mere Euribor v pozitivni ali negativni smeri.
Likvidnostno tveganje	Je tveganje, ki ste mu izpostavljeni v dveh primerih. Ali morate naložbo predčasno vnovčiti in je posledica predčasne vnovčitve izguba dela sredstev ali tako imenovana pogodbeni kazen, oziroma če ste sredstva investirali v naložbo, ki je predčasno ne morete zaključiti ali prodati in zato ne morete do svojih sredstev.

Kaj pomeni tveganje za vas ...

Ker gresta donosnost in tveganje z roko v roki velja: višji kot so pričakovani ali obljubljeni donosi, višje je tveganje. Bančni depozit velja za netvegano naložbo, saj je denarja tam načeloma vedno toliko, kot vam ga banka obljubi. Z delnico podjetja X pa lahko zaslužite tudi 30 odstotkov v enem letu, vendar lahko 30 odstotkov z njo tudi izgubite. Rezultat varčevanja v delnici X ni določen in je težko predvidljiv, še posebej na kratek rok. Zato je tveganje naložbe v delnico X za obdobje enega leta veliko. Za obdobje desetih let pa je tveganje v isto naložbo, delnico X, zmerno.

Tisti, ki radi mirno spite, se boste odločali za nižje donosne, vendar tudi nizko tvegane naložbe. Če pa radi dobro jeste in dobro zaslužite, boste izbirali med bolj tveganimi in bolj donosnimi naložbami.

Poudariti velja, da tudi če ste tveganju izrazito nenaklonjeni, torej ne marate, da bi vrednost premoženja nihala, ne pomeni, da pri dolgoročnem varčevanju, kot je naprimer pokojninsko, ne boste v svoje premoženje uvrstili tudi kakšne delnice. Skupnega tveganja ne bo povečala, bo pa prispevala k zaslužku.

Naložba	Skupna obrestna mera oziroma letna donosnost	Tveganje	Primeren čas naložbe
Bančni depozit in določene vezave	2 %	Netvegano	1 mesec - 1/2 leta
Zakladne menice, potrdila o vlogi (CD-ji), blagajniški zapisi, skladi denarnega trga, PDPZ	4 %	Zelo nizko tvegano	1/2 leta do 2 let
Državne obveznice, obvezniški vzajemci, naložbe z zajamčeno glavnico	6 %	Umirjeno tvegano	1 - 3 let
Obveznice drugih izdajateljev (banke, občine,...), mešani vzajemni skladi, krovni vzajemci, delnice podjetij v stabilno in nižje rastočih panogah	8 %	Zmerno tvegano	3 leta in več
Delniški vzajemci, Delnice stabilnih podjetij, podjetniške obveznice, skladi hedge skladov	10 %	Tvegano	Več kot 5 let

Delnice rastočih podjetij, hedge skladi (obravnam v posebnem poglavju), Private Equity skladi, Skladi tveganega kapitala	12 % in več	Visoko tvegano	10 let in več
--	-------------	----------------	---------------

Tveganje in trajanje naložbe

Tveganje je zelo tesno povezano z investicijskim obdobjem - naložbenim horizontom. Če investirate za obdobje enega leta v delniški vzajemni sklad, je to visoko tvegana naložba, saj je verjetnost, da bo rezultat drugačen od pričakovanega (naprimer glavnica + 10 %), visoka.

Če v istega vzajemca investirate za obdobje desetih let ali več, je tveganje nižje, saj naj bi bila dolgoročna povprečna letna donosnost delniških vzajemcev približno 10 odstotna.

Pri bančni vezavi je tveganje, ki ste mu izpostavljeni minimalno. Vrednost naložbe ne odstopa od obljubljene, ki pa je v primerjavi z možnimi donosi vzajemcev zelo nizka. Na dolgi rok s to naložbo ne dosežete niti statistične inflacije. Zato je dolgoročno bančna naložba bistveno bolj tvegana kot naložba v vzajemce, saj z njo izgubljate realno vrednost. Kratkoročno pa je seveda manj tvegana.

Borzni posredniki
Upravljavec premoženja
Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

VAŠ ODNOS DO TVEGANJA - VPRAŠALNIK

Pregovor pravi: »Če želiš dobro jesti, kupi delnico, če želiš dobro spati, pa obveznico.« Pregovor je resničen, saj sta zaslužek in tveganje tesno povezana. Kljub teoretičnim priporočilom pri izbiri ustreznih naložb je

najpomembnejši dejavnik vaš odnos do tveganja, ki pove, kakšen je zgornji prag tveganja, ki ste ga pripravljeni sprejemati. S tem pa tudi, kakšna je zgornja meja možnega dobička. Pomembno je, da ste z izbrano naložbo zadovoljni in mirno spite.

Odgovor A je vreden 1 točko, odgovor B 2 točki in odgovor C 3 točke

Ko se odločite investirati, je najpomembnejše:

- A da vaša investicija ne izgubi vrednosti
- B da vaša investicija ohranja vrednost
- C da vaša investicija pridobi na vrednosti

Kje imate oz. ste imeli do sedaj naložena svoja sredstva?

- A v banki ali v gotovini
- B v obveznicah ali obvezniških vzajemnih skladih
- C v delnicah ali delniških vzajemnih skladih

Kaj bi naredili z vašimi vrednostnimi papirji, če bi njihova vrednost padla za 20 odstotkov ob predpostavki, da tudi borzni indeks izgubi 20 odstotkov svoje vrednosti?

- A prodali bi vse
- B prodali bi nekaj
- C obdržali bi vse

Katero izmed treh namišljenih investicij bi izbrali?

	Najslabše leto	Najboljše leto	Povprečni letni donos
A	-2,1 %	15,3 %	6,9 %
B	-8,9 %	20,2 %	9,7 %
C	-16,4 %	28,7 %	13,3 %

Rezultat in odločitev za naložbeno strategijo

Rezultat	Odnos do tveganja	Izbira naložbe
3 - 6 točk	niste naklonjeni tveganju	Obvezniški vzajemni skladi, ki imajo največ 30 % delnic v portfelju. Bančni depoziti in vezave, zakladne menice, klasična mešana in rentna zavarovanja, naložbene police, vezana na obvezniške vzajemce.
7 - 9 točk	sprejemate tveganje, vendar ne sme biti preveliko	Obvezniški in uravnoteženi vzajemci, ki imajo največ 60 % delnic v portfelju, zakladne menice, klasična mešana in rentna zavarovanja, naložbene police, vezana na uravnotežene vzajemce.
10 - 12 točk	imate pozitiven odnos do tveganja	Uravnoteženi in mešani vzajemci, ki imajo v portfelju največ 90 % delnic, naložbene police, vezane na delniške vzajemce.

Borzni posredniki
Upravljalca premoženja
Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

POSOJIL ZA NALOŽBO?

»Vzemite kredit, naložite na kapitalski trg, obroke posojila pa odplačujte iz donosov,« glasi ena največjih laži. Kljub vsemu se ob treznem razmisleku, izdelanem finančnem načrtu račun lahko izide.

V obdobju rasti tečajev na slovenskem kapitalskem trgu je misel o večjem zaslužku, če bi bilo v igri več denarja, marsikomu naježila kožo. Seveda,

zakaj bi najel posojilo in sredstva naložil na tvegane kapitalske trge, če ne zaradi zaslužka? Vendar je to početje iz pohlepa, ki se lahko prav hitro spremeni v nočno moro.

Možnost najema posojila in odplačevanje obrokov iz ustvarjenih donosov na trgu kapitala je le lepa pravljica. Tečaj delniških in obvezniških skladov v času nihajo. Zato se lahko obroke posojila odplačuje iz donosov le v času rasti tečajev, ob predpostavki, da ustvarjeni donosi sploh zadoščajo za plačilo celotnega obroka.

V primeru negativnih donosov, ki niso redkost ampak stalnica, obrok posojila odplačuje iz vložene glavnice in ne iz donosov, kot je predpostavljeno. To znižuje donosnost naložbe in račun se ne izide, ker je uspešnost investicije na podlagi posojila odvisna od razlike med realiziranimi donosi in celotnimi stroški posojila (letna obrestna mera, stroški odobritve, stroški zavarovanja, notarja ...)

Zelo dobro pa zgodbo o uspehu prodajajo svetovalci in svetovalna podjetja, ki služijo dvojno ali trojno provizijo. Ker pripeljejo stranko, jim eno provizijo plača banka. Drugo provizijo jim izplača upravljalec naložbe, kamor naložite sredstva, tretjo pa vam zaračunajo kar sami za svojo bistrourmno idejo.

Ali se izplača, če imate premalo časa za varčevanje?

Recimo, da imate do upokojitve še 15 let in da do danes v ta namen niste privarčevali še nič. Ob predpostavki povprečne slovenske plače v znesku 700 evrov in mesečnih nadomestil v višini 100 evrov znaša vaša današnja pokojninska vrzel 308 evrov in dejanska vrzel ob upokojitvi 463 evrov. Vrzel za večno rento, ki jo želite prejemati do vaše smrti, glavnico pa podariti. To je renta, ki se izplačuje iz (največ 6 % letnih) obresti, glavnica pa ostaja nedotaknjena. Ob upokojitvi potrebujete torej glavnico v višini 95.124 evrov, za katero je potrebno, če začnete z varčevanjem danes, 15 let varčevati 331 evrov. Glede na trenutno plačo v skupnem znesku 800 evrov je to kar velik zalogaj. Pa vendar recimo, da ga zmorete. Po 15 letih, pri 6% letni donosnosti, bi privarčevali 95.000 evrov.

Kakšna je druga možnost?

Najamete posojilo v višini 35.000 evrov in jih investirate. Med trajanjem posojila banki odplačujete obresti v mesečnem znesku 149 evrov, razliko 182 evrov (331 evrov - 149 evrov) pa dodatno varčujete. Glavnico v celoti vrnete po 15 letih. Iz 35.000 evrov pri 8 % letno v petnajstih letih privarčujete 111.000 evrov, pri 10 % letno pa 146.000 evrov. Iz dodatnega mesečnega varčevanja na naložbeni polici, pri 20 % stroških, privarčujete 49.000 evrov pri 8 %, oziroma 58.000 evrov pri 10 % letni donosnosti. Po vračilu glavnice imate na svojem računu 125.000 oz. 169.000 evrov. Potrebno je poudariti, da ste skozi celotno varčevalno obdobje tudi življenjsko zavarovani.

Na prvi pogled tvegana poteza, se pri 8 % ali 10 % letni donosnosti izkaže za ugodnejšo, kot če bi v enakem obdobju tj. 15 let, mesečno varčevali 331 evrov.

Kdaj se posojilo za naložbo izplača?

	6 %	8 %	10 %
Obrok varčevanja za pokojnino	331€	331€	331€
Mesečno plačilo obresti banki	149€	149€	149€
Varčevanja na naložbeni polici	182,48€	182,48€	182,48€
Privarčevano iz mesečnih obrokov	41.883,87€	49.284,33€	58.165,51€
Privarčevano iz glavnice 35.000€	83.879,54€	111.025,92€	146.203,69€
Vračilo glavnice banki	35.000€	35.000€	35.000€
Ostanek po 15 letih varčevanja	90.763,41€	125.310,25€	169.369,20€

Tretja možnost, pri kateri najamete in investirate posojilo pod istimi pogoji kot v prejšnjem primeru pokaže, da za vašo pokojnino pri 10 % letni donosnosti sploh ni potrebno dodatno varčevati, pri 8 % pa le 44 evrov. Do svoje pokojnine pridete za dobrih 149 evrov oz. za 193 evrov.

Edina relativno varna možnost financiranja dodatne pokojnine iz naslova najetega posojila in dodatnega varčevanja je dolgoročno, vsaj 15-letno, varčevanje v izbranih delniških vzajemnih skladih, ki dolgoročno prinašajo visoke, več kot 10-odstotne letne donose. Vendar ostanite previdni. Tudi če se nesrečni slučaj nižje povprečne donosnosti delniških vzajemcev ni zgodil, ne pomeni nujno, da se v prihodnje ne bo.

DOBER DOLG, SLAB DOLG

Skoraj vsakdo se v življenju zadolži. Vendar se nekateri zadolžijo pametno, da z dolgom financirajo dolgoročne investicije, drugi, in teh je največ, pa si sposojajo zato da financirajo kratkoročno potrošnjo.

Če si na primer izposodite 1.000 evrov za dopust (npr. kupite na več obrokov na kreditni kartici), je ta denar z zadnjim dnevom dopusta izginil. Največ kar vam ostane je nekaj rjave barve (14 dni) in fotografije, finančne koristi pa ni nobene. Vem da boste rekli: »Na dopustu se spočijem, naberem si novih moči, zato se mi dopust nedvomno izplača.«

Ja, verjetno res. Kar se mene tiče lahko greste na dopust dvakrat, trikrat, štirikrat letno, pač tolikokrat kot si lahko privoščite. In ravno v tem je poanta. Vzemite toliko kot si lahko privoščite. Če ste primorani v sposojto denarja, si stvari ne morete privoščiti.

Dolg, ki si ga nakopljete zaradi potrošnje, je slab dolg, ker slabo vpliva na vaše dolgoročno finančno zdravje. Primer dobrega dolga pa je dolgoročno stanovanjsko posojilo, saj z njim premoženje ustvarjate.

FINANČNI NAČRT IN POMEMBNEJŠI CILJI

VARČEVANJE IN ZADOLŽEVANJE

Razlika med varčevanjem in zadolževanjem

Gre za izjemno preprosto izbiro. Lahko porabite več, kot imate ali porabite manj, kot imate. V prvem primeru se zadolžujete in svoje obveznosti prelagate v prihodnost ali pa varčujete, kar pomeni, da danes porabite manj, kot zaslužite.

POJASNILO

Varčevanje je odpovedovanje trenutni porabi, da bi čez čas (lahko) porabili več. Ker denarja ne porabite, ga lahko v enkratnem znesku, mesečno ali občasno investirate, posodite ali kako drugače oplemenitite. Za privarčevani denar dobivate obresti, ki so odvisne od tega, kako tvegana je naložba ali posojilo.

Zadolževanje je trenutna poraba v znesku, ki ga danes nimate. Zato si morate denar sposoditi. Sposodite si ga lahko pri znancih, sorodnikih, banki in drugje. Za izposojeni denar plačujete obresti, ki so odvisne od vaše bonitete.

RAZLAGA

V obeh primerih se odpoveste delu sredstev. V primeru varčevanja dobivate obresti vi, v primeru zadolževanja pa drugi. Bistvena razlika med varčevanjem in zadolževanjem je v psihološki komponenti. Pri zadolževanju namreč kupite nekaj, česar si trenutno ne morete privoščiti, s tem pa se zavežete, da boste v naslednjem obdobju posojilo vračali. Ker se običajno pojavi še kaj drugega, kar je nujno kupiti, privarčevanih sredstev pa nimate, saj odplačujete še staro posojilo, si denar ponovno izposodite. Potem pa ste zadolženi za prihodnjih dvajset let oziroma do takrat, ko se zavestno ne odpoveste nadaljnjim nakupom in začnete živeti skladno s svojimi zmožnostmi. Izjema pri dolgu so dolgoročna stanovanjska posojila za reševanje osnovnega stanovanjskega problema.

Tisti, ki varčuje, nima težave s tem, da bi moral vedno kaj kupiti ali bi živel preko svojih zmožnosti.

Ko se zadolžite, ste bistveno bolj odvisni od rednih prihodkov. To pomeni, da zavoljo mesečne plače, od nadrejenih pogoltnete marsikatero krepko, čeprav bi jih najraje poslali v ... Vendar veste, da tako ne gre. Če bi jih, bi verjetno ostali brez službe in rednega dohodka. Tudi v domačem okolju je vedno več prepиров in izbruhov zaradi službe in potlačenih čustev. To pa ni lastnost svobodnega človeka...

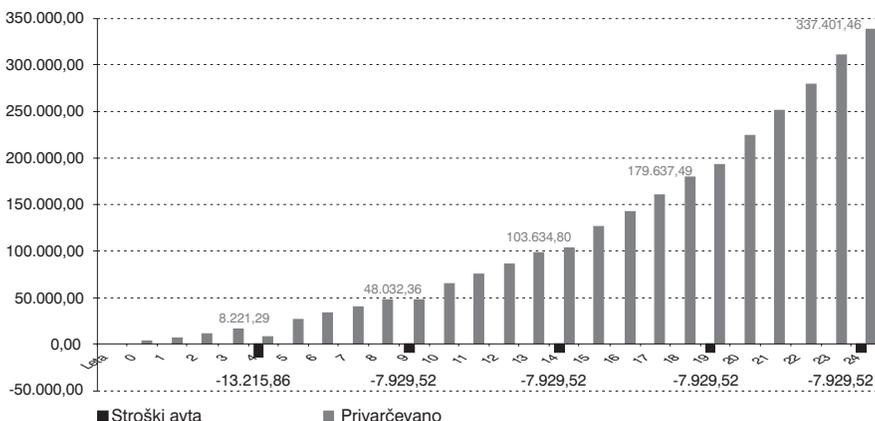
Velika nevarnost je življenjski standard, ki ga je potrebno vdrževati zaradi okolice ali zaradi zaposlitve. V večini primerov je to glavni razlog za življenje preko svojih zmožnosti in siromašjenja na obroke.

Naravni in umetni standard

Predstavljam razliko med naravnim in umetnim standardom. Naravni standard pomeni, da živite in kupujete s privarčevanimi sredstvi, umetni standard pa, da si za nakupe, predvsem večjih dobrin, sredstva izposojate. V mislih imam na primer nakup osebnega vozila, ki je kot statusni simbol zelo cenjen in vsekakor dober pokazatelj, ali ste v življenju uspeli ali ne.

Vzemimo, da bi pet let zdržali z avtom ki ga imate, znesek namenjen posojilu za nakup novega avtomobila pa raje namenite varčevanju v vzajemnih skladih. Tako lahko že po prvih petih letih kupite nov avtomobil. V vaši aktivni dobi bi to pomenilo, da lahko vsakih pet let kupite nov avto in prihranite dovolj za dodatno pokojnino in še za vnuke bo ostalo dovolj.

V nasprotnem primeru, če bi nov avto kupili takoj, bi do konca aktivne dobe odplačevali le posojilo. Varčevati zaradi najetega posojila ne bi mogli, zato bi bila pokojnina pod velikim vprašajem, vnukom pa bi lahko privoščili kakšno liziko vsak mesec.

Razmislek o tem, ali kupiti avto takoj ali rajši počakati pet let in si s tem zagotoviti varno prihodnost in starost, je seveda vaš.

KAKO SE ZNEBITI DOLGA

1. Znižajte svoje izdatke na še sprejemljivo raven ob tem, da redno plačujete vse obveznosti.
2. Z razliko, ki tako nastane med vašimi prihodki in izdatki, začnite poplačevati posojilo, ki ga lahko vrnete najhitreje.
3. Ko to posojilo vrnete, dodajte obrok tega posojila znesku, ki ga varčujete in s tem povečanim zneskom poplačujte naslednje posojilo.
4. In tako dokler ne poplačate vsega dolga.
5. Ko odplačate dolg, ste se že navadili življenja v novih razmerah, z bistveno nižjimi stroški. To je primeren trenutek, da začnete ustvarjati premoženje. Varčujete lahko prvotni znesek in vse obroke posojil ki ste jih poplačali. Če boste redno varčevali ta znesek, boste kmalu obogateli, že takoj pa se boste počutili odlično.

Odsvetujem najem novega posojila za poplačilo starih dolgov, dokler ne storite prvega koraka. Začnite živeti skladno s svojimi zmožnostmi.

Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Ker od poplačila dolga ne zaslužijo nič, vas bodo zelo verjetno napeljevali k nakupu naložbe ki jo tržijo.

VARNOSTNA REZERVA

Varnostna rezerva je znanilec zdravih financ. Zadolženi ljudje je zagotovo nimajo. Varnostna rezerva vam pove, ali ste sposobni varčevati.

Varnostna rezerva predstavlja znesek v višini treh do štiriinvajset mesečnih plač, ki ga uporabite za premostitev trenutnih finančnih potreb V razmerah, kot so izguba zaposlitve, večji nepredvideni izdatki, izdatki za dodatno izobraževanje ali prekvalifikacijo.

Višina varnostne rezerve je odvisna od vaše zmožnosti za zaposlitev, nagnjenosti k večjim »pametnim« nakupom ali stroškov dodatnega usposabljanja.

Če ste zaposleni v panogi, kjer je zaposlitev lahko najti, potrebujete varnostno rezervo v višini treh mesečnih plač. Če delate v panogi, kjer je možnost za ponovno zaposlitev majhna oziroma bi se morali prekvalificirati, da bi zaposlitev dobili v drugi panogi, potrebujete likvidnostno rezervo za obdobje 24 mesecev.

Kakšne koristi prinaša varnostna rezerva ...

Sposobni ste varčevati Na prvi pogled mogoče nepomembno, vendar se vsak velik uspeh začne z majhnimi koraki. Najprej napolnite varnostni sklad, da boste imeli prihranka vsaj za tri mesečne plače ali pokrite polletne življenjske stroške.

Izguba službe Osnovni namen varnostne rezerve je zagotovitev premostitvenih finančnih sredstev za primer izgube zaposlitve, kar omogoča prilagoditev novim razmeram ter iskanje nove zaposlitve.

Prekinete delovno razmerje Ne poznam boljšega občutka, kot je občutek svobode, ko nadrejenemu poveš, da imaš vsega dovolj in mirno odkorakaš. Ker so take odločitve nenadne in ponavadi nepremišljene, vam nekaj rezerve pride prav. Svoboda pa tudi!

Izkoristite priložnost za izjemen nakup! Priložnost za dober nakup vedno potrka na vrata. Morda vam znanec ponudi poceni avto ali vam pride na uho, da se nekaj prodaja pod ceno, in bi s takojšnjim nakupom zaslužili vsaj dvakratno vrednost. Denar morate imeti na voljo v trenutku.

Pomoč prijatelju v stiski	Vsak svetovalec vam bo pojasnil, da ni pametno posojati denarja prijateljem. Mogoče ga res ne boste več videli, denarja namreč, vendar je to neprimerljivo s pomočjo človeku v stiski.
Miren in brezskrben spanec	Nepredvidenih situacij, v katere se lahko nehote zapletete, je veliko. Pomembno je, da se iz njih rešite. Ob nasvetih z drugih življenjskih področij, kako obvladati stres in druge vidike življenja, vam bo denarna rezerva prav gotovo zagotovila mirnejši spanec.

Primerne naložbe za varnostno rezervo

NALOŽBA	% VARNOSTNE REZERVE
Depoziti	10
Vezane vloge	30
Potrdila o vlogi in zakladne menice	30
Obvezniški vzajemni skladi	30
Ustrezna zavarovanja	

Varnostna rezerva mora biti hitro dostopna. Zato je sestavljena iz naložb, ki jih lahko hitro vnovčite, njihova vrednost pa ne spreminja bistveno. Kljub napisanemu predlagam, da imate v varnostni rezervi približno 30 odstotkov obveznic.

Še nekaj o varnostni rezervi

1. Kdor jo ima, ni zadolžen
2. Kdor jo ima, je sposoben dolgoročnega investiranja
3. Kdor je nima, naj najprej uredi premoženje in jo ustvari
4. Kdor je nima, naj jo ustvari, preden se odloči za dolgoročna varčevanja

Finančni svetovalci

POKOJNINA IN RENTA

Problem pokojnine

Ob upokojitvi vam bodo odmerili pokojninsko osnovo - zaslužen rento, za katero ste se trudili vso delovno dobo. Delati vam ne bo več treba, le denarja bo precej manj. Če danes vaš osebni dohodek znaša 700 evrov, za prevoz na delo in prehrano pa dobite dodatnih 100 evrov, skupaj vsak mesec prejmete 800 evrov. Če bi se upokojili, bi namesto teh 800 evrov po izračunu pokojninske osnove prejeli le 508 evrov pokojnine. Preostalih 292 evrov razlike predstavlja tako imenovano pokojninsko vrzel (luknjo). Ker je tudi na območju evra inflacija, bo današnjih 292 evrov čez na primer 34 let, kot navajam v primeru, ob upokojitvi vrednih 863 evrov.

Kaj je pokojnina in kaj renta

Pokojnina je zaslužek, ki ga prejmete na osnovi prispevkov, ki ste jih plačevali v svoji delovni dobi, in vam pripada do vaše smrti. Do pokojnine ste upravičeni, ko izpolnite pogoje za upokojitev. Pogoje določajo ustrezni državni organi in jih izvajajo preko Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ).

Renta predstavlja pasivni dohodek, to je dohodek, za katerega vam ni potrebno aktivno delati, ker izvira iz ustvarjenega kapitala. To pomeni, da vam renta pripada tudi takrat, ko ne izpolnjujete pogojev za katero od oblik državne pokojnine. Vsi, ki si želite predčasne upokojitve, morate računati na rento, ki jo določa izključno višina ustvarjenega kapitala; to je lahko delež v podjetju, vzajemcih, na bančnih računih ali zavarovalnih policah.

Pokojninski sistem

Slovenski pokojninski sistem je sestavljen iz treh stebrov. Prvi steber je obvezen in vanj vplačujemo vsi zaposleni, izvajalec je ZPIZ. Iz tega stebra prejemo starostno pokojnino. Drugi steber je obvezen in prostovoljen, znan kot obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, izvajalci so pokojninske družbe, zavarovalnice in pokojninski vzajemni skladi. V tretji, prostovoljni steber, pa sodijo vse oblike življenjskih in rentnih zavarovanj pri zavarovalnicah, vzajemni skladi in druge naložbe.

Pokojninski problem

Vsi poznate pokojninski sistem, ki temelji na solidarnosti, v katerem zaposleni plačujejo pokojnine upokojencem, poznan kot "pay - as you - go" ali dokladni sistem. Ker se razmerje med številom upokojencev, ki pokojnino prejemajo, in zaposlenimi, ki vplačujejo prispevke, izenačuje, so pokojnine vedno nižje. Nižje so tudi zato, ker upokojenci živijo vedno dlje. Zato pokojnino prejemajo dalj časa, s tem pa večajo pritisk na pokojninsko blagajno.

Zaradi vsega navedenega boste ob upokojitvi prejemali manj, kot je znašala vaša plača. Razliko med plačo in pokojnino, pokojninsko luknjo, je potrebno zapolniti z varčevanjem in si zagotoviti rento.

Kakšna naj bo renta

Starostno pokojnino prejemate do svoje smrti, medtem ko ste pri renti omejeni z višino kapitala. Če je kapitala premalo, bo renta prenizka oziroma si jo boste lahko izplačevali prekratek čas. Pri načrtovanju dodatne pokojnine priporočam upoštevanje večne rente, kar pomeni, da se renta izplačuje iz ustvarjenih donosov, medtem ko glavnica ostaja nedotaknjena. Seveda pa se lahko odločite za časovno omejeno rento, ki traja na primer 10, 20 ali 30 let, pri čemer tvegate, da bo sredstev zmanjkalo, preden umrete.

Pokojninska luknja

Pokojninska luknja je razlika med plačo in in pokojninsko osnovo. Po trenutni zakonodaji znaša pokojninska osnova 72,5 odstotka povprečja neto plač najboljših zaporednih 18 let. Ob plači, ki znaša 700 evrov, bi vam ob upokojitvi pripadalo 192 evrov manj.

Vendar bodite pozorni na pravilni izračun pokojninske vrzeli. Na videz pravilni izračun, ki pove, da ob plači 700 evrov, vaša vrzel znaša 192, namreč ne drži. Najprej je potrebno upoštevati dodatke k plači, nadomestila, ki ste jih vajeni. Vrzel torej znaša 292 evrov. In vendar, kot omenjam uvodoma, tudi evro pozna inflacijo, zato vaša vrzel ob upokojitvi dejansko znaša 734 evrov.

Res bi bilo nerodno, če bi jih privarčevali 292, potrebovali pa 734. V izogib takšni katastrofi se obrnite na finančne svetovalce in prosite za izračun pokojninske vrzeli v trenutku vaše upokojitve.

Le redki se pokojninskega problema zavedajo že zdaj, še manj pa jih dejansko ukrepa - varčuje za dodatno pokojnino. Vzroki nezavedanja izvirajo iz preteklega sistema, ko je bilo za vse poskrbljeno in to ni bila pogosta tema pogovorov. Posledice nezavedanja tega dejstva pa so lahko za posameznika in družbo zelo resne; množice upokojencev, ki bodo živeli na robu revščine in razprodajali svoje premoženje za golo preživetje.

Rešitev pokojninskega problema

Pokojninski problem najbolje prikažemo na konkretnem primeru, v katerem je prikazan osnovni pokojninski načrt posameznika.

1. korak

Vaše potrebe po dodatni pokojnini so odvisne od trenutne življenjske situacije.

Starost: .....32 let

Dolžina delovne dobe: ....4 leta

Stanovanje: .....Lastniško

Mesečna plača: .....700 EUR

Privarčevani znesek: .....2000 EUR

Vaša družina: .....Soprog in dveletna hči

2. korak

Izračunajte, kdaj se lahko upokojite in koliko vam ob upokojitvi zmanjka

Višina plače: .....700 EUR

Nadomestila: .....100 EUR

Leto upokojitve: 2038

Obseg pokojninske luknje: .....292 EUR

Dejanska luknja ob upokojitvi (2038): .....734 EUR

Glavnica za izplačevanje večne rente: 150.000 EUR

Glavnica za izplačevanje 30-letne rente: 124.500 EUR

Glavnica za izplačevanje 20-letne rente: 103.700 EUR

Glavnica za izplačevanje 10-letne rente: 66.500 EUR

3. korak

Koliko je potrebno varčevati, da cilj dosežete in kdaj je najbolje začeti.

Glavnica 150.000 EUR ob upokojitvi	Mesečni obrok pri 6 % letno	% sedanjih mesečnih prihodkov	Mesečni obrok pri 10 % letno	% sedanjih mesečnih prihodkov
Začnete takoj	117	14,6 %	49	6 %
Začnete čez 10 let	239	29,2 %	135	16,9 %
Začnete čez 20 let	579	72,4 %	427	53,4 %

Vir: www.pokojnina.com

Prej ko začnete s pokojninskim varčevanjem, večje so vaše možnosti, da boste privarčevali dovolj.

4. korak

Med katerimi naložbami lahko izbirate, glede na vaše potrebe in kakšen je vaš odnos do tveganja.

Nizko tveganje (4 % - 6 % letno)	Zmerno tveganje (6 % - 8 % letno)	Poudarjeno tveganje (8 % - 10 % letno)
Naložbene police, vezane na obvezniške in uravnotežene vzajemce Klasična in rentna življenjska zavarovanja Obvezniški vzajemni skladi Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	Uravnoteženi vzajemni skladi Naložbene police, vezane na delniške vzajemce	Delniški vzajemni skladi Individualno upravljanje premoženja

Vir: www.pokojnina.com

PREGLED DONOSOV, USTVARJENIH Z RAZLIČNIMI NALOŽBAMI IN ZAVAROVANJI

Za ponazoritev, kaj lahko od različnih oblik dolgoročnega varčevanja in zavarovanja pričakujete, predstavljam pregled naložb, s katerimi si trenutno lahko zagotavljate varno starost. Primer v tabeli prikazuje različne oblike varčevanj, privarčevana sredstva in donosnosti, če na primer moški, star 35 let, 30 let mesečno vplačuje znesek 100 evrov.

	Privarčevana sredstva po 30 letih	Predvidena donosnost	Dejanska donosnost
ZPIZ	/		2,51%
PDPZ	112.009	8,5%	4,52%
Rentno zavarov.	85.107	6%	4,17%
Rentno - banka	50.762	1,96%	1,00%
Mešano zavarov.	80.424	6%	3,57%
Naložbene police	125.000	9,4%	4,81%
Vzajemni skladi	170.211	9%	5,66%

*Pri izračunih niso upoštevani vstopni in izstopni stroški ter davčne obremenitve. Izračuni interne stopnje donosa in neto sedanje vrednosti naložbe so izdelani na osnovi denarnih tokov, tridesetletnega vplačevanja nominalnega mesečnega zneska v višini 100 EUR in tridesetletnega izplačevanja nominalne rente. Končno stanje sredstev je 0. Izračun je izdelan na podlagi povprečja podatkov, ki so jih za posamezno naložbo posredovali ponudniki.

*Zahtevana stopnja donosa za vzajemne sklade je 6 %, za naložbene police 4 %, za PDPZ, rentna in mešana zavarovanja 2,75 %, prav tako za rentna varčevanja.

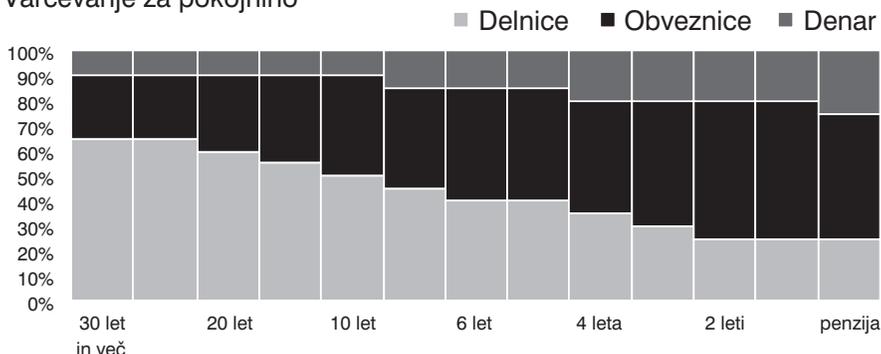
Vir: www.pokojnina.com

Iz podatkov je razvidno, da se obljubljeni ali predvideni letni donosni sredstev, razlikuje od dejanske, ki jo z naložbo lahko realizirate. V preglednici izstopata predvsem podatka za predvideno letno donosnost-i PDPZ in za dejansko donosnost vzajemnih skladov. Razlog najdemo v dejstvu, da izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja trenutno obljublajo preveč, vzajemni skladi in naložbene police pa zaradi višje zahtevane stopnje donosa izkazujejo nekoliko prenizko dejansko donosnost.

V sliki predstavljam predlog enostavne razdelitve portfelja za pokojninsko varčevanje.

Varčevanje za pokojnino

Slika: Pokojninski portfelj. Vir: www.pokojnina.com.

Vkolikor vam do upokojitve manjka več kot deset let, lahko razporedite svoje pokojninsko varčevanje bolj tvegano. To pomeni, da lahko vaš pokojninski portfelj vsebuje približno 80 % delnic, 15 % in 5 % kratkoročnih vrednostnih papirjev. Ko vam do upokojitve manjka le še pet let, je vedno pomembneje, da sredstva ne izgubljajo svoje vrednosti. Zato odstotek nižje tveganih naložb v pokojninskem portfelju narašča. Tik pred upokojitvijo in po njej, pa vseeno priporočam vsaj 20 odstotkov delnic. Portfelj ne bo bistveno bolj tvegana, bo pa prispeval k donosu, ki bo višji od statistične inflacije.

Nekaj nasvetov o pokojnini:

1. S pokojninskim varčevanjem začnite takoj!
2. Bodite pozorni na izračun pokojninske vrzeli. Napačen izračun vas drago stane, če ob upokojitvi, ko časa za varčevanje ni več, ugotovite, da ste privarčevali za rento 292 EUR, potrebujete pa jih 734.
3. Raje načrtujte večno kot časovno omejeno rento, saj ne veste, kako dolgo boste živeli.
4. Glavnica za izplačilo večne rente predstavlja vir bogastva, saj kljub izplačevanju rente ostaja nedotaknjena.
5. Razmislite o svojem odnosu do tveganja. Kapitalske naložbe se izplačajo, vendar njihova vrednost skozi čas niha.
6. Naj vam svetovalci predstavijo vso ponudbo, ki je na voljo.
7. Za vsako življenjsko situacijo se najde primerna kombinacija naložb.
8. Pred izbiro preglejte ponudbo vseh varčevanj za dodatno pokojnino na spletnem portalu www.pokojnina.com

Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

USTREZNA ZAVAROVANJA

Zamislite si najhujše - primer smrti. Otroci bodo po vas prejeli družinsko pokojnino, ki bo vsaj 50 odstotkov nižja od plače, ki jo prejimate.

Če se tako močno poškodujete, da se morate invalidsko upokojiti, boste prejeli invalidsko pokojnino, ki bo bistveno nižja od plače. Nižja bo za 50 do 70 odstotkov. Za razliko morate poskrbeti sami, saj je država bistveno znižala nadomestila za družinske in invalidske pokojnine.

Zavarovanje je ...

V svoji osnovi je zavarovanje zaščita pred določenim dogodkom, ki je lahko nezgoda, požar, prometna nesreča in ima največkrat negativen prizvok. Ta dogodek imenujemo riziko. Pozitivno je, da se pred takim dogodkom - rizikom lahko z vrsto ukrepov in previdnostjo zaščitite, izvajate preventivne ukrepe; zoper posledice nastalega dogodka pa se lahko zavarujete. Tako z napravami, ki lahko povzročijo požar, ravnate previdno in skladno z navodili za uporabo, v kolikor pa kljub temu pride do požara in nastane materialna škoda, vam zavarovalnica nastalo škodo povrne.

Tako zavarovanje predstavlja kolektivno varnost pri izplačilu škode. V primeru nesreče, zavarovalnega dogodka, se zavarovancu povrne materialna škoda ali dogovorjena zavarovalna vsota, za katero zavarovalnici plačate premijo.

Najbolje je korist zavarovanja vidna ob potresu ali požaru, pri katerem bi se porušila oziroma zgorela cela hiša. Zavarovalnica bi izplačala škodo v višini naprimer 100.000 evrov, če letna premija, ki jo zavarovanec plača zavarovalnici, za izplačilo celotne škode, znaša 100 evrov. To je možno zaradi izravnave rizikov ali porazdelitve tveganja na več zavarovancev, saj bo od na primer 1000 zavarovanih hiš zgorela le ena. V nasprotnem primeru, če lastnik hiše ne bi zavaroval in plačeval premije, bi škodo v višini 100.000 evrov v celoti moral plačati sam.

V splošnem pomeni zavarovanje kritje škode - to je finančna kompenzacija, ki nastane zaradi zavarovalnega dogodka, ki je lahko potres, smrt, nezgoda ...

Življenjska in nezgodna zavarovanja

Vloga življenjskih in nezgodnih zavarovanj je predvsem v zagotavljanju socialne varnosti, ki jo obravnavam v posebnem poglavju. Nadomestila iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja so podobno kot pri starostni pokojnini vedno nižja. Odstotek družinske pokojnine, ki jo po pokojnem staršu prejema otrok ali odstotek invalidske pokojnine, ki jo prejimate sami v primeru dovolj visoke invalidnosti za invalidsko upokojitev, sta odvisni od že vplačanih prispevkov. Če ste mladi, ste v blagajno ZPIZ (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) vplačali manj sredstev, zato je tudi odstotek odmerjenih pokojnin nižji. In obratno. Dalj kot vplačujete, višji je odmerjeni odstotek. Vendar je kljub temu nižji od plače, ki jo prejimate. Problem je torej podoben kot pri starostni pokojnini. Vedno je nižja od plače.

Vzemite odgovornost zase in svoje najbližjev svoje roke. Poskrbite za ustrezna zavarovanja in nadomestila za primer neljubih dogodkov.

Katera zavarovanja so potrebna

Ko razmišljate o ustreznih zavarovanjih, je dobro vedeti, zakaj jih potrebujete, kakšna je ustrezna zavarovalna vsota in kdo vam ponudi najnižjo premijo za želeno kritje. Preglednica prikazuje seznam vaših potreb po zavarovanju in rizikov, ki ste jim izpostavljeni, ustreznih zavarovanj, zavarovalnih vsot in premij.

Kaj je ogroženo in ali sploh obstaja potreba po zavarovanju	Kaj ogroža, nevarnosti ali riziki	Ustrezno zavarovanje	Zavarovalna vsota in premija
Izpad dohodka	zaradi izgube zaposlitve	varnostna rezerva	6 kratnik neto plače
Dohodek	zaradi bolezni, nezgode, smrti	življenjsko, nezgodno in zdravstveno zavarovanje	Izguba vaših aktivnih prihodkov do konca aktivne dobe, znižano za prejete družinske pokojnine in pasivne prihodke.
Nepremičnine	požar, udar strele, eksplozija, poplava, vlom ...	zavarovanje nepremičnine	Izguba vrednosti nepremičnine in izguba pasivnih prihodkov
Stanovanjska oprema in druge vrednosti	požar, udar strele, eksplozija, poplava, vlom ...	zavarovanje stanovanjske opreme in gospodinjskih aparatov	Izguba vrednosti opreme, drugih premičnin, dodatno izguba pasivnih prihodkov
Odgovornost	Odpadli strešnik, povzročitev telesne poškodbe ...	zavarovanje odgovornosti iz naslova posesti, zavarovanje odgovornosti posameznika	Škoda, neposredno povzročena tretjim osebam, zaradi posesti ali dejavnosti posameznika, ki je omejena s strani zavarovalnic

Avtomobil	prometna nesreča, kraja, poškodbe na parkirišču, toča ...	zavarovanje avtomobilske odgovornosti in avtomobilskega kaska	Škoda, neposredno povzročena zdravju tretjih oseb, vozilom tretjih oseb in premoženju tretjih oseb (AO in AO+). Škoda, povzročena lastnemu vozilu (AK). Zavarovalna vsota za AO je omejena na ...
Dobiček iz naložb	Izguba dobička zaradi spremembe tečajev ...	Izvedeni instrumenti za zavarovanje naložb	Izguba vrednosti naložbe in pasivnih prihodkov

Vir: www.zavarujte.si

ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA

Življenjska zavarovanja so zaradi povezanosti z varčevanjem in s tem možnosti upravljanja vaših sredstev na prvem mestu prodajnih storitev zavarovalnice. Predstavljajo pomemben vir njenega zaslužka. Na drugi strani si dober zaslužek iz te naložbe obetate tudi vi. Zato bodite pozorni pri tem, kakšen je namen katere od polic življenjskega zavarovanja, ki vam jo zavarovalnica ponuja, preden jo sklenete. Življenjska zavarovanja so še posebej občutljiva, saj vas v marsikaterem primeru zavežejo k dolgoročnemu plačevanju premije zavarovanja, predčasne prekinitve in odstopi od zavarovanja pa so zaradi stroškov dragi.

Pri izbiri primerne oblike življenjskega zavarovanja morate vedeti, kaj želite in kaj potrebujete. Ali želite zavarovanje za primer smrti (zavarovanja kreditov, posebnih obdobj velike izpostavljenosti) ali želite zavarovanje in varčevanje hkrati ali si želite izplačevanje rente ali želite donosno varčevanje ali imate raje garancijo za izplačilo dela sredstev ...

V pomoč vam bo seznam različnih življenjskih zavarovanj in njihova najpogostejša uporaba:

	Zavarovanje dohodka	Kritje večjih izdatkov (kredit ...)	Dodatno nezgodno zavarovanje	Varčevanje	Izplačilo v enkratnem znesku	Izplačilo rente
Naložbeno zavarovanje	DA	NE/DA	DA	DA	DA	Po dogovoru
Rentno zavarovanje	DA	NE	DA	DA	NE	DA
Mešano zavarovanje	DA	NE	DA	DA	DA	Po dogovoru
Riziko zavarovanje	DA	DA	NE	NE	NE	NE

Vir: www.zavarujte.si

Ustrezne zavarovalne vsote

Naslednje pomembno vprašanje je vprašanje ustreznih zavarovalnih vsot. Kakšen je izpad dohodka v primeru smrti ali trajne invalidnosti in kakšna je minimalna priporočljiva zavarovalna vsota (ZV)?

Neto plača v EUR	Ustrezna ZV	Minimalna priporočljiva ZV	Minimalna priporočljiva ZV za trajno invalidnost
400	34.000	14.400	43.200
500	42.500	18.000	54.000
600	51.000	21.600	64.800
700	60.000	25.200	75.600
800	68.000	28.800	86.400
900	76.000	32.400	97.200
1000	84.000	36.000	108.000
1200	102.000	43.200	129.600
1500	127.000	54.000	162.000

Vir: www.zavarujte.si

Primerjava različnih življenjskih zavarovanj glede na varčevalne možnosti.

Iz preglednice je razvidno, da so dobički v primeru varčevanja z naložbeno polico in izbranih vzajemnih skladov v celoti vaši, medtem ko vam pri klasičnem mešanem zavarovanju dobičke pripisuje zavarovalnica, skladno s svojo poslovno politiko. Tudi možen rezultat je bistveno boljši v primeru naložbene police. Res pa je, da vam pri klasičnem mešanem zavarovanju ponujajo zajamčeno izplačilo zavarovalne vsote v višini 30.000 evrov.

	Naložbeno	Klasično mešano	Riziko
Varčevanje	Možnost višjih donosov - med 6 in 10 % letno	do 6 % letno	/
Vrsta naložbe	Vzajemni sklad	Kritni sklad po ZZavar	/
Naložbena politika	Delniški, obvezniški in mešani skladi	Po 128. členu ZZavar	/
Naložbeno tveganje	Poudarjeno, Nizko, Zmerno	Nizko	/
Zajamčen donos	NE	DA, tehnična obrestna mera	/
Dobiček	V celoti vaš	Pripis dobička do dogovorjenega odstotka	/
Prilagajanje višine zavarovalne vsote	DA	NE	NE
Predvidena sredstva po 25 letih za moškega, starega 35 let ob mesečni premiji 100 evrov in zavarovalni vsoti 30.000 EUR.	107.000 EUR	62.000 EUR	/

Vir: www.zavarujte.si

Riziko življenjsko zavarovanje in varčevanje v vzajemnih skladih ali naložbena policca?

Naslednja možnost, s katero lahko poskrbite za ustrezno življenjsko zavarovanje in donosno varčevanje je kombinacija riziko življenjskega zavarovanja in varčevanja v vzajemnih skladih. Marsikomu se zdi ta kombinacija najboljša. Vendar je končni varčevalni rezultat odvisen od višine zavarovalne vsote, predvsem pa od trajanja zavarovanja.

Zavarovanje za primer smrti z riziko polico pomeni izplačilo zavarovalne vsote v primeru smrti iz katerega koli razloga. Ta oblika življenjskega zavarovanja ima določene prednosti, predvsem pa to, da se takšno zavarovanje lahko sklene bodisi samo za eno leto bodisi za petindvajset, včasih celo trideset let. Zavarovanje lahko zavarovanec prekine kadar koli, premije pa običajno plačuje letno. Če premije za naslednje leto ne plača, zavarovalno kritje preprosto preneha. Varčevalni del pri taki kombinaciji pa je prepuščen domišljiji zavarovanca. Lahko se odloči za varčevanje v vzajemnih skladih, za varčevanje na banki ali katerikoli drugi naložbi.

Za primer smo vzeli varčevanje v vzajemnih skladih, da bomo učinek kombinacije riziko življenjskega zavarovanja in vzajemcev lažje primerjali z učinkom naložbene police.

Za primer smo vzeli 32-letnega uslužbenca, ki veliko potuje in potrebuje zavarovalno vsoto za primer smrti v višini 72.000 evrov. Katera kombinacija je zanj ugodnejša, če ima na voljo 100 evrov mesečno in se zavaruje ter varčuje trideset let?

Rezultat kombinacije riziko police in varčevanja v vzajemnih skladih

Mesečna premija za riziko smrti = 44 evrov
(zavarovalna vsota = 72.000 evrov, 25 let)

Mesečni obrok varčevanja v vzajemnih skladih = 56 evrov

Privarčevano v vzajemnih skladih pri 11-odstotnih letnih donosih po 30 letih = 140.000 evrov

Rezultat varčevanja pri naložbenih policah
Mesečna premija za riziko smrti in varčevanje za dodatno pokojnino = 100 evrov (zavarovalna vsota = 72.000 evrov, 30 let)
Privarčevano pri 11-odstotni letni donosnosti 30 letih = 144.254 €.

Izračuna sta pokazala, da je v tem primeru ugodnejša naložbena polica, saj na njej, v tridesetih letih, privarčuje 4.400 evrov več.

Do 30. leta se splača sklepati riziko police in varčevati v drugih produktih, kasneje pa je bolj priporočljivo skleniti naložbene police.

Primer ustreznih zavarovanj za mlado družino z otrokom.

Zakonca sta stara 32 oziroma 30 let, hči pa je stara 6 let. Živijo v 60 m² velikem lastniškem stanovanju v vrednosti 90.000 EUR, ki so ga kupili s pomočjo stanovanjskega posojila v višini 30.000 EUR. Družinski avto je 4 leta star scenic, ki je vreden 8.000 EUR. Imajo 2.000 EUR kratkoročnega dolga in privarčevanih prav tako 2.000 EUR. Mesečna plača staršev skupaj znaša 1.400 EUR.

Zavarovalna polica	Zavarovalna vsota	Zavarovalna doba	Mesečna premija
Naložbena polica - za vsakega starša	30.000 EUR, ob izteku privarčuje vsak pribl. 82.000 EUR	30 let	50 EUR
Riziko polica - za vsakega starša	60.000 EUR	10 let	17,5 EUR
Individualno nezgodno zavarovanje -za vsakega člana	100.000 EUR	10 let	15 EUR

Obvezno zavarovanje avtomobilske odgovornosti in AO+	predpisana	1 leto	37 EUR AO 9 EUR AO+
Avtomobilski kasko	Odvisna od Eurotax cenitve vozila	1 leto	Odvisno od kombinacije
Premoženjsko zavarovanje	42.000 EUR za stanovanje, 18.000 EUR za opremo in odgovornost v višini 70.000 EUR	1 - 10 let	7 EUR

Vir: Vsa zavarovanja na enem mestu www.zavarujte.si

Nekaj zavarovalnih nasvetov

1. Zavarujte se za velike stvari, ne za malenkosti.
2. Večino zavarovanj predstavljajo premoženjska zavarovanja in zavarovanja dohodka.
3. V primeru zavarovanja dohodka gre za zavarovanje socialne ogroženosti. V ta namen so priporočljiva življenjska in nezgodna zavarovanja.
4. Življenjskega zavarovanja ne potrebujete, če ni nihče odvisen od vaših dohodkov.
5. Najboljša obrambna tehnika pred prodajnimi pristopi nadležnih zavarovalnih agentov je izdelan seznam nevarnosti, ki ste jim izpostavljeni.
6. Pred podpisom zavarovalne pogodbe preglejte celotni drobni tisk na dnu ali na hrbtne strani police.
7. Pred izbiro preglejte ponudbo vseh zavarovanj, ki jih zbrana na enem mestu, najdete na spletnem portalu www.zavarujte.si.

Zavarovalni zastopniki
Zavarovalni posredniki
Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

ODKUPI IN PREKINITVE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

Recimo, da imate že sedem let sklenjeno klasično mešano življenjsko zavarovanje za obdobje 25 let, z zavarovalno premijo 100 evrov mesečno in zavarovalno vsoto 30.000 evrov. Od agenta ste izvedeli za novo ponudbo, naložbeno zavarovanje, na katerem bi privarčevali skoraj dvakrat več.

Ker so varčevalna sredstva omejena, na razpolago imate le 100 evrov mesečno, ste postavljeni pred izbiro. Staro ali novo zavarovanje. Obeh si ne morete privoščiti. Iz starega zavarovanja bi lahko sredstva odkupili in jih naložili v vzajemne sklade. S tem bi varčevalni rezultat še popravili.

Zveni lepo, saj bi ob istem mesečnem vložku, privarčevali dvakrat več. Vendar previdnost ne bo odveč. Predvsem bodite pozorni, odkod prihaja informacija o boljši ponudbi. Največkrat vas o tem obvestijo agenti, ki delajo za zavarovalnice ali njihove prodajne mreže, ki v primeru vaše sklenitve ali naložbe dobijo provizijo od vplačanega zneska. Za provizijo so pripravljeni storiti vse, tudi lagati ali vas finančno oškodovati. Da jih vaše potrebe ne zanimajo, pa ni potrebno izpostavljati in ponavljati.

Vsekakor je pred vami težka odločitev. Zaradi stroškov zavarovanja odkup sredstev ali kapitalizacija pomeni trenutno izgubo, še posebej če imate polico sklenjeno manj kot 7 oz. 10 let (tudi zaradi davčne obremenitve doseženega dobička, če zavarovanje traja manj kot 10 let).

Kdaj je smiselno izplačati sredstva iz zavarovalne police?

Ob tem predpostavljam, da je t.i. odkup sredstev iz police življenjskega zavarovanja sploh dopusten. Klasična mešana življenjska zavarovanja namreč dopuščajo odkup sredstev le v izjemnih primerih, kot je trajna izguba zaposlitve, 100 % invalidnost, izselitev iz države, ob ločitvi in še kakšnem manj verjetnem dogodku. Vsekakor je zaskrbljujoče dejstvo, da se s sklenitvijo življenjskega zavarovanja zavežete plačevati premijo od 10 do 30 let, na drugi strani pa so možnosti prenehanja plačevanja zelo majhne. Iz vidika prekinitve življenjskega zavarovanja ste nekoliko na boljšem, če imate sklenjeno naložbeno polico, vendar velja tudi pri teh dobro prebrati splošne pogoje. Nekatere zavarovalnice tudi pri naložbenih policah, kljub velikim obljubam, odkupa sredstev ne dopuščajo. Za prekinitvev je najbolj prijazna riziko polica, ki jo lahko prekinete kadarkoli, seveda pa vam s prekinitvijo preneha zavarovalno kritje.

Kaj pomenita najpogostejši možnosti, s katerima se soočite, če se želite znebiti življenjskega zavarovanja z varčevanjem, odkup in kapitalizacija sredstev?

Odkup sredstev

Ko ste odločeni, da izplačila zavarovalne vsote v primeru smrti vaši najbližji ne potrebujejo več in ko prek police življenjskega zavarovanja ne želite več varčevati ter želite dvigniti privarčevana sredstva, od zavarovalnice zahtevate odkup sredstev.

Odkup sredstev pomeni, da življenjsko zavarovanje preneha. Niste več zavarovani, ne varčujete več, zavarovalnica pa vam izplača privarčevana sredstva. Vendar zavarovalnica to stori le pod določenimi pogoji (splošni zavarovalni pogoji). Najpogosteje se v splošnih pogojih najdejo naslednji:

1. izselitev iz Republike Slovenije,
2. smrt upravičenca ali ožjega družinskega člana,
3. 100 % trajna invalidnost ali izguba poslovne sposobnosti ali težja bolezen zavarovanca,
4. razveza zakonske zveze pri vzajemnem zavarovanju zakoncev.

Kot vidite sami, so pogoji za odkup sredstev zelo ozki. Vendar lahko zavarovalnica, kljub strogim pogojem, odkup dopusti tudi v drugih primerih. Zato vztrajajte pri svoji odločitvi, da želite sredstva odkupiti, tudi če naštetih pogojev ne izpolnujete. Predlagam, da svojo zahtevo za odkup zavarovalnici posredujete v pisni obliki in jo primerno obrazložite.

Kapitalizacija ali prekinitev vplačevanja premije

Kapitalizacija pomeni, da prenehate vplačevati zavarovalno premijo, zavarovanje pa, z zmanjšano zavarovalno vsoto, velja do izteka zavarovalne dobe. V primeru kapitalizacije vam zavarovalnica zniža zavarovalno vsoto, hkrati pa so predvidena privarčevana sredstva ob izteku ustrezno nižja. Tudi kapitalizacija je možna skladno s pogoji, navedenimi v zavarovalnih pogojih, vendar zavarovalnica bistveno lažje odobri kapitalizacijo kot odkup sredstev.

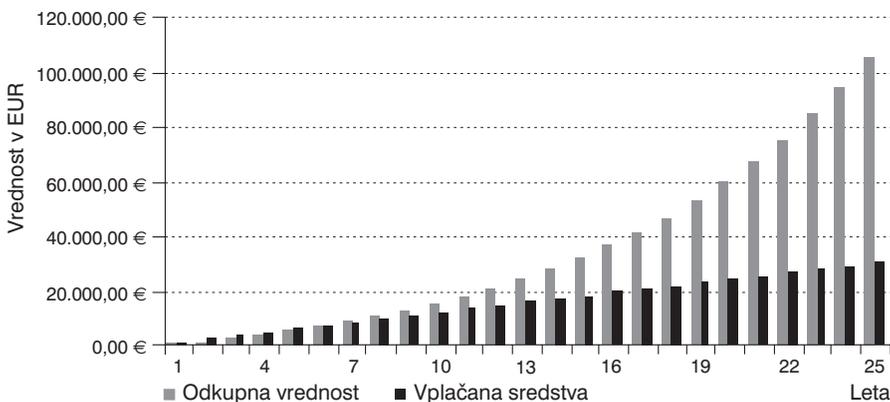
Kdaj ste z zavarovanjem pozitivni?

V primeru 25-letnega zavarovanja, z mesečno premijo 100 evrov in zavarovalno vsoto 30.000 evrov, postane zavarovanje pozitivno med 7. in 10. letom vplačevanja. V tem obdobju se odkupna vrednost zavarovanja izenači z vplačanimi sredstvi in potem do izteka zavarovanja narašča. Iz primera je razvidno, da gre pri zavarovanjih resnično za dolgoročne odločitve, saj se z izgubo končajo vse prehitre prekinitve.

Nepreklicno dejstvo, da je vsako zavarovanje povezano s stroški, si gre zapomniti. Kakor avtomobilsko in nezgodno zavarovanje predstavljata strošek, tudi življenjsko zavarovanje predstavlja strošek. Ker na polici življenjskega zavarovanja tudi varčujete, se strošek pokaže tako, da imate na polici v prvih letih zavarovanja manj sredstev, kot ste jih vplačali.

Kdaj postane zavarovanje pozitivno?

Vir: www.zavarujte.si

KAJ NAREDITI?

1. korak

Preverite, ali potrebujete zavarovanje in kakšna je ustrezna zavarovalna vsota.

Ko je kdorkoli odvisen od vašega dohodka ali če imate obveznosti, ki jih je potrebno poravnati kljub vaši smrti, potem življenjsko zavarovanje potrebujete. Zavarovalna vsota, ki je za vas ustrezna, je odvisna od vašega dohodka. Z življenjskim zavarovanjem zaščitite prihodnje zasluzke. Zato je smiselno upoštevati, koliko lahko še potencialno zaslužite, od tega zneska odštejete morebitno družinsko pokojnino, ki bi jo prejeli vaši otroci in odštejete delež vaših stroškov v gospodinjstvu. Zavarovalna vsota naj ne bo nižja od treh letnih zaslužkov, pri katerih upoštevajte tudi regres, božičnice in druge redne nagrade.

USTREZNA ZAVAROVALNA VSOTA = VAŠI POTENCIALNI ZASLUŽKI DO UPOKOJITVE (V NEKATERIH PRIMERIH DOKLER OTROCI NISO PRESKRBLJENI) - DRUŽINSKA POKOJNINA - DELEŽ STROŠKOV V GOSPODINJSTVU

1. možnost

Če ugotovite, da življenjsko zavarovanje potrebujete in da imate polico sklenjeno za ustrezno zavarovalno vsoto, predlagam, da polico ohranite in v druge naložbe namenite druga sredstva.

2. možnost

Če življenjsko zavarovanje potrebujete, na obstoječi polici pa imate prenizko zavarovalno vsoto, predlagam, da na obstoječi polici dvignete zavarovalno vsoto za primer smrti, če je to mogoče (npr. na naložbeni polici), sicer pa sklenete dodatno polico življenjskega zavarovanja (riziko, klasično mešano ali naložbeno). Če vas mika naložba v vzajemne sklade, predlagam naložbeno polico, na kateri ob zavarovanju varčujete v izbranih vzajemnih skladih.

3. možnost

Če življenjskega zavarovanja ne potrebujete, lahko obstoječe zavarovanje prekinite, zahtevate odkup sredstev in varčujete v vzajemnih skladih.

2. korak

Preverite, kakšna je odkupna vrednost oziroma znesek pri kapitalizaciji.

Na zavarovalnici naj vam izračunajo, kakšna bi bila:

- odkupna vrednost zavarovanja,
- zavarovalna vsota ob kapitalizaciji in koliko sredstev bi dobili ob izteku kapitaliziranega zavarovanja,
- koliko bi privarčevali ob izteku zavarovanja, če bi premije plačevali še naprej.

POMEMBNO

Nato izračunajte oz. naj vam pripravijo izračun, koliko bi predvidoma privarčevali, če bi za obdobje trajanja zavarovanja v vzajemne sklade položili odkupno vrednost kot enkratni polog, in koliko, če bi mesečno varčevali obrok premije. Pazite, da vam pripravijo informativne izračune pri realno dosegljivih letnih obrestnih merah. Najbolje je, da upoštevajo 6 % za varčevanje v obvezniških vzajemnih skladih, 8 % za mešane vzajemne sklade in 10 % za delniške.

3. korak

Odločite se, kaj storiti z zavarovanjem in varčevanjem.

RAZLAGA

V prejšnji točki se srečate z zelo visokimi privarčevanimi zneski. Vendar ne pozabite in ne pustite se zavesti. Še vedno je govor o življenjskem zavarovanju, ki je potrebno in ga ne gre kar tako prekinjati, saj s prekinitvijo običajno zabeležite izgubo. In najprej je potrebno rešiti vprašanje zavarovanja. Osnovna izhodišča glede potrebe in ustreznih zavarovalnih vsot navajam na začetku tega poglavja.

Vprašanje pa je, kaj se vam iz varčevalnega vidika najbolj izplača. Kar na pamet lahko rečemo, da v primeru, ko se kapitalski trgi razvijajo normalno, se najbolj izplača naložba v:

- delniške in mešane vzajemne sklade,
- naložbene police vezane z delniškimi vzajemnimi skladi in obvezniški vzajemni skladi,
- naložbene police vezane z mešanimi in obvezniškimi vzajemnimi skladi in nato,
- klasično mešano in rentno zavarovanje.

1. možnost

Če nimate sklenjenega življenjskega zavarovanja in ga ne potrebujete, potem je logična izbira naložbe v vzajemne sklade in prekinitev

obstoječega življenjskega zavarovanja. Razen v primeru, če v krajšem obdobju pričakujete otroka ali poroko.

2. možnost

Če imate sklenjeno klasično mešano ali rentno zavarovanje, se lahko odločite ali boste obstoječa zavarovanja prekinili in se rajši odločili za življenjsko zavarovanje z naložbeno polico ali boste obstoječe klasično zavarovanje le nadgradili z naložbenim.

Vaša odločitev naj sloni na številkah, pridobljenih v prejšnji točki.

- Kolikšna privarčevana sredstva lahko pričakujete po preteku npr. 25 let, če odkupite ali kapitalizirate sredstva s klasične police, naredite enkratni polog v vzajemne sklade, namesto klasičnega pa za ustrezno zavarovalno vsoto sklenete naložbeno življenjsko zavarovanje,
- koliko lahko pričakujete ob izteku klasične police in koliko, če dodatno sklenete še naložbeno polico,
- koliko bi privarčevali, če bi v vzajemne sklade naložili odkupno vrednost obstoječega zavarovanja in namesto na kateri od polic življenjskega zavarovanja, varčevali v vzajemnih skladih.

V splošnem vam svetujem, da sredstev iz obstoječih zavarovanj ne odkupujete, dokler odkupna vrednost ne preseže seštevka vplačanih sredstev. Med obdobjem med stornom police, običajno v prvih dveh ali treh letih zavarovanja in točko preloma, pa predlagam kapitalizacijo. Od prvega do treh let zavarovanja pa le vplačujte premije, saj vam v primeru prekinitve zavarovanja v tem začetnem obdobju zavarovalnica ni dolžna narediti ne odkupa ne kapitalizacije.

Kljub vsemu naštetemu, prodajnim pritiskom in opozorilom, lahko zaključimo, da so naložbene police še vedno najboljša možnost zavarovanja in varčevanja. Predvsem so primerne za posameznike, ki zaradi družine potrebujejo zaščito dohodka in na drugi strani v dolgem obdobju sledijo kateremu od večjih finančnih ciljev, na primer dodatni pokojnini.

NAKUP ALI NAJEM NEPREMIČNINE

Zagotavljanje strehe nad glavo ali gradnja sanjskega doma zahtevata težke odločitve in velika finančna sredstva.

Najprej se je potrebno zavestno odločiti, ali nepremičnino kupiti ali jo najeti. Kakor koli se odločite, gre za življenjski projekt. Temu primeren je tudi vložek, saj so nepremičnine drage. Za nakup stanovanja potrebujete veliko denarja. Veljalo naj bi, da ena generacija dela za eno nepremičnino.

Najtežje je seveda tistim, ki začenjate iz nič. Ker trg posojil še ni popolnoma razvit, je vstopnica do nepremičnine vredna vsaj 20.000 evrov. To je znesek, za katerega je potrebno varčevati kar nekaj let, ta čas pa ste, če vam ne pomagajo starši, prisiljeni živeti v najetem domu.

Posebno pozornost zasluži nakup ali prodaja nepremičnine, predvsem preverjanje stvarno-pravnega stanja nepremičnine. Prevare in zamolčanja so pogosti, posledice pa so lahko katastrofalne, še posebej če za nakup nepremičnine najamete posojilo. Posojila se med seboj razlikujejo in so polna drobnih pasti, v katere se lahko ujamete. Na koncu vas lahko stanejo več, kot ste najprej mislili.

V vsakem primeru vas napake pri nakupu, najemu stanovanja ali najemu posojila drago stanejo in jih ni lahko odpravljati. To niso odločitve o drobnih stvareh, o katerih si lahko premislite in jih zamenjate ali prekličete. Zaradi napačne odločitve ste lahko leta in leta v težavah, zato naj se vam pri teh poslih ne mudi. Vzemite si toliko časa, kot ga potrebujete. Od tistih, ki vas priganjajo, pa se hitro poslovite.

Na tem mestu želim opozoriti tudi na bolj ali manj strokovne nepremičninske posrednike. Čeprav je izkušnja z nepremičninskimi posredniki za večino kupcev in prodajalcev pozitivna, imajo skoraj vsi pripombe nad višino provizije, ki jo za svojo storitev zaračunajo. V večini primerov prevlada mnenje, da si je ne zaslužijo, saj velik del navora pri nakupu ali prodaji, predvsem pa pri preverjanju stvarno-pravnih lastnosti nepremičnine, še vedno opravite sami, s pomočjo svojih odvetnikov.

Kupiti ali najeti - večna dilema pri nepremičninah.

Primerjava stroškov lastništva in najema nepremičnine je zelo pomembna naloga, s katero se srečate preden se odločite za eno ali drugo možnost. Lahko se izkaže, da so stroški lastništva višji od stroškov najemnine, ali pa nasprotno, da je lastništvo dolgoročno cenejša možnost.

Zato se ne odločite na podlagi trenutnih stroškov, ampak primerjajte kakšni bodo stroški čez 10, 20 ali 30 let, kolikor časa boste nepremičnino dejansko potrebovali. Največji strošek, ki ga nosite kot lastnik, je obrok posojila, ki se skozi dobo odplačila ne viša (če najamete posojilo s fiksnim obrokom). Zavarovanje, stroški vzdrževanja, davki, ki predstavljajo manjši del mesečnih stroškov, pa se dvigujejo skupaj z življenjskimi stroški. Na drugi strani se najemnina z inflacijo oziroma življenjskimi stroški zvišuje.

Preden pregledamo številke, podajam nekaj prednosti in slabosti obeh možnosti:

	Nakup	Najem
Prednosti	<ul style="list-style-type: none"> - zagotovljena stalnost bivanja - možnost prilagajanja nepremičnine lastnim potrebam - stabilna in trajna vrednost naložbe	<ul style="list-style-type: none"> - večja mobilnost najemnikov - (praviloma) opremljenost stanovanj - možnost nalaganja denarja v donosnejše naložbe - ni direktnih stroškov vzdrževanja nepremičnine
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> - dolgotrajno vračanje posojil - stroški vzdrževanja nepremičnine - nelikvidnost premoženja - omejena mobilnost lastnika	<ul style="list-style-type: none"> - trajno plačevanje najemnin - omejena stalnost bivanja - omejena možnost prilagajanja stanovanja svojim potrebam

Vir: Moje Finance

Za primer si oglejmo stroške najema in nakupa 160.000 evrov vredne nepremičnine. V preglednici primerjamo trenutne mesečne stroške in stroške čez 5, 10, 20 in 30 let. Predpostavljam, da znaša tržna najemnina za omenjeno nepremičnino 800 evrov in da se za nakup zadolžite do 80 % vrednosti, s fiksno 7 % letno obrestno mero. Letna stopnja inflacije oz. dviga življenjskih stroškov, ki so jima je podvrženi najemnina, zavarovanje, davki in stroški vzdrževanja, znaša 4 %.

Primerjava stroška lastništva in stroška najemnine v trideset letih

Leto	Mesečni strošek lastništva	Mesečni strošek najema
1	920	800
5	980	940
10	1.080	1.140
20	1.360	1.690
30	1.800	2.500

Kot je razvidno iz preglednice, je strošek lastništva na začetku višji od stroška najema. Na dolgi rok pa lastništvo postane cenejše, ker se stroški najema z inflacijo dvigujejo. Pomembno si je zapomniti, da v primeru lastništva nepremičnina predstavlja vaša sredstva. Premoženje bo po odplačilu dolga kar zajetno, medtem ko ostanete v primeru najema praznih rok.

Kaj se bolj izplača če imate sredstva v višini 40 % vrednosti nepremičnine

Imate 38.000 evrov, ki predstavljajo 40 % vrednosti nepremičnine, ki jo lahko kupite. Niste pa prepričani, ali bi denar porabili za nakup ali bi ga raje investirali v vzajemne sklade in 10 let živeli v najemu. Ker je najemnina nižja od obroka posojila, lahko razliko dodatno privarčujete.

	Glavnica/ polog	Mesečni obrok posojila/ najemnina	Znesek varčevanja	Sredstva po 10 letih
Nakup	38.000	799	/	122.000
Najem	38.000	400	399	128.000

* upoštevan je 5 % letni porast cene nepremičnine

** 38.000 evrov naloži v vzajemne sklade pri 7 % letni donosnosti, 399 evrov pa mesečno varčuje pri 3 % letno)

Po desetih letih rezultat kaže v prid najema, vendar v tem izračunu predvidevam fiksno mesečno najemnino. Zato sem pri mesečnem varčevanju 399 evrov upošteval nižjo, 3-odstotno letno donosnost. Če bi varčevali v vzajemnih skladih, bi lahko pričakovali več sredstev in tako izboljšali rezultat v prid najemu.

Devet nasvetov pri nakupu nepremičnine

1. Pred nakupom preverite vse lastnosti nepremičnine (lokacija, gradbeno stanje, mnenje sosedov ...).
2. Varneje je, če je stanovanje že vpisano v zemljiško knjigo, sicer zahtevajte vse originalne pogodbe od prve prodaje do trenutka vašega nakupa.
3. Za ugotovitev pravilnosti vpisa in vpogled v listine zemljiške knjige ali preveritev verige originalnih pogodb so obvezne izkušnje in strokovno znanje.
4. Ker notar ni odgovoren za pomanjkljivosti pogodbe, če jo le overi, je bolje nakup oziroma prodajo nepremičnine opraviti z notarskim zapisom.
5. Pri preverjanju dejanskega stanja nepremičnine naj vam s svojim strokovnim znanjem pomaga gradbeni strokovnjak.
6. Bodite previdni pri vnaprejšnjem plačevanju kupnine. Dinamika plačil in urejanje prehoda lastninske pravice in posesti naj bodo usklajene.
7. Posebna pozornost je še vedno potrebna ob nakupu nepremičnine, ki še ni zgrajena ali še ni dokončana.
8. Pogajajte se o ceni, saj so lahko razlike med oglaševano in dejansko prodajno ceno tudi 10-odstotne.
9. Bodite radovedni in povprašajte o vsaki malenkosti, ki je povezana z nepremičnino.

Šest pomembnih opomb pri najemu posojila

1. Preverite in se seznanite s ponudbo domačih in tujih bank.
2. Čim bolje sestavite svoje bonitetno poročilo (dokazila o plači, premoženjskem stanju ...)
3. Pogajajte se predvsem pri obrestni meri in načinu zavarovanja posojila, vendar tudi pri stroških odobritve.
4. Zastava nepremičnine je prednost, v kolikor zaradi tega dosežete nižjo obrestno mero.
5. Zastava nepremičnine lahko predstavlja tudi dodatno varnost pri nakupu, saj tako tudi banka preveri zemljiškoknjižno stanje in zastavljenost nepremičnine.
6. Pazite na vsa tveganja (predvsem valutno, obrestno ...)

Obrok posojila

Izračunajte mesečni obrok posojila in pomnožite številko (faktor) v tabeli z zneskom posojila, deljenega s 1000. Recimo, da vzamete 100.000 evrov posojila, za obdobje 30 let, s 6,5 % letno obrestno mero. Množite 100 (100.000 / 1.000) s 6,32 in dobite mesečni obrok 632 evrov.

Faktorji za izračun mesečnega obroka stanovanjskega posojila

Obrestna mera	Faktor za 15-letno posojilo	Faktor za 30-letno posojilo
4 %	7,40	4,77
4,5 %	7,65	5,07
5 %	7,91	5,37
5,5 %	8,17	5,68
6 %	8,44	6,00
6,5 %	8,71	6,32
7 %	8,99	6,65
7,5 %	9,27	6,99
8 %	9,56	7,34
8,5 %	9,85	7,69
9 %	10,14	8,05
9,5 %	10,44	8,41
10 %	10,75	8,78

Nepremičninski posrednik

Konflikt interesov

- Pripada jim provizija od prodaje ali nakupa, ki jo dobijo le, če se posel realizira, sicer njihov čas in trud nista nagrajena. Zato stremijo k temu, da posel zaključijo čim prej, kar pa pomeni, da od njih ne morete pričakovati objektivnega nasveta z ozirom na vašo celotno finančno situacijo.
- Ker dobijo odstotke od prodajne cene, so nagnjeni k spodbujanju, da za nakup porabite več.
- Resna težava nastane, ko agent posreduje za prodajalca in kupca. V tem primeru je konflikt interesov največji, saj nikakor ne more zadovoljiti kupca z nizko nabavno ceno in hkrati prodajalca s čim višjo.
- Visoke cene privlačijo agente, ker je njihovo plačilo višje. Zato se nemalokrat premalo posvetijo kupcu, ki ga zanimajo cenejše nepremičnine. Pozanimajte se o referencah agenta in o načinu dela.
- Dostikrat agent obvladuje določeno lokacijo. Zato ne pozna vseh prednosti in slabosti drugih lokacij in vas lahko s pomanjkljivimi informacijami pripelje do napačne odločitve.
- Pod prodajnim pritiskom vam lahko agent zamolči nekatere pomanjkljivosti nepremičnine, oz. ne pove celotne resnice. Zato ne kupite nepremičnine, dokler je ne pregleda neodvisni strokovnjak. In to ne sme biti strokovnjak, ki vam ga priporoči agent, ki posreduje pri prodaji.

DOLOČANJE FINANČNEGA CILJA IN FINANČNO NAČRTOVANJE

V tem poglavju vam želim prikazati, kako lahko sami sestavite finančni načrt ali določite finančni cilj, da ne boste odvisni od finančnega svetovalca. S finančnim načrtom boste predvideli vse večje dogodke v vašem življenju, kot je upokožitev, šolanje otrok, poroka, nakup nepremičnine, nakup avtomobilov in drugo. Predvsem pa jih boste dočakali finančno pripravljeni.

Izdelava finančnega načrta zahteva pregled trenutne finančne situacije, določitev kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih ciljev, določitev varčevalnega proračuna in spremljanje izvajanja načrta.

Pregled premoženja

Pregled finančne situacije je pomemben, ker pokaže vaše izhodišče. Opiše stanje, iz katerega se usmerite k zastavljenim ciljem.

NETO DENARNI TOK	250 EUR
PRIHODKI 1.000 EUR	ODHODKI 750 EUR
Aktivni prihodki - plača, nadomestila, stanovanjski stroški, prehrana, prosti drugi redni prihodki od dela	čas, zavarovanja, obroki posojil,...
Pasivni prihodki - obresti, renta, prihodki iz kapitala	

Neto denarni tok je razlika med prihodki in odhodki, ki pokaže, koliko lahko mesečno varčujete ali za koliko se mesečno zadolžujete. Predstavlja vaš varčevalni potencial.

NETO PREMOŽENJE	100.000 EUR
SREDSTVA 150.000 EUR	OBVEZNOSTI 100.000 SIT
nepremičnine, bančne vloge, vrednostni papirji, naložbe v vzajemne sklade, odkupna vrednost zavarovanj, druge vrednosti	najeta stanovanjska posojila, potrošniška posojila, druge obveznosti, kot so neplačani računi, limit na transakcijskem računu, posojila prijateljev in sorodnikov

Neto premoženje je razlika med sredstvi in obveznostmi, ki pokaže, ali premoženje plemenitite ali se zadolžujete.

DOLOČITE KRATKOROČNE, SREDNJEROČNE IN DOLGOROČNE CILJE:

Pomembna pri določanju ciljev je njihova časovna in finančna opredelitev.

Kratkoročni cilji (do enega leta)	Kdaj	Koliko evrov	Že privarčevano
poletni dopust	Čez 1 leto	1.000	200
zimski dopust	Čez 6 mesecev	800	200
Plačilo zapadlih obveznosti	V enem mesecu	625	200
Skupaj	V enem letu	2.425	600

Srednjeročni cilji (1 - 4 leta)	Kdaj	Koliko evrov	Že privarčevano
Nakup avtomobila	Čez 3 leta	10.000	/
Potovanje v Brazilijo	Čez 2 leti	3.000	/
Skupaj	V treh letih	13.000	/

Dolgoročni cilji (5 let in več)	Kdaj	Koliko evrov	Že privarčevano
Nakup stanovanja	Čez 7 let	100.000	1.000
Dodatna pokojnina	Čez 35 let	140.000	800
Skupaj		240.000	1.800

DOLOČITE VARČEVALNI PRORAČUN

Da bi dosegli vse kratkoročne cilje, bi morali varčevati 200 evrov mesečno.

Da bi dosegli vse srednjeročne cilje, bi morali varčevati 290 evrov mesečno prvi dve leti in 160 evrov zadnje leto.

Da bi dosegli vse dolgoročne cilje, bi morali za stanovanje varčevati približno 1.200 evrov mesečno, za pokojnino pa 25 evrov mesečno.

Na razpolago imate **250 evrov mesečno**, zato je ciljev več, kot imate na voljo sredstev. Razmisliti bo potrebno, ali ne bi izpustili katerega od srednjeročnih ciljev, da bi dosegli pomembnejše dolgoročne.

IZVAJAJTE NAČRT

Veliki načrti vam ne pomagajo, če niste pripravljeni delati majhnih korakov do njihove uresničitve. Začnite in vztrajajte na začrtani poti. Varčevanje je temelj vašega uspeha. Zato je vztrajanje pri izvajanju načrta najpomembnejše.

Nekaj nasvetov

1. Bodite realni pri analizi finančnega stanja
2. Opredelite vse cilje, ki jih želite doseči
3. Izračunajte potrebne zneske varčevanja za doseganje vaših ciljev
4. Izberite cilje, ki so dosegljivi z vašim varčevalnim potencialom, neto denarnim tokom.
5. Izvajajte načrt in ga enkrat letno popravite, dopolnite...
6. Če vam trenutna situacija in vaše zmožnosti niso všeč, se lotite izboljšav.
7. Pri izdelavi finančnega načrta naj vam pomaga finančni svetovalec.

KAKO IZBRATI PRAVE NALOŽBE

KAKO IZBIRATI NALOŽBE

Izbira naložbenih možnosti je pestra. Tudi ponudnikov je veliko, in če gre verjeti navadam, bo vsak hvalil svojo malho. Zato je pomembno, da pripravite strategijo varčevanja, ki za vsak cilj opredeli pravo vrsto naložbe. Z izdelano strategijo se pustite prepričevati ponudnikom in dobili boste tistega, ki vašim potrebam najbolj ustreza. To je varnost!

Poleg varčevalne strategije ali načrta, pred izbiro naložb poskrbite za:

- varnostno rezervo in
- ustrezna zavarovanja

Da boste lažje izbirali najprimernejše naložbe, so v preglednici naštetih glavni oziroma osnovni varčevalni cilji, njihova predvidena donosnost, primerno obdobje varčevanja in možnosti, katere naložbe izbrati, da bi zadani cilj dosegli.

	Predvidena letna donosnost v %	Trajanje naložbe v letih	Primerne naložbe
Kratkoročno varčevanje	1 - 3	0 - 2 leti	Bančne vezave, potrdila o vlogi, zakladne menice
Varnostna rezerva	1 - 4	0 - 2 leti	Bančne vezave, denarni skladi, potrdila o vlogi, zakladne menice, pogojno obvezniški vzajemci
Dolgoročno varčevanje (za nepremičnino, premičnino ...)	4 - 10	Več kot 3 leta	Denarni skladi, obveznice, vzajemni skladi, delnice
Dodatna pokojnina	6 - 10	Več kot 10 let	Vzajemci, obveznice in delnice
Življenjsko zavarovanje	4 - 8	Več kot 10 let	Klasična mešana in rentna zavarovanja, naložbene police.

KRITERIJI PRI IZBIRI NALOŽBE

Vsako naložbo, o kateri razmišljate, presodite po treh kriterijih:

1. tveganju,
2. donosnosti
3. likvidnosti.
4. pri izbiri pa upoštevajte tudi vaš odnos do tveganja.

1. in 2. Tveganje in donosnost

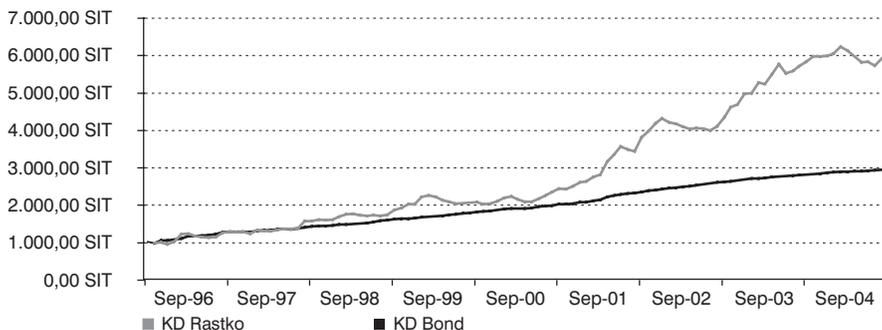

Donosnost in tveganje sta vedno tesno povezana. Višja kot je predvidena donosnost, višje je tveganje, povezano z naložbo. Ta povezanost pomeni, da morate ob višjih zahtevanih donosih sprejemati višje tveganje. Višina predvidenih ali obljubljenih donosov v dolgem časovnem obdobju bistveno izboljša ali poslabša končni rezultat.

Razlika dveh odstotnih točk (8 odstotna ali 10 odstotna letna donosnost) v obdobju 25 let pomeni pri mesečnem varčevanju 100 evrov približno 37.000 evrov razlike med 95.000 evri in 132.000 evri. Na drugi strani zaradi zelo dolge varčevalne dobe tveganje pri 10 odstotkih ni bistveno višje kot pri 8 odstotkih letno in se zaradi možnosti boljšega rezultata raje odločite za bolj tvegano naložbo. Tveganje in donosnost sta natančneje predstavljena v posebnem poglavju, za občutek pa prikazujem sliko, iz katere je razvidno, da so nižje tvegane naložbe tudi manj donosne in obratno.

Primerjava nizkotvegane naložbe in naložbe s poudarjenim tveganjem

Kaj pa lahko pričakujete pri različnih naložbah, z različno letno donosnostjo, če mesečno varčujete 100 enot?

Doba	Vloženo	4%	6%	8%	10%
5 let	6.000	6.618	6.949	7.294	7.656
10 let	12.000	14.670	16.247	18.012	19.986
15 let	18.000	24.466	28.691	33.761	39.844
20 let	24.000	36.384	45.344	56.900	71.826
25 let	30.000	50.885	67.629	90.899	123.332
40 let	48.000	116.106	190.768	322.108	555.035

3. Likvidnost ali kako hitro lahko pridete do vašega denarja

Ker govorimo o dolgoročnih naložbah, je na mestu vprašanje, kako hitro lahko pridete do privarčevanega denarja in kakšni stroški so povezani z izplačilom sredstev. Nekatere naložbe so nelikvidne, tako da do denarja sploh ne morete pred iztekom pogodbenega roka. V drugih primerih pa je predčasni dvig povezan s pogodbenimi penali oziroma izstopnimi stroški. Upoštevati morate tudi morebitno obdavčitev predčasno dvignjenih sredstev.

Z vsako naložbo je torej povezana dilema med visokimi donosi, ki jih načeloma lahko realizirate v zelo dolgem obdobju, tveganjem, ki ste mu z naložbo dolgoročno in kratkoročno izpostavljeni, ter likvidnostjo - kako hitro lahko do svojega denarja pridete.

Portfelj

Portfelj je pravzaprav vaše premoženje, vendar predstavlja predvsem vse vaše naložbe v vrednostne papirje. Portfelj se oblikuje z namenom znižanja skupnega tveganja. Če kupite le eno delnico, ste odvisni od poslovnih rezultatov enega podjetja. Tveganje z nakupom več delnic razpršite na poslovne rezultate več podjetij. Dodatno lahko znižate tveganje portfelja z naložbo v manj tvegane obveznice ali celo zakladne menice in depozite. Oblikovanje portfelja zahteva veliko znanja in sredstev, zato so na primer vzajemni skladi zelo priljubljena naložba, ker omogočajo prav to. Z majhnim vložkom, recimo mesečnim obrokom varčevanja, ste udeleženi v deležu vseh vrednostnih papirjev in v kakovostnem upravljanju portfelja.

Predlog enostavne razdelitve portfelja

Tip vlagatelja	% delnic dolgoročnem portfelju	v % obveznic v dolgoročnem portfelju
Ziheraš/zadržan/ nenaklonjen tveganju	100 - starost (leta)	Starost
Zmeren	110 - starost (leta)	Starost - 10
Tveganju naklonjen	120 - starost (leta)	Starost - 20

Vir: Mutual Funds for Dummies

POMOČ

Borzni posredniki
Upravljavec premoženja
Finančni svetovalci
Premoženjski svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

BANČNI DEPOZITI IN VEZAVE

RAZLAGA

Bančni depoziti in vezave so najbolj ukoreninjeni v zavesti povprečnega slovenskega varčevalca. Naši starši so denar nesli v banko in ga vezali, saj druge izbire niti niso imeli. Vendar so se časi spremenili. Bančni depoziti sicer ostajajo netvegana naložba, vendar so tudi nedonosni. Ne pokrijejo niti statistične inflacije. Na dolgi rok, boste z bančnim depozitom in vezavo sicer ohranjali nominalno glavnico in jo povečevali za pripisane obresti, realno pa bo vaš denar izgubljal vrednost.

POMEMBNO

Depoziti in vezave so priporočljivi za obdobje varčevanja od enega meseca do pol leta.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje sta bančni depozit in vezava primerna.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	DA	Vrednost ne niha, točno veste, koliko dobite.
Dolgoročno varčevanje	NE	Pripisani dobički ne pokrijejo niti statistične inflacije
Pokojnina	NE	
Varčevanje za otroke	DA	Dokler so cilji kratkoročni in denar vsake toliko časa porabite.
Varnostna rezerva	DA	Zaradi zjamčenega izplačila glavnice in obresti so zelo primerni za kratkorčne finančne/denarne potrebe.
Zavarovanje	NE	
Likvidnost		Srednja. Po izteku dogovorjenega roka lahko dvignete sredstva, sicer vam ne pripišejo obresti.

Posredniki bančnih storitev
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

ZAKLADNE MENICE IN POTRDLILA O VLOGI

To so inštrumenti denarnega trga, kar pomeni, da se zaključijo najkasneje v enem letu. So zelo nizko tvegane naložbe, katerih vrednost se skoraj ne spreminja, omogočijo pa zaslužek, ki je nekoliko višji od inflacije. Z njimi naj bi načeloma lahko ohranjali vsaj realno vrednost naloženih sredstev.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so zakladne menice in potrdila o vlogi primerni.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	DA	Vrednost sicer lahko rahlo niha, vendar približno veste, koliko dobite.
Dolgoročno varčevanje	DA/NE	Za največje »ziheraše« so tudi primerna oblika dolgoročnega varčevanja
Pokojnina	NE	
Varčevanje za otroke	DA	Dokler so cilji kratkoročni in denar vsake toliko časa porabite.

Varnostna rezerva	DA	Zaradi majhnega nihanja vrednosti,, so zelo primerni za kratkorčne denarne/finančne potrebe.
Zavarovanje	NE	
Likvidnost		Načeloma dobra/visoka, vendar omejena z možnostjo prodaje.

Posredniki bančnih storitev, Borzni posredniki, Upravljalci premoženja, Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe. Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

DENARNI SKLADI

Denarni skladi so organizirani podobno kot vzajemni skladi, vendar sredstva nalagajo v kratkoročne finančne inštrumente, kot so razni depoziti, zakladne menice, potrdila o vlogi, komercialni zapisi in drugi. Zaradi naložbe v kratkoročne instrumente so nizko tvegani in tudi relativno nizko donosni. V Sloveniji denarnih skladov ni, z izjemo enega, drugje po svetu pa so razširjena in približljena oblika kratkoročnega varčevanja.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so denarni skladi primerni.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	DA	Vrednost sicer lahko rahlo niha, vendar lahko dokaj natančno izračunate, koliko dobite.
Dolgoročno varčevanje	DA/NE	Za največje »ziheraše« so tudi primerna oblika dolgoročnega varčevanja.
Pokojnina	NE	Varčevanje za otroke DA Dokler so cilji kratkoročni in denar vsake toliko časa porabite.
Varnostna rezerva	DA	Zaradi majhnega nihanja vrednosti, so zelo primerni za kratkorčne finančne/denarne potrebe.
Zavarovanje	NE	
Likvidnost		Dobra/Visoka, ker lahko zahtevate izplačilo sredstev kadar koli.

Posredniki bančnih storitev, Borzni posredniki,
Upravljalci premoženja, Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

OBVEZNICE

Obveznice so dolžniški vrednostni papirji. Izdajatelj obveznice se zaveže, da vam bo izplačeval obresti za sredstva, ki ste mu jih posodili z nakupom obveznic. Obveznice so priljubljena oblika zadolževanja države, občin, finančnih institucij in tudi večjih podjetij. Praviloma veljajo za nizko tvegano in dolgoročno naložbo, ki traja dalj kot eno leto.

V praksi se je razvilo veliko vrst obveznic, preko katerih izdajatelji financirajo svoje projekte. Opozoriti velja, da je tveganje posamezne obveznice tesno povezano z boniteto izdajatelja. Tako so državne obveznice praviloma nizko tvegane (odvisno tudi od države izdajateljice), medtem ko so lahko podjetniške obveznice tudi visoko tvegana naložba.

Z nakupom ene obveznice ste izpostavljeni tveganju, ki ga lahko znižate tako, da kupite več obveznic različnih izdajateljev, z različnim rokom dospelja. Ker je tako vlaganje za majhne vlagatelje drago in zahteva veliko znanja, priporočam, da za varčevalne namene raje izberete naložbo v vzajemne sklade, ki sredstva vlagajo v obveznice.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so obveznice primerne.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Vrednost sicer lahko rahlo niha, vendar približno veste, koliko dobite.
Dolgoročno varčevanje	DA	So priljubljena oblika dolgoročnih varčevanj za vlagatelje, ki tveganju niso naklonjeni.
Pokojnina	DA/NE	Za najbolj tveganju nenaklonjene vlagatelje.
Varčevanje za otroke	DA	
Varnostna rezerva	DA	Zaradi majhnega nihanja vrednosti so primerne tudi kot del varnostne rezerve.
Zavarovanje	NE	
Likvidnost		Omejena, ker jo morate prodati, da bi izplačali sredstva.

Borzni posredniki
Upravljavci premoženja
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kakovosten in za vas najboljši.

DELNICE

Delnice so lastniški vrednostni papirji. Z nakupom delnice postanete solastnik podjetja, ki zbira sredstva za uresničevanje poslovnega načrta. Delničarji imajo v primeru pozitivnega poslovanja pravico do izplačila dividende, delnico pa lahko kadar koli prodajo in tako v primeru višje prodajne cene, ustvarijo kapitalne dobičke. Delničarji imajo tudi pravico glasovanja na skupščini podjetja o njegovem prihodnjem poslovanju.

Vendar pa delničarji nosijo tveganje, saj imajo v primeru slabih poslovnih rezultatov izgubo. Če gre podjetje v stečaj, se navadno delničarje poplača zadnje, če seveda sploh kaj ostane za njihovo poplačilo. Delničarji delijo usodo podjetja, zato bodite pri izbiri delnic previdni.

Z nakupom ene delnice ste izpostavljeni visokemu tveganju, ki ga lahko znižate tako, da kupite več delnic različnih podjetij. Ker je tako vlaganje za majhne vlagatelje drago in zahteva veliko znanja, priporočam, da za varčevalne namene raje izberete naložbo v vzajemne sklade, ki sredstva vlagajo v delnice.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so delnice primerne.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Vrednost delnice v kratkem roku preveč niha.
Dolgoročno varčevanje	DA	Delnice so primerna oblika dolgoročnega varčevanja
Pokojnina	DA	Zaradi znižanja tveganja predlagam izbiro več delnic ali delniškega vzajemnega sklada.
Varčevanje za otroke	DA	
Varnostna rezerva	NE	Zaradi nihanja vrednosti niso primerne za varnostno rezervo.
Zavarovanje Likvidnost	NE	Odvisno od podjetja. Nekatere delnice lahko takoj prodate, nekatere pa za kupce niso zanimive in jih morate prodati pod ceno.

Borzni posredniki , Upravljalci premoženja, Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe. Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

VZAJEMNI SKLADI

Vlaganje v vzajemni sklad pomeni, da denar zaupate v upravljanje družbi za upravljanje, ki ga na organiziranem trgu kapitala porabi za nakup delnic, obveznic in drugih vrednostnih papirjev. Vzajemni sklad si najlažje predstavljate kot klub vlagateljev, saj je posameznikov kot ste vi, ki vložijo denar v isti vzajemni sklad, več tisoč. Ko pomislite, je sredstev, ki se zberejo v vzajemnem skladu zares veliko, zato lahko upravljalec kvalitetno razprši sredstva in s tem zniža tveganje za doseganje željenega rezultata.

Vzajemci so zelo približljiva oblika dolgoročnega varčevanja, saj ste lahko z resnično nizkimi zneski, od 300 do 15.000 tolarjev, udeleženi na trgu kapitala. Še več, s tako nizkim zneskom vam ni treba skrbeti in čakati na ugoden trenutek za nakup ali prodajo ali na najugodnejšo prevzemno ceno, kar je večna dilema individualnega vlaganja v vrednostne papirje.

Prednosti vzajemnih skladov

Vzajemni skladi spadajo v kategorijo najboljših iznajdb moderne dobe. Po njihovi popularnosti in sprejetosti jih lahko postavimo ob bok mikrovalovni pečici in samolepilnim lističem. Kaj jih naredi tako posebne?

Profesionalno upravljanje

Na trgu kapitala obstaja veliko naložbenih možnosti. Vseh vzajemni sklad ne more izkoristiti, se pa o tistih, ki v največji meri zadostijo cilje (naložbeni politiki) sklada, odločajo skupine strokovnjakov. Te skupine so sestavljene iz upravljalca premoženja (angl. Portfolio Manager) in analitikov, ki zbirajo informacije o naložbenih možnostih. Odločitev o nakupu in prodaji določenega vrednostnega papirja je posledica procesa, v katerem je udeleženih več visoko usposobljenih ljudi z večletnimi izkušnjami.

Nizki stroški upravljanja in trgovanja

Najnižja upravljalška provizija, če gledamo globalno, se giblje pod enim odstotkom letno, za denarne sklade pa celo še nižje. V Sloveniji se upravljalška provizija giblje okoli dveh odstotkov letno, nekateri upravljalci pa si obračunavajo višjo, tudi do tri odstotno. Če upoštevate čas, znanje in informacije, potrebne za upravljanje sredstev, boste sami težko dosegli tako učinkovitost. Upoštevati je potrebno tudi stroške trgovanja, ki so v primeru skladov zaradi večjega obsega trgovanja, primerljivo nižji, kot če trgujete sami.

Razpršenost sredstev

Vzajemni sklad omogoča razpršitev, ki je sami ne morete doseči ne da bi imeli več deset tisočih evrov. Da bi vaš portfelj zdržal padec ene ali več naložb, je potrebno investirati v vsaj 8 do 12 različnih vrednostnih papirjev v več različnih panogah oz. trgih. Ni potrebno poudariti, da ima upravljalec več možnosti kvalitetne razpršitve, pri kateri vzajemni sklad dosega najvišje donose ob najnižji možni stopnji tveganja.

Nizki vstopno-izstopni stroški

Najpogosteje slovenski upravjalci zaračunajo 3 % vstopno-izstopno provizijo, vendar se ta odstotek spreminja. Nekateri sicer zaračunajo 5 %, vendar se trend obrača v smeri nižjih provizij. Predvsem v primeru ETF-jev in v globalni ponudbi vzajemnih skladov lahko vstopno-izstopne stroške zelo znižate ali se jih celo znebite. Vzajemni skladi predstavljajo stroškovno učinkovito in visoko kvalitetno upravljanje storitev. Visoki stroški pa običajno izdajajo agresivno prodajno politiko upravjalca, ki mora ustrezno pokriti prodajne in oglaševalske stroške.

Nadzorovana uspešnost in stroški

Upravjalci so, vsaj v Sloveniji, zavezani k dnevni objavi vrednosti enote premoženja - točke. Vlagatelj ima zato dober vpogled v rezultate upravljanja in ima, vsaj kar se tiče donosnosti, možnost kvalitetne primerjave med upravjalci istovrstnih vzajemcev. Poleg dnevne objave VEPa, mora upravljalec upoštevati regulativo (zakone, podzakonske akte in uredbe nadzornika) in skladno z njo obveščati vlagatelje.

Poljubna izbira stopnje tveganja

Različni vzajemni skladi ponujajo široko izbiro različnih stopenj tveganja. Zato lahko zelo natančno določite stopnjo tveganja, ki odgovarja vašemu odnosu do tveganja in finančnim ciljem, ki jih želite z vzajemnimi skladi doseči. Tako za daljše naložbeno obdobje izberete delniške vzajemne sklade, za krajše obdobje pa nižje tvegane obvezniške. V primeru, ko si večjih in malo manjših nihanj ne želite, izberete sklade denarnega trga.

Oblike vzajemnih skladov in možni zaslužki ali izgube od naložb v vzajemce

Vzajemci se med seboj razlikujejo v vstopno-izstopnih stroških, stroških upravljanja, predvsem pa v naložbeni strategiji in posledično v donosu, ki ga lahko ustvarijo.

Splošno prepričanje, da vzajemni skladi investirajo pretežno v delnice, ni pravilno. Gledano globalno je, kot je razvidno iz preglednice, več kot polovico sredstev naloženih v obveznicah in instrumentih denarnega trga.

Kako so naložena sredstva v vzajemnih skladih?

Finančni instrument	Odstotek
Delnice	46 %
Obveznice	19 %
Denarni trg	35 %

Potencialni donosi so odvisni od strategije. Pri tem velja poudariti, da se vrednost sklada dnevno spreminja v pozitivno ali negativno smer. Zmotno je prepričanje, da vzajemci ustvarjajo le pozitivne donose. Njihova vrednost v določenih obdobjih tudi pada. V preglednici navajam donosnosti od ustanovitve nekaterih svetovno najbolj znanih in nekaterih slovenskih vzajemnih skladov (vir: www.vzajemci.com).

Ime vzajemnega sklada	Ustanovitev	Povprečni letni donos
Templeton Foreign Fund	1982	13,33 %
Pioneer Growth Shares A	1968	7,91 %
Franklin Capital Growth Fund	1933	10,46 %
Primus (PDU)	1998	26,37 %

Pri spremljanju donosnosti vzajemnih skladov bodite previdni. Da bi lahko začeli resno ocenjevati uspešnost vzajemnega sklada, so potrebna vsaj tri leta. Spremljajte dolgoročne rezultate, ali še bolje, rezultate od ustanovitve do trenutnega datuma. Tako boste dobili celotno sliko o uspešnosti poslovanja vzajemnega sklada.

Splošno prepričanje pa govori, da lahko v dolgem roku, pričakujete nalsednje:

Pričakovana povprečna letna donosnost	
Tip sklada	Letna donosnot v %
Obvezniški	4 - 6
Mešani - uravnoteženi	7 - 9
Delniški	10 - 12

Delniški vzajemni sklad

Že ime samo namiguje, da gre za sklad, ki več kot 80 % sredstev vlaga v delnice. Tečaji delnic nihajo bistveno bolj kot tečaji obveznic, zato delniške sklade pogosto poimenujejo dinamični vzajemni skladi. Seveda je temu primerno višje tveganje, na drugi strani pa lahko pričakujete višje donose.

Tako kot delnice se med seboj razlikujejo tudi delniški vzajemni skladi. Na razvitih trgih se delijo na delnice majhnih, srednjih in velikih podjetij (angl. Small, Medium, Large Cap). Nadalje se delijo na delnice rasti (angl. growth) in delnice podjetij, katerih vrednost je, v razmerju do ustvarjenega prometa in dobička, nizka (angl. value), medtem ko delnice rasti predstavljajo delnice podjetij z visoko rastjo prometa in dobička.

Delniški vzajemni skladi se torej razlikujejo glede na izbrano naložbeno strategijo, ki lahko predstavlja katerokoli kombinacijo zgoraj naštetih lastnosti. Dodatno pa upravljalec geografsko določi, katere delnice vsebuje sklad (ameriške, azijske, evropske, delnice trgov v razvoju).

Obvezniški vzajemni sklad

Ko kupite obveznico, pravzaprav posodite denar izdajatelju. Posoditi enemu je bolj tvegano kot posoditi večim, kajti verjetnost, da nihče ne bo vrnil dolga, je majhna. Še posebej, če so izdajatelji obveznic država, državne ustanove, finančne institucije ipd.

Kakorkoli že, obvezniški sklad ima v svojem portfelju vsaj 80 % obveznic. Kot se med seboj lahko močno razlikujejo obveznice, se razlikujejo tudi obvezniški vzajemni skladi. Največji razliki med obveznicami sta datum dospelja, kdaj bo dolžnik vrnil denar, in način izplačila dolga. Obvezniški vzajemni skladi se razlikujejo predvsem po tem, katero skupino obveznic se največ kupuje. To se vidi že po imenu, na primer sklad kratkoročnih obveznic (angl. Short-term) z dospelostjo v naslednjih dveh do treh letih, sklad srednjeročnih obveznic (angl. Intermediate-term) z dospelostjo med 3 in 10 letih in sklad dolgoročnih obveznic (angl. Long-term) z dospelostjo po več kot desetih letih.

Obvezniški skladi so zelo uporabni za izplačevanje rente in v primeru, ko niste pripravljeni sprejemati višjega tveganja delniških skladov, ker morda želite izplačati denar prej kot v treh letih.

Mešani in uravnoteženi vzajemni sklad

Ime izda vse. V mešanem vzajemnem skladu se nahajajo tako delnice kot tudi obveznice. Če je razmerje med njimi približno 50:50 govorimo o uravnoteženem skladu. V običajni mešani vzajemni sklad redko vsebuje več kot 65 % kateregakoli vrednostnega papirja. Gre za sklade, ki so manj tvegani, a dolgoročno tudi manj donosni kot delniški.

V času padanja borznih tečajev bolje držijo vrednost kot delniški vzajemci, medtem ko v času rasti, rastejo počasneje. Primerni so za vlagatelje, ki imajo radi preprosto vlaganje v vzajemne sklade, in za vlagatelje, ki se ne morejo dokončno odločiti za obvezniško ali delniško strategijo.

Indeksni sklad

Indeksne sklade v glavnem upravlja računalnik, saj naj bi posnemal izbrani borzni indeks, kot je na primer Standard & Poor's 500 ali katerikoli drug.

V dolgem obdobju, deset let in več, indeksni skladi v donosnosti za tri četrтинke odstotne točke prekašajo klasične vzajemce. Vprašali boste, kako je mogoče, da računalniško ponavljanje premaga velikanske ekipe analitikov in upravljalcev. Razlog se skriva v nizkih stroških poslovanja indeksnega sklada, saj je računalniški sistem dolgoročno najcenejši upravljalec. Povprečni ameriški delniški sklad ima 1,3 % upravljalško provizijo, zato ima indeksni sklad s samo 0,2 % letno provizijo 1,1 odstotne točke boljši rezultat.

Naslednji razlog se nahaja v dejstvu, da načeloma ne morete imeti slabšega rezultata od indeksa, razen zaradi slabega upravljanja in seveda stroškov. Pomembno pa je, da indeksni skladi trgujejo manj od običajnih vzajemcev in vzdržujejo zelo stabilno strukturo portfelja.

Indeksni skladi res izgledajo dolgočasni, saj sledijo indeksu, vendar morate vedeti, da prav vsi upravljalci želijo premagati »dolgočasneža«. Le redkim dejansko uspe.

Panožni skladi

Vlagajo v izbrano panogo, kot so na primer bančništvo, telekomunikacije, energetika, avtomobilsko industrijo in druge.

Poleg višjih stroškov takega sklada je vprašljiva tudi osnovna zahteva po razpršitvi sredstev sklada, ki je upravljalca, če vlaga zgolj v eno panogo, nikakor ne more zagotoviti.

Posebno poglavje so **družbeno odgovorni skladi**, pri katerih obstaja osnovni problem v razumevanju, kaj se zdi vlagatelju družbeno odgovorno in kaj upravljalcu. Naslednji se skriva v možnosti, da kljub enakemu razumevanju družbene odgovornosti, recimo, da sklad ne vlaga v tobačno industrijo, lahko na drugi strani mirno investira v trgovca, ki prodaja ogromne količine tobačnih izdelkov.

Sklad skladov

Zaradi velikega zanimanja vlagateljev, ki želijo vlagati v več različnih skladov, so se upravljalci odzvali s skladi skladov. Ta oblika vzajemnega sklada omogoča preprosto vplačilo v sklad skladov in razpršeno naložbo.

Vendar niso vsi skladi skladov dobri za vlagatelje. Problem sklada skladov se nahaja v stroških naložbe, saj se le-ti lahko podvojijo, če upravljalca investira v stroškovno neučinkovite sklade. Zato ni presenetljivo, da veliko takih skladov bistveno zaostaja za indeksnimi skladi ali ETF-ji.

Ob dolgoročni 10 % letni donosnosti delnic, po plačilu na primer 3 % ali 4 % odstotnih letnih stroškov (brez morebitnih vstopnih provizij v sklad), le-ti vzamejo 30 % do 40 % vašega donosa. Zato se temeljito prepričajte, kam sklad skladov vlaga.

ETF (angl. exchange-traded fund)

Novejšo obliko indeksnih skladov, za katere je značilno, da kotirajo na borzi v obliki delnic in da jih imetnik običajno ne more unovčiti (v denar) pri družbi za upravljanje, včasih imenujemo tudi indeksne delnice.

Izbira vzajemnega sklada

Izbira sklada je odvisna od različnih dejavnikov. Tipičen vlagatelj se odloča predvsem na podlagi preteklih donosov sklada in znanega dejstva, da obrestne mere v banki ne prinesejo veliko. Vendar to ne zadošča. Pred odločitvijo si odgovorite na nekaj vprašanj (povzeto po www.vzajemci.com):

- Kateri cilj želite doseči z vlaganjem v vzajemne sklade?
- Za kakšno obdobje želite investirati svoja sredstva oz. v kolikšnem času želite doseči svoj cilj?
- Kolikšnemu tveganju ste se pripravljene izpostaviti?
- Kolikšen delež likvidnih sredstev predstavlja predvidena naložba?
- Koliko izkušenj že imate z vlaganjem na borznem trgu?
- Kje imate trenutno razporejene svoje naložbe?
- Koliko ste stari?
- Kakšne so vaše zaposlitvene razmere?
- V kateri dohodninski razred ste uvrščeni oz. kolikšni so vaši letni prihodki?
- Kakšne so vaše trenutne in prihodnje finančne potrebe?
- Ali še posebej zaupate kateremu od upravljalcev vzajemnih skladov?

Na podlagi zbranih odgovorov se boste lažje odločili za najbolj primeren vzajemni sklad.

Da bo odločitev pri izbiri sklada pravilna, upoštevajte svojo življenjsko situacijo, svoj odnos do tveganja, naložbene cilje in potrebe.

Veliko vlagateljev se za konkreten vzajemni sklad odloči zgolj na osnovi preteklih donosov. Ker so podatki o dnevem, mesečnem in letnem donosu najhitreje dostopni, je ta način izbire razumljiv. Verjetnost da bomo na tej podlagi izbrali primeren vzajemni sklad, pa je zelo nizka. Pomembni so vsaj še podatki o našem odnosu do tveganja, naložbeni politiki vzajemnega sklada, o katerem razmišljamo, o upravljalcu sklada in o stroških pristopa ter upravljanja.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so vzajemni skladi primerni.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Vrednost sklada je v kratkem roku lahko nižja od tiste, pri kateri ste vplačali.
Dolgoročno varčevanje	DA	So zelo dobra izbira naložbe za dolgoročno varčevanje.
Pokojnina	DA	Ker je pokojnina dolgoročen cilj, so vzajemci tudi zaradi nizkih stroškov in davčne obremenitve zelo primerni.
Varčevanje za otroke	DA	Ko gre za varčevanje za otrokovo prihodnost so primerni.
Varnostna rezerva	NE/DA (razen obvezniških)	Varnostna rezerva je kratkoročni cilj, zato vrednost sredstev ne sme nihati.
Zavarovanje	NE	Vzajemci niso oblika zavarovanja
Likvidnost		Visoka, ker lahko zahtevate izplačilo sredstev brez dodatnih stroškov kadar koli.

Borzni posredniki
 Posredniki pri trženju enot vzajemnih skladov
 Premoženjski svetovalci
 Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
 Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

KLASIČNA MEŠANA POLICA IN RENTNO ZAVAROVANJE

Kaj je mešano življenjsko zavarovanje

Mešano življenjsko zavarovanje je zavarovanje in varčevanje hkrati. To pomeni, da se s sklenitvijo zavarovalne police obvežete, da boste v izbranem časovnem obdobju plačevali dogovorjeno zavarovalno premijo. Del premije je namenjen pokrivanju rizika za primer smrti, del premije pa se varčuje skladno s predpisano naložbeno politiko zavarovalnice. Ob izteku zavarovalne dobe (doživetju) vam zavarovalnica izplača pogodbeno zavarovalno vsoto in dobiček, ustvarjen z upravljanjem sredstev življenjskih zavarovanj. V primeru smrti zavarovane osebe pred iztekom zavarovalne dobe pa zavarovalnica izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto za primer smrti in do takrat ustvarjeni dobiček tisti osebi, ki jo je zavarovalec določil v svoji zavarovalni polici (upravičencu).

Na isti polici lahko sklenete dodatno nezgodno zavarovanje, ki običajno krije riziko nezgodne smrti, invalidnosti, dnevnega nadomestila in bolnišničnih dni.

Kaj vam KMZ ponuja

Klasično mešano zavarovanje ponuja predvsem zavarovanje in varčevanje z zjamčenim izplačilom zavarovalne vsote in možnim pripisom dobičkov. Varčevanje na teh policah je povezano s konservativno naložbeno politiko po 128. členu Zakona o zavarovalništvu. To pomeni, da je zavarovalnica omejena pri naložbah, zato so privarčevana sredstva v primerjavi z naložbenimi policami bistveno nižja. Zavarovalnica tudi ne razkriva, kakšne dobičke je ustvarila z vašimi sredstvi, zato je tako zavarovanje v varčevalnem smislu nepregledno. Zavarovalnica vam lahko pripisuje dobičke, lahko pa tudi ne. O tem se odločijo v zavarovalnici, medtem ko naprimer na naložbenih policah morajo pripisati dobičke, ki jih ustvari izbrani vzajemni sklad.

Kako izberete klasično ali rentno polico.

1. Določite ustrezno višino zavarovalne vsote.
2. Preverite, katera zavarovalnica vam ponuja najnižjo premijo za ustrezno zavarovalno vsoto.
3. Preglejte primerjavo življenjskih zavarovanj v poglavju o ustreznih zavarovanjih.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje je klasično mešano zavarovanje primerno.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Zaradi stroškov zavarovanja odkup sredstev ni možen.
Dolgoročno varčevanje	DA	Če potrebujete zavarovanje z nizkimi donosi, vendar z jamčenim izplačilom zavarovalne vsote.
Pokojnina	DA	Za dodatno pokojnino so primernejše druge oblike varčevanja.
Varčevanje za otroke	NE	
Varnostna rezerva	NE	
Zavarovanje	DA	Osnovni namen teh polic je zavarovanje za primer smrti in varčevanje z jamčenim izplačilom zavarovalne vsote.
Likvidnost		Slaba/Nizka, ker brez kazni ne morete do denarja, preden izteče pogodbeni rok

Zavarovalni zastopniki
Zavarovalni posredniki
Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

KAJ JE NALOŽBENO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

Naložbena polica je oblika življenjskega zavarovanja, pri kateri poleg zavarovanja za primer smrti varčujete v izbranih vzajemnih skladih. Z varčevalnim delom zavarovalne premije vstopite na trg kapitala, s tem prevzimate naložbeno tveganje in dobite možnost doseganja višjih donosov in posledično tudi višjega privarčevanega zneska ob izteku zavarovanja.

Ob začetku zavarovanja se določi zjamčena zavarovalna vsota za primer smrti, ki jo med trajanjem zavarovanja lahko spreminjate. To pomeni, da vam zavarovalnica v primeru smrti izplača vsaj zjamčeno zavarovalno vsoto, tudi če je vrednost premoženja na investicijskem računu nižja. V primeru smrti, ko je vrednost premoženja na investicijskem računu višja od zjamčene zavarovalne vsote, pa zavarovalnica upravičencu izplača vsa sredstva na računu.

Na polici lahko izbirate med različnimi vzajemci z različno naložbeno strategijo. Zavarovalnice ponujajo umirjene obvezniške, zmerno tvegane mešane in dinamične delniške vzajemce. Lahko se odločite za varčevanje v več vzajemcih hkrati ali pa med trajanjem zavarovanja prenesete sredstva iz enega vzajemca v drugega, vezanega na naložbeno polico. Naložbena polica je primerna oblika življenjskega zavarovanja in varčevanja za tiste, ki poznajo delovanje kapitalskega trga in so pripravljeni na nihanje vrednosti premoženja, povezanega z varčevanjem v vzajemcih.

Kaj vam naložbena polica ponuja

Naložbene police so bistveno bolj prilagodljiva in donosna oblika življenjskega zavarovanja. V času trajanja zavarovanja lahko spreminjate višino zavarovalne vsote za primer smrti, lahko zamenjate izbrani vzajemni sklad in večkrat spremenite višino mesečne premije. Dodatna kakovost naložbenih polic je v možnosti predčasnega odkupa sredstev.

Kako izberete naložbeno polico?

1. Določite ustrezno zavarovalno vsoto.
2. Preverite, katera zavarovalnica vam ponuja najnižjo premijo za ustrezno zavarovalno vsoto.
3. Izberite primeren vzajemni sklad (glej Kako izbrati vzajemni sklad).
4. Izberite polico, ki ponuja najnižjo premijo in na kateri lahko izberete zeleni vzajemni sklad.
5. Preglejte primerjavo življenjskih zavarovanj v poglavju o ustreznih zavarovanjih

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje je naložbena polica primerna.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Zaradi stroškov zavarovanja odkup sredstev ni možen.
Dolgoročno varčevanje	DA	Možnost doseganja višjih donosov ob življenjskem zavarovanju.
Pokojnina	DA	Če potrebujete zavarovanje in želite hkrati rešiti vprašanje dodatne pokojnine
Varčevanje za otroke	NE	
Varnostna rezerva	NE	
Zavarovanje	DA	Osnovni namen teh polic je zavarovanje za primer smrti in dolgoročno varčevanje ob možnih višjih donosih s prevzemom naložbenega tveganja
Likvidnost		Do treh let slaba, potem pa je možen odkup sredstev.

Zavarovalni zastopniki, Zavarovalni posredniki, Premoženjski svetovalci, Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe. Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

RIZIKO POLICA

Kaj je riziko polica

Riziko življenjsko zavarovanje je zavarovanje, pri katerem se zavarujete le za primer smrti. V primeru smrti v času trajanja zavarovanja se upravičencu izplača dogovorjena zavarovalna vsota. V primeru doživetja zavarovalnica nima nobenih obveznosti do zavarovanca.

Premija oziroma cena zavarovanja je odvisna od višine zavarovalne vsote, dobe zavarovanja, vaše starosti in trenutnega zdravstvenega stanja.

Mati se želi zavarovati za primer smrti v višini 50.000 EUR (zavarovalna vsota) za obdobje 12 let. Mesečna premija za žensko starosti 31 let znaša približno 15 EUR. V primeru smrti dobijo upravičenci izplačanih 50.000 EUR v primeru, da v 12 letih, zavarovanka ne umre (ob doživetju), ni upravičena do izplačil. Na naložbeni polici bi mesečna premija za isto zavarovalno vsoto 50.000 EUR znašala 347 EUR, res pa bi ob doživetju pri 11 % letni donosnosti privarčevala 77.000 EUR.

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje je riziko polica primerna.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Ne vsebuje varčevalne komponente
Dolgoročno varčevanje	NE	Ne vsebuje varčevalne komponente
Pokojnina	NE	Ne vsebuje varčevalne komponente
Varčevanje za otroke	NE	Ne vsebuje varčevalne komponente
Varnostna rezerva	NE	Ne vsebuje varčevalne komponente
Zavarovanje	DA	Osnovni namen teh polic je zavarovanje za primer smrti za zavarovalne vsote ob nizki premiji
Likvidnost		Je ni, ker ne vsebuje varčevalne komponente.

Zavarovalni zastopniki
Zavarovalni posredniki
Premoženjski svetovalci
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

HEDGE SKLADI (povzeto po www.vzajemci.com)

Značilnosti Hedge skladov

Hedge skladi so po svoji obliki podobni vzajemnim skladom. Zanje je značilno, da niso posebej regulirani in nadzirani s strani državnih agencij. Pri upravljanju premoženja uporabljajo poleg osnovnih predvsem bolj tvegane načine trgovanja, sredstva pa vlagajo v delnice in obveznice pa tudi v izvedene finančne instrumente. Zato so se tečaji hedge skladov v zadnjih nekaj letih rasli, medtem ko so tečaji vzajemnih skladov padali.

V svetu obstaja mnogo vrst hedge skladov, skupne pa so jim naslednje značilnosti:

- da uporabljajo tvegane trgovalne tehnike, povezane s finančnim vzvodjem, ki upravljavcem vzajemnih skladov niso dovoljene (npr. t.i. short selling - upravljalec si izposodi vrednostni papir in ga nato proda v upanju, da bo cena padla in ga bo lahko nazaj kupil ceneje, ter vrnil lastniku);
- da lahko vlagajo v mnoge izvedene finančne instrumente, v katere vzajemni skladi ne morejo
- da je njihovo poslovanje nepregledno, saj svojih vlagateljev večinoma ne obveščajo o tem, kako so njihova sredstva naložena;
- da je njihovo gibanje pogosto nekorelirano z gibanji delniških trgov;
- da so vloge v njih bistveno manj likvidne kot vloge v vzajemnih skladih;
- da upravljavci vlagateljem zaračunavajo precej višje stroške kot za vzajemne sklade.

Primerjava značilnosti

Lastnost	Vzajemni sklad	Hedge sklad
Ali lahko uporabljajo tvegane trgovalne tehnike?	V glavnem ne	Da
Ali lahko vlagajo v vse izvedene finančne instrumente?	Ne	Da
Ali je njihovo poslovanje pregledno za vlagatelje?	Da	Ne
Ali so pod nadzorom državnih institucij?	Da	V glavnem ne
Ali lahko dosegajo dobičke tudi v času padajočih trendov na delniških in obvezniških trgih?	V glavnem ne	Da
Ali so vloge vlagateljev likvidne?	Da	V glavnem ne

Kakšni so stroški, ki jih upravljavci zaračunavajo vlagateljem?	Nižji	Višji
Kakšen je minimalni začetni vložek?	Nizek	Ponavadi visok
Ali so namenjeni širokemu trgu (množičen produkt)?	Da	Ne

Vir:www.vzajemci.com

Kljub temu, da obstajajo že nekaj desetletij, se je o njih več začelo pisati v letu 1998, ko je hedge sklad Long-Term Capital Management (LTCM) izgubil velikanske zneske denarja in zaradi izpostavljenosti velikih ameriških bank ogrožil celotni bančni sistem, kar je nazorno opisal Roger Lowenstein v svoji znameniti knjigi *When Genius Failed*. Pred kratkim je tudi sloviti investor Warren Buffett posvaril pred nevarnostjo izvedenih papirjev, ki jih imenuje tudi za 'orožje za množično uničevanje'.

Skratka, hedge skladi so nekaj povsem drugega kot vzajemci. Kljub temu, da so vstopni minimumi sedaj ponekod znižani že na nekaj tisoč evrov, za povprečnega malega vlagatelja, kakršnih je med varčevalci v vzajemne sklade največ, hedge skladi zaradi svoje tveganosti niso primerni.

Če vas skuša kdo prepričati, da so hedge skladi v splošnem bolj varni od vzajemnih skladov, mu ne verjemite (čeprav je tako trditev dejansko že bilo zaslediti v celo v dnevnem časopisju), kajti:

- pri uporabi izvedenih instrumentov so potencialne izgube lahko bistveno višje od njihove nabavne vrednosti
- pri mnogih eksotičnih vrednostnih papirjih njihova nelikvidnost prinaša dodatno tveganje, da se jih upravljavec ne bo uspel pravočasno in po sprejemljivih cenah znebiti
- vrednotenje takega sklada običajno ne poteka po transparentni metodologiji in ni pod zunanjim nadzorom

V preglednici prikazujem za katere osnovne varčevalne cilje so hedge skladi primerni.

Cilj	Ali je primeren	Komentar
Kratkoročno varčevanje	NE	Zaradi nepredvidljivosti gibanja vrednosti in stroškov naložbe
Dolgoročno varčevanje	DA	Primerni so kot dodatna možnost pri varčevanju, vendar ne več kot v 20 % deležu portfelja.
Pokojnina	NE	
Varčevanje za otroke	NE	
Varnostna rezerva	NE	
Zavarovanje	DA	Primerni so za zavarovanje pred izpadom dobička, vendar morate izbrati previdno.
Likvidnost		Omejena

Borzni posredniki
Upravljavci premoženja
Finančni svetovalci

Konflikt interesov

Svetujejo zato, da prodajo naložbo iz svoje ponudbe.
Zato ni nujno, da je nasvet kvaliteten in za vas najboljši.

OBDAVČITEV ZASLUŽKOV IN NALOŽB

Dohodninski zakon (ZDoh-1, ur. l. RS št. 54/2004), ki je stopil v veljavo s 1.1.2005, je prinesel spremembe, ki se dotaknejo vsakega.

Spremembe so razburile strokovno in širšo javnost do te mere, da vlada napoveduje reformo te davčne reforme. Da bi vedeli kaj vas čaka, sem pripravil kratek pregled sprememb po področjih, ki so najbolj zanimiva in najpogostejša. Vendar se v tem trenutku pripravlja sprememba davčne zakonodaje. Žal o predlaganih spremembah ne morem pisati dokler uradno ne stopijo v veljavo.

Preden pa opišem spremembe po posameznih področjih omenjam spremembo, ki je bila premalo izpostavljena. Namreč, po starem zakonu ste bili obdavčeni le za področja in vsebine, določene v zakonu. Nov zakon pa obdavčuje vse, razen tistega kar zakon posebej opredeljuje kot olajšavo.

AVTORSKI HONORARJI (povzeto po Obvestilu izplačevalcev avtorskih honorarjev, ASS, december 2004)

Novi zakon o dohodnini avtorskih honorarjev ne ukinja, kot je bilo slišati na ulici, temveč predvideva zgolj njihovo drugačno in strožjo obdavčitev. Avtorski honorar, s čemer je mišljeno plačilo fizični osebi za stvaritev oziroma uporabo avtorskega dela, pa bo v vseh oblikah še naprej manj obremenjen z dajatvami kot drugi primerljivi dohodki fizičnih oseb.

Glavna novost je v znižanju normiranih stroškov, s starih 40 % na novih 10 % oziroma 25 % bruto honorarja. V praksi bodo pri plačevanju avtorskih honorarjev, od predpisanih šestih, v praksi najpogostejši trije dohodninski režimi:

1. aktivni dohodek za stvaritev avtorskega dela iz odvisnega pogodbenega razmerja (26/2 člen ZDoh-1) s priznanimi 10 % normiranimi stroški;
Primer: honorarno delo preko avtorske pogodbe
2. pasivni dohodek iz prenosa materialne avtorske pravice (68. člen ZDoh-1) s priznanimi 10 % normiranimi stroški;
Primer: honorar za ponatis knjige
3. aktivni dohodek iz opravljanja trajne dejavnosti poklicnih ustvarjalcev (33. člen ZDoh-1) z dvema podrežimoma:
  - z ugotavljanjem dobička po dejanskih prihodkih in odhodkih (35/1,2 člen ZDoh-1); **Primer: honorarji samozaposlenih v kulturi in zasebnih raziskovalcev z več kot 3,9 mio letnih prihodkov**
  - z uveljavljanjem 25 % normiranih stroškov (35/3,4 člen ZDoh-1); **Primer: honorarji samozaposlenih v kulturi in zasebnih raziskovalcev z manj kot 3,9 mio letnih prihodkov**

Študentsko delo (povzeto po www.kanalmladih.com)

Od 01. 01. 2005 dalje se bo od vsakega študentskega honorarja, ne

glede na njegovo višino, plačala akontacija dohodnine in sicer po dveh stopnjah, kot je razvidno iz tabele:

Študentov honorar	Stopnja akontacije dohodnine
do vključno 74.000,00 SIT	12,5 %
74.001,00 SIT in več	25 %

Dodatno pa še:

1. Vsi dijaki in študenti, ki bodo delali preko napotnic študentskih servisov, bodo morali do konca marca 2006 oddati dohodninsko napoved za leto 2005.
2. Letno olajšavo za študente, ki znaša 1.200.000,00 SIT, bo mogoče uveljavljati le, če bodo izpolnjeni naslednji pogoji:
  - obdavčljiv letni dohodek študenta ne bo presegel 1.600.000,00 SIT;
  - olajšava velja do dopolnjenega 26. leta starosti (obstaja izjema);
3. Splošna olajšava bo znašala 591.900 SIT (v letu 2005 pa 564.000 SIT) in se lahko uveljavlja samo enkrat. V primeru, da bo eden od staršev v svoji napovedi dohodnine prijavil svojega otroka, študenta, kot vzdrževanega družinskega člana, študent v svoji napovedi dohodnine splošne olajšave ne bo mogel uveljavljati in obratno;

Dohodki iz vzajemnih skladov (povzeto po www.vzajemci.com)

Zakon uveljavlja spremembe obdavčitve dohodka iz vzajemnih skladov, ki so zelo pomembne pri presoji smiselnosti vlaganja v vzajemne sklade. Če je bila obdavčitev v preteklosti jasna in ugodna, je nova obdavčitev vsaj bistveno bolj komplicirana, saj je se ugotavlja iz štirih različnih virov dohodka vzajemnega sklada:

- obresti
- dividend
- kapitalskih dobičkov in
- drugih prihodkov

Zaradi različnih sestavin dobička, je dejanska obdavčitev vzajemnih skladov različna. Spremembe so poslabšale predvsem položaj obvezniških vzajemcev za večje dolgoročne vlagatelje.

Obdavčitev je po novem odvisna od:

- tega, v kateri sklad ste vlagali (kvalificiran, nekvalificiran);
- vašega dohodninskega razreda;

- obdobja, ko ste imeli točke v lasti;
- tega, kako je vaš sklad dosegal prirast točke v tem obdobju (katere sestavine so k rasti prispevale in v kakšnem deležu).

Dohodki iz življenjskih zavarovanj (povzeto po www.zavarujte.si)

Po novem Zakonu o dohodnini je obdavčena razlika med izplačilom zavarovalne vsote (ali odkupne vrednosti) ter vplačanimi zavarovalnimi premijami. Oprostitev obdavčitve je predvidena v naslednjih primerih:

1. dohodka iz življenjskega zavarovanja, ki je sklenjeno za primer smrti in se dohodek izplača zaradi smrti osebe;
2. dohodka iz življenjskega zavarovanja, pri katerem:
  - nastane pravica zahtevati izplačilo zavarovalne vsote po preteku desetih let od dneva sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju,
  - sta sklenitelj zavarovanja in upravičenec do zavarovalne vsote ena in ista oseba, in
  - ni podana zahteva za izplačilo odkupne vrednosti police življenjskega zavarovanja pred potekom roka iz prve alineje te točke.

Dohodki iz obresti

Obresti se všttevajo v davčno osnovo, zmanjšane za neobdavčeni del 300.000 SIT. Dosežene obresti v posameznem letu se seštevajo (od vseh bančnih vlog v slovenskih bankah, tržnih dolžniških vrednostnih papirjev, kvalificiranih vzajemnih skladov). Če je vse skupaj manjše od kvote 300.000 SIT, so obresti neobdavčene.

Obresti se obdavčujejo postopno. To pomeni, da v prvih štirih letih v davčno osnovo ne gre celoten znesek nad neobdavčenim delom 300.000 SIT, pač pa le 10% tega zneska v letu 2005, 25% v letu 2006, 40% v letu 2007, 75% v letu 2008.

KAM PO NASVET

KAKO IZBRATI FINANČNEGA SVETOVALCA

Uf, pri iskanju igle v senu vam želim veliko sreče. Vendar ne obupajte na začetku, saj v Sloveniji še ni veliko pravih finančnih svetovalcev. Je pa veliko samooklicanih, ki si tega naziva ne zaslužijo in ga uporabljajo, da bi vas zavedli. Priporočilo znanca, ki ima dobre izkušnje, ali združenja svetovalcev sta dobri izhodiščni točki, na katerih lahko začnete z iskanjem.

Priporočilo znancev

Ko me kdo vpraša, ali poznam dobrega vodovodarja, mu z veseljem povem za tistega, ki pri meni res dobro opravi delo. S finančnimi svetovalci pa je enako. Če poznate dobrega, ga z veseljem priporočite.

Najboljši svetovalci gradijo svoj posel na dolgi rok, v glavnem od ust do ust. Zadovoljna stranka je za njih najboljša in najcenejša reklama.

Vendar pa priporočila ne gre vedno vzeti za suho zlato. Pri tem sploh ni pomembno, kdo vam je priporočil svetovalca. Preden se odločite za svetovalca, ga temeljito izprašajte. Pri tem si pomagajte z vprašanji v nadaljevanju. Svetovalcu po priporočilu ne gre slepo zaupati predvsem iz dveh razlogov. Prav lahko se zgodi, da oseba, ki svetovalca priporoča, ne ve ničesar o financah in izbiri dobrega svetovalca. Lahko pa je oseba dobila od svetovalca dober nasvet o svoji specifični situaciji; vi pa lahko ugotovite, da je finančni svetovalec za vaše situacije popolnoma neustrezen.

Priporočila lahko dajo odvetniki, računovodje, brokerji in drugi posredniki, ki, čisto mogoče, dobijo odstotek od realiziranega posla.

Združenja svetovalcev

V Sloveniji obstajata dve združenji, prek katerih lahko pridete do informacij o finančnih svetovalcih. Ko boste iskali svetovalca preko združenj, preverite, ali so za svoje delo plačani iz provizije pri prodaji finančnih produktov ali delajo na urno postavko.

Združenje finančnih svetovalcev Slovenije

Združuje vse finančne svetovalce. V tem združenju so strokovnjaki, ki se v glavnem ukvarjajo s podjetniškimi financami, in strokovnjaki, zaposleni v finančni industriji.

Združenje družb za upravljanje

To združenje vodi register oseb, ki so uspešno opravile izpite za trženje točk vzajemnih skladov.

Slovensko zavarovalno združenje

To združenje vodi register oseb, ki so uspešno opravile izpite za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja in posredovanja.

Inštitut za osebne finance

Že ime pove, da gre za organizacijo, ki skrbi za strokovno združenje finančnih svetovalcev, ki se ukvarjajo z osebnimi financami, in skrbi za finančno osveščanje in zaščito potrošnikov. Na spletnih straneh www.siof.org najdete register finančnih svetovalcev, z njihovimi izkušnjami in opisom načina dela.

Kako lahko prepoznate namene in način dela finančnega svetovalca

Način, kako pridete v stik s finančnim svetovalcem, pove veliko o njegovem načinu dela. Pazite se finančnih svetovalcev, ki:

- **vas pokličejo domov**

Veliko ljudi je vedno bolj jeznih zaradi klicev raznih finančnih svetovalcev in ustanov, ki kličejo številke iz telefonskega imenika, seveda brez predhodne najave. V svetu je to najbolj neučinkovita prodajna tehnika, ki lahko klicatelja, na primer v ZDA, pripelje celo do sodišča za majhne zahtevke.

- **organizirajo brezplačne seminarje**

Tukaj v praksi vidite, kaj pomeni pregovor malo denarja, malo muzike. Ker nič ne plačate, predavatelji pa tudi niso honorirani. Zato so to čiste prodajne priložnosti, na katerih želijo predavatelji zbuditi vaše apetite, sebe pa promovirati kot strokovnjake, ki vašim apetitom - željam tudi ustreže.

Tudi če predavanja organiza delodajalec ali sindikat niste na varnem. Prevečkrat se s predavateljem dogovorijo, ker predavanje ponuja brezplačno. Ob tem ni nujno da preverijo njihove reference in namene.

KAKO PREVERITI FINANČNEGA SVETOVALCA

Ne najemite finančnega svetovalca, dokler ne preberete priročnika do konca. Kako bi sicer, brez osnovnega finančnega znanja, ocenili, ali je svetovallec, ki ga sprašujete kompetenten ali ne.

Verjetno se zavedate, da se z najetjem finančnega svetovalca izpostavite. Poleg neposrednega stroška se namreč svetovalcu zaupate. Stroški in kvaliteta storitve finančnega svetovalca praviloma naraščajo z vašim znanjem in izkušnjami.

Preden se odločite, pa zastavite finančnemu svetovalcu naslednje vprašanja:

Kolikšen odstotek vaših prihodkov predstavljajo prihodki od plačila svetovalnine stranke in kolikšen odstotek od prodaje finančnih produktov?

To vprašanje zastavite najprej, ker si z njim lahko prihranite vsa naslednja. Pravilen odgovor je 100 % od svetovanj. Karkoli manj pomeni, da govorite s prodajalcem finančnih produktov, čigar interes je, da predlaga naložbene možnosti od katerih dobi provizijo.

Vendar pa mnogi svetovalci ne povejo resnice. Zato nadaljujte z vprašanji.

Kolikšen odstotek vaših prihodkov predstavljajo prihodki od upravljanja premoženja in kolikšen odstotek predstavljajo prihodki od svetovanj na uro?

Odgovor na to vprašanje vam bo odkril, ali vas bo svetovallec prej ali slej začel napeljevati na idejo, da vam zna zelo dobro upravljati premoženje. Seveda za primeren odstotek.

Če želite upravljalca, lahko najboljše, po zmerni ceni, najamete skozi naložbo v vzajemni sklad. Če imate veliko denarja, pa za upravljanje najemite priznanega upravljalca.

Koliko računate na uro?

Cene finančnega svetovanja so različne, vendar je najpogostejša približno 50 evrov na uro. To je urna tarifa, s katero se postavljajo svetovalci, ki so vam jo pripravljene oprostiti, če nakup finančnih produktov opravite preko njih.

Menim, da lahko zelo dobrega finančnega svetovalca najamete za vsaj 100 evrov na uro. Ker za vas porabi veliko časa, znanja in energije, od take urne postavke ne obogati na vaših plečih. Res je, poslovanje samo je drago, vendar zato ni nobene potrebe, da bi finančnim svetovalcem plačevali več sto evrov na uro. Razen če ste izjemno premožni in želite svetovalca z izključno vam enako klientelo. Nekateri finančni svetovalci pa namenoma postavijo visoko urno postavko, ker si v resnici sploh ne želijo svetovanj na uro.

Ali ponujate tudi davčno in pravno svetovanje?

Vsako področje zase je zelo obširno, verjetnost, da v eni osebi združite vsa tri, pa zelo majhna.

Obstajajo pa izjeme. Predvsem svetovalne družbe, ki si lahko privoščijo specialista za posamezno področje. Kljub vsemu pa mora imeti finančni svetovallec osnovna znanja prava in davčne zakonodaje.

Kakšna je vaša izobrazba in kakšne delovne izkušnje vas kvalificirajo za finančnega svetovalca?

Pravega odgovora na to vprašanje ni. Finančni svetovallec naj bi imel izkušnje na finančnem področju. Nekateri zahtevajo svetovalca s petimi ali desetimi leti delovnih izkušenj, vendar doba ni merilo svetovalčeve kvalitete. A nenazdnje, kako bi svetovalci preživeli, če prvih pet let ne bi mogli zaračunavati. Dober svetovallec mora tudi dobro obvladati številke, govoriti preprost (razumljiv) jezik in imeti dobre komunikacijske sposobnosti.

Izobrazba je kot hrana. Če je je premalo ste lačni, če jo je preveč, se počutite natrpno in neprijetno. Tudi visoko zveneči nazivi sami po sebi ne povedo, da gre za etičnega svetovalca, ki vam ne bo pod krinko imena prodajal finančnih produktov.

Ste kdaj prodajali deleže v podjetjih, termenske pogodbe, opcije ali instrumente blagovne borze?

Odgovor se mora glasiti: »Seveda ne!« Govor je v glavnem o izvedenih finančnih instrumentih, ki predstavljajo za posameznika zelo veliko tveganje, na drugi strani pa so potencialni zaslužki res izjemno veliki in

mamljivi. Vendar take instrumente uporabljajo finančne institucije, posameznikom pa se ponudijo v redkih primerih.

Ali imate zavarovano odgovornost?

Morda bo kateri od svetovalcev pomislil, da »težite« in ste problematična stranka. Morda celo pomisli, da ga želite kasneje tožiti. Vendar se napake dogajajo, zato pa obstajajo zavarovanja. Če svetovalec nima zavarovane odgovornosti, potem ni opravil domače naloge. Ni se zavaroval pred rizikom. Vodovodarja, ki nima sklenjenega ustreznega zavarovanja, s katerim bi poplačal morebitne napake in škodo, ne bi spustil v stanovanje. Brez dovolj visokega zavarovanja pa tudi finančnega svetovalca ne bi najel.

Ali lahko pokažete reference strank s potrebami, ki so podobne mojim?

Vzemite si čas in povprašajte stranke finančnega svetovalca. Vprašajte jih, kaj je svetovalec naredil za njih.

Nekateri svetovalci ponujajo brezplačno »uvodno« svetovanje. Če svetovalec na tem sestanku dovoli, da se prepričate o njegovem ozadju in referencah in se tako počutite bolje, potem je v redu. Velikokrat pa se izkaže, da vas z brezplačnim svetovanjem le privabijo in izkoristijo svetovanje za prodajo finančnih produktov.

Če svetovalec ne ponuja brezplačnih svetovanj, je to dober znak. Svetovalci, ki so plačani na uro, si brezplačnega svetovanja enostavno ne morejo privoščiti. Pravzaprav ne želijo sprejeti ljudi, ki iščejo brezplačni nasvet. Običajno se lahko s njimi pogovorite po telefonu ali prek spleta oz. pošte pregledate njihove reference.

Ali mi boste dali izdelan finančni načrt in spisek finančnih produktov, ki jih lahko sam(a) sklenem?

To vprašanje je pomembno. Nekateri svetovalci oglašujejo, da jih lahko najamete na uro, vendar vam na svetovanju ne dajo konkretnih nasvetov in spiska primernih finančnih produktov. Nekateri pa vam zaračunajo dvojno. Najprej svetovalnino, da ne bi imeli občutka, da delate s prodajalcem, potem pa vam poskušajo prodati finančne produkte, od katerih dobijo provizijo.

Kako naj izvajam predlagani finančni načrt?

Najbolje je, da vam svetovalec ponudi možnost, da načrt izvajate sami ali da vam pomaga tudi pri sami izvedbi. Če spoznate, da načrt lahko izvajate sami, potem svetovalca za izvajanje ne potrebujete več.

V kolikor pa ocenite, da nimate časa, volje ali znanja, potem se v naprej dogovorite, da vam finančni svetovalec pri tem pomaga.

FINANČNI SVETOVALCI, NAČRTOVALCI

Finančni svetovalci so danes po lastni presoji vsi, ki nekaj vedo o finančnem trgu. Te moramo ločiti od pravih, visoko usposobljenih strokovnjakov s področja osebnih financ in načrtovanja osebnega premoženja. Ko potrebujete finančni nasvet, vam priporočam obisk slednjih. V Sloveniji je finančnih svetovalcev malo. Zaenkrat svoja znanja registrirajo in nadgrajujejo v sklopu Inštituta za osebne finance, www.siof.org, neodvisnega telesa za pospeševanje te dejavnosti in osveščanja javnosti o osebnih financah. Finančni svetovalec vam bo svojo storitev praviloma zaračunal, čeprav v Sloveniji še vedno velja prepričanje, da je tudi finančni svetovalec nagrajen s provizijo od posredovanih finančnih poslov. V takem primeru imajo finančni svetovalci sklenjen dogovor o posredovanju z več ponudniki enake storitve ali finančne naložbe.

PREMOŽENJSKI SVETOVALCI

Naziv premoženjskih svetovalcev so si naredili predvsem predstavniki svetovalnih podjetij, ki preko sistema mrežnega marketinga novačijo svoje sodelavce. Glavna značilnost premoženjskih svetovalcev je, da vam svoj »neodvisni« finančni nasvet ponujajo brezplačno in vam hkrati ponudijo »preverjeno« najboljše finančne naložbe. Kljub zvenečemu imenu, s katerim se tak svetovalec predstavi, vam svetujem dodatno poizvedovanje, saj se utegnejo brezplačni nasveti izkazati za zelo drage. Njihove informacije in produkti so običajno omejeni in usmerjeni v prodajo le teh.

ZAVAROVALNI ZASTOPNIKI

Slovenski zavarovalniški trg pozna pojem zavarovalnega posrednika in zavarovalnega zastopnika. Zavarovalni zastopnik deluje v interesu zavarovalnice. Zavarovalni zastopnik sicer lahko zastopa več zavarovalnic, vendar odgovornost za njegovo ravnanje nosi zavarovalnica. V praksi lahko pri zavarovalnem zastopniku sklenete zavarovanja več zavarovalnic, dobri zastopniki pa vas tudi seznanijo z riziki in najboljšo ponudbo. Zavarovalni zastopnik mora opraviti preizkuse znanja pri Slovenskem zavarovalnem združenju in pridobiti ustrezno dovoljenje pri Agenciji za zavarovalni nadzor (AZN).

ZAVAROVALNI POSREDNIKI

Zavarovalni posredniki, v nasprotju z zavarovalnimi zastopniki, zastopajo interese stranke. Pri tem vas morajo seznaniti z riziki, ki ste jim izpostavljeni, in z najvišjim kritjem, ki vam ga zavarovalnice ponujajo. To pomeni, da so vam za razliko od zastopnikov, dolžni predstaviti najboljšo ponudbo za vas. Vaša zaščita je s tem večja. Tudi zavarovalni posredniki morajo opraviti preizkuse znanja pri Slovenskem zavarovalnem združenju, ki so bolj zahtevni od preizkusov za zavarovalnega zastopnika pravtako pa morajo pridobiti dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor (AZN) za opravljanje dejavnosti zavarovalnega posredovanja.

BORZNI POSREDNIKI

Borzni posredniki za vas opravljajo nakupe in prodajo vrednostnih papirjev na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. V ta namen so vas dolžni seznaniti z vsemi pomembnimi dejstvi o posameznem papirju. Borzni posredniki opravijo preizkus znanja in imajo dovoljenje za opravljanje dejavnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP)

UPRAVLJAVCI PREMOŽENJA

Upravljalci premoženja so na nek način borzni posredniki, vendar je njihova primarna naloga upravljanje vašega premoženja. V ta namen posredujejo informacije svojih analitikov in skrbijo za optimalno upravljanje vašega premoženja, skladno z vašimi željami glede na želeno donosnost in tveganje. Upravljalci lahko delujejo v borzno posredniških hišah ali v družbah za upravljanje vzajemnih ali drugih skladov. Tudi upravljalci morajo opraviti preizkus znanja in imeti pridobljeno dovoljenje s strani Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP).

TRŽENJE TOČK VZAJEMNIH SKLADOV

Zaradi aktualnosti vzajemnih skladov in nujnosti omejitve oseb, ki so usposobljene za posredovanje točk vzajemnega sklada, je predpisan preizkus znanja in pridobitev dovoljenja ATVP za posredovanje točk vzajemnih skladov. Ker sta preizkus znanja in dovoljenje ATVP novost, lahko za zdaj dodam le to, da lahko brez skrbi pristopite k vzajemnim skladom tudi preko oseb, ki imajo opravljen izpit za boznega posrednika in imajo dovoljenje ATVP za posredovanje točk vzajemnih skladov.

POSREDNIKI BANČNIH STORITEV

Banke, kot finančni posredniki imajo v Sloveniji najdaljšo tradicijo. Kljub temu formalne oblike usposabljanja oziroma licenciranja posrednikov bančnih storitev ne poznamo. Razlog se najverjetneje nahaja v dejstvu, da banke same poskrbijo za kvalitetno usposabljanje svojih uslužbencev.

KALKULATORJI

MESEČNO VARČEVANJE

Kaj dobite, če mesečno varčujete 100 denarnih enot.

varčevalna doba	Dolgoročna povprečna letna donosnost				
	4%	6%	8%	10%	12%
1	1,222	1,233	1,243	1,254	1,265
2	2,493	2,539	2,586	2,634	2,681
3	3,814	3,924	4,037	4,151	4,267
4	5,189	5,392	5,603	5,820	6,044
5	6,618	6,949	7,294	7,656	8,034
6	8,104	8,598	9,121	9,676	10,263
7	9,650	10,347	11,095	11,897	12,759
8	11,258	12,200	13,225	14,341	15,555
9	12,931	14,165	15,527	17,029	18,686
10	14,670	16,247	18,012	19,986	22,193
11	16,478	18,455	20,697	23,239	26,121
12	18,359	20,795	23,596	26,817	30,520
13	20,315	23,275	26,727	30,753	35,447
14	22,350	25,904	30,109	35,082	40,965
15	24,466	28,691	33,761	39,844	47,146
16	26,666	31,645	37,705	45,083	54,068
17	28,955	34,777	41,965	50,845	61,821
18	31,335	38,096	46,565	57,184	70,504
19	33,810	41,614	51,534	64,156	80,229
20	36,384	45,344	56,900	71,826	91,121
21	39,061	49,297	62,695	80,263	103,320
22	41,846	53,488	68,954	89,543	116,983
23	44,741	57,930	75,714	99,751	132,286
24	47,753	62,638	83,015	110,980	149,425
25	50,885	67,629	90,899	123,332	168,621
26	54,142	72,919	99,414	136,920	190,120
27	57,530	78,527	108,611	151,866	214,199
28	61,053	84,471	118,543	168,306	241,167
29	64,717	90,772	129,270	186,391	271,372
30	68,527	97,451	140,855	206,284	305,201
31	72,490	104,531	153,367	228,167	343,090
32	76,611	112,036	166,880	252,238	385,526

33	80,898	119,990	181,473	278,715	433,053
34	85,355	128,422	197,235	307,841	486,284
35	89,992	137,360	214,257	339,879	545,903
36	94,813	146,835	232,641	375,121	612,676
37	99,827	156,877	252,495	413,887	687,462
38	105,042	167,523	273,938	456,530	771,222
39	110,466	178,807	297,097	503,437	865,033
40	116,106	190,768	322,108	555,035	970,102

Enkratni polog

Leta	Ustvarjena glavnica na 10.000 vloženih denarnih enot				
	4%	6%	8%	10%	12%
1	10,400	10,600	10,800	11,000	11,200
2	10,816	11,236	11,664	12,100	12,544
3	11,249	11,910	12,597	13,310	14,049
4	11,699	12,625	13,605	14,641	15,735
5	12,167	13,382	14,693	16,105	17,623
6	12,653	14,185	15,869	17,716	19,738
7	13,159	15,036	17,138	19,487	22,107
8	13,686	15,938	18,509	21,436	24,760
9	14,233	16,895	19,990	23,579	27,731
10	14,802	17,908	21,589	25,937	31,058
11	15,395	18,983	23,316	28,531	34,785
12	16,010	20,122	25,182	31,384	38,960
13	16,651	21,329	27,196	34,523	43,635
14	17,317	22,609	29,372	37,975	48,871
15	18,009	23,966	31,722	41,772	54,736
16	18,730	25,404	34,259	45,950	61,304
17	19,479	26,928	37,000	50,545	68,660
18	20,258	28,543	39,960	55,599	76,900
19	21,068	30,256	43,157	61,159	86,128
20	21,911	32,071	46,610	67,275	96,463
21	22,788	33,996	50,338	74,002	108,038
22	23,699	36,035	54,365	81,403	121,003
23	24,647	38,197	58,715	89,543	135,523
24	25,633	40,489	63,412	98,497	151,786
25	26,658	42,919	68,485	108,347	170,001
26	27,725	45,494	73,964	119,182	190,401
27	28,834	48,223	79,881	131,100	213,249

28	29,987	51,117	86,271	144,210	238,839
29	31,187	54,184	93,173	158,631	267,499
30	32,434	57,435	100,627	174,494	299,599
31	33,731	60,881	108,677	191,943	335,551
32	35,081	64,534	117,371	211,138	375,817
33	36,484	68,406	126,760	232,252	420,915
34	37,943	72,510	136,901	255,477	471,425
35	39,461	76,861	147,853	281,024	527,996
36	41,039	81,473	159,682	309,127	591,356
37	42,681	86,361	172,456	340,039	662,318
38	44,388	91,543	186,253	374,043	741,797
39	46,164	97,035	201,153	411,448	830,812
40	48,010	102,857	217,245	452,593	930,510

Obrok dolgoročnega posojila

Izračunajte mesečni obrok posojila in pomnožite številko (faktor) v tabeli z zneskom posojila, deljenega s 1000. Recimo da vzamete 100.000 evrov posojila, za obdobje 30 let, s 6,5 % letno obrestno mero. Množite 100 (100.000 / 1.000) s 6,32 in dobite mesečni obrok 632 evrov.

Faktorji za izračun mesečnega obroka stanovanjskega posojila

Obrestna mera	Faktor za 15 letno posojilo	Faktor za 30 letno posojilo
4 %	7,40	4,77
4,5 %	7,65	5,07
5 %	7,91	5,37
5,5 %	8,17	5,68
6 %	8,44	6,00
6,5 %	8,71	6,32
7 %	8,99	6,65
7,5 %	9,27	6,99
8 %	9,56	7,34
8,5 %	9,85	7,69
9 %	10,14	8,05
9,5 %	10,44	8,41
10 %	10,75	8,78

Ustrezna zavarovalna vsota

Če želite hitro sami izračunati ustrezno zavarovalno vsoto za življenjsko zavarovanje, pomnožite število let ko potrebujete zavarovanje z mnogokratnikom vašega letnega dohodka. Ta način izračuna je zelo široko uporabljen v ZDA in prikaže njihovim razmeram primerno visoke zavarovalne

vsote. V sloveniji uporabljamo več različnih načinov. Svetujem da sledite podatkom o ustreznih zavarovalnih vsotah v poglavju o zavarovanjih.

Kalkulator ustreznih zavarovalnih vsot

Leta ko potrebujete zavarovanje	Neto letni dohodek pomnožite z:
5	4,5
10	8,5
20	15
30	20

Koliko varčevati za pokojnino

V tem poglavju se nahaja zelo hiter izračun, narejen zelo čez palec. Uporabite ga le za pridobitev občutka, koliko boste morali mesečno varčevati za pokojnino. Predlagam da se za točen izračun obrnete na finančnega svetovalca.

V preglednicah predpostavljam da se boste upokojili s 66 leti in da boste varčevali v naložbah s 4 odstotnimi točkami višno letno donosnostjo od letne stopnje inflacije. Za primer, če povprečna letna inflacija znaša 3 %, se prepostavlja da varčujete pri 7 % letno.

Koliko mesečno varčevati da ohranite življenjski standard po upokojitvi

Zap.št.

1.	Letni dohodek pred upokojitvijo
2.*	Starostna pokojnina (70 % točke 1)
3.	Letni dohodek ki ga privarčujete sami (od zneska 1. odštejete znesek 2.)
4.	Prihranki potrebni za upokojitev pri 66 letih (znesek 3. pomnožite s 15)
5.	Znesek trenutnih prihrankov izključno za pokojnino
6.	Vrednost trenutnih prihrankov ob upokojitvi (pomnožite znesek 5. s FR iz naslednje tabele)
7.	Znesek ki ga morate še privarčevati (od zneska 4. odštejete znesek 6.)
8.	Mesečni znesek varčevanja (pomnožite znesek 7. z FV iz naslednje tabele)

* Odstotek za izračun pokojninske osnove je zakonsko določen. V tem trenutku znaša 72,5 %. Zaradi pritiska na pokojninsko blagajno lahko upravičeno pričakujemo znižanje tega odstotka.

Faktor rasti (FR) in faktor varčevanja (FV)

Vaša starost	FR	FV
26	4,8	,001
28	4,4	,001
30	4,1	,001
32	3,8	,001
34	3,5	,001
36	3,2	,001
38	3,0	,002
40	2,8	,002
42	2,6	,002
44	2,4	,002
46	2,2	,003
48	2,0	,003
50	1,9	,004
52	1,7	,005
54	1,6	,006
56	1,5	,007
58	1,4	,009
60	1,3	,013
62	1,2	,020
64	1,1	,041

ČESTITAM!

Prišli ste do konca priročnika in upam da ste med branjem že uporabili katerega od nasvetov.

Skozi priročnik sem vam želel približati spoznanje, da znate s svojim denarjem in premoženjem najbolj upravljati sami. Z nekaj napisanega (prebranega) osnovnega znanja, vas velike obljube svetovalcev in tržno skrbno izbrana imena finančnih produktov, ne bodo zaslepili in zavedli. V pogovoru s finančniki ste sedaj povsem enakovreden sogovornik.

Želim si, da bi priročnik prebirali redno, oziroma vsakič, ko se vam postavi vprašanje o financah, ali naletite na oviro. Vsekakor ga uporabite preden se odločite za katero od naložb ali zavarovanj. Vzemite si čas za razmislek in dodatna pojasnila. V priročniku vas čakajo opisi finančnih produktov in vprašanja, ki jih lahko zastavite ponudniku.

Srečno!

Avtor:
Mitja Glavnik

Avtor poglavja o socialni varnosti:
dr. Janez Balkovec

Založba:
Consilium IAM d.o.o.

Lektorirala:
Nina Skočajič

Oblikovanje naslovnice in prelom:
Futro

Prvi natis
Ljubljana 2005

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

336.74(035)

GLAVNIK, Mitja

Pošten denarni priročnik : kaj morate vedeti o ustvarjanju
denarja / Mitja Glavnik ; [avtor poglavja o socialni varnosti Janez Balkovec].
- 1. natis. - Ljubljana : Consilium IAM, 2005

ISBN 961-238-523-8

222520064

KONKRETNI NASVETI ZA ZASLUŽEK:

1. Koliko lahko zaslužite
2. Otroci in denar
3. Pokojnina in zavarovanja
4. Kam po finančni nasvet
5. Vse o naložbah

Z OPOZORILI NA FINANČNE PASTI IN FINANČNE NEPRIDIPRAVE

O AVTORJU:

“Po nekaj letih dela v managementu, informatiki in svetovanju finančnim institucijam, se je Mitja odločil slediti svojim sanjam. Pomagati ljudem razumeti kako pomembno vlogo v njihovem življenju igrajo finance. Združil je pridobljeno znanje v bankah, borznih hišah, investicijskih družbah in zavarovalnicah ter pričel s finančnim svetovanjem.

V svojih člankih, ki jih objavlja v pomembnejših slovenskih časnikih in revijah, opisuje pasti in prikrite resnice različnih finančnih produktov. S tem se vedno znova daje v zobe močnim finančnim institucijam, ki pa zapisanega nikakor ne morejo ovreči. Tudi zato velja za vodilnega slovenskega strokovnjaka na področju osebnih financ in velikega borca za varnost potrošnikov.

Je usmerjen k stalnemu napredku, ki ga dosega z veliko volje in neprastanim izobraževanjem. Trenutno se izpopolnjuje na podiplomskem študiju finančnih storitev v ZDA in pridobljeno znanje s pridom uporablja pri vsakdanjem delu z ljudmi.”

Izjava: Primož Inkret, izvršni urednik revije Kapital

“Pomagalo, kot je priročnik pred vami, svetuje, da se lahko lažje in bolje spopademo za izzivi življenja. V naše domove prinaša veliko koristnih nasvetov in informacij za vsakodnevno življenje. Priročnik naenkrat postane nekaj več, dnevni spremljevalec pri reševanju finančno življenjskih situacij.”

Izjava: Dr. Janez Balkovec, direktor svetovalne družbe Sava Plus d.d. in avtor uspešnice Preudarno ravnanje z osebnim premoženjem.

“Mitja je zadel v bistvo. Pošten denarni priročnik bo postal nepogrešljivi družinski priročnik za razumevanje osebnih financ.”

Izjava: Smiljan Mori, avtor knjige Temelj finančne neodvisnosti